

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΖ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 27.18.308 | 1/15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1990 | ΑΡΙΘ. 6

ΠΑΣΧΑΛΙΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 787

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Σ Ε Ρ Α Φ Ε Ι Μ

Π ρ ὸ ς

Τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα
τῆς καθ' ἑμᾶς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς
Τέκνα ἐν Χριστῷ ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα,

Χ Ρ Ι Σ Τ Ο Σ Α Ν Ε Σ Τ Η !

Μὲ τὸν θριαμβευτικὸν παιάνα τῆς ἀνωμότητος πίστεώς μας σᾶς χαιρετίζω τὴν ὀλοφώτεινη αὐτὴ νύκτα, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ «πάντα πεπλήρωται φωτός», τοῦ φωτός τῆς θείας δόξης καὶ οὐρανοῦ βασιλείας.

1. Τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως ἡ Ἐκκλησία μας ἀπευθύνει εἰς ὅλον τὸν κόσμον τὴν πρόσκλησίν της: «Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός καὶ ὀξάσατε Χριστόν, τὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν». Ἡ Ἀνάστασις, ὡς φανέρωσις τῆς Θεότητος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, φωτίζει τὸ ἔρεβος τοῦ κόσμου καὶ δίδει ἔννοια στὴν ὕπαρξιν τοῦ κόσμου, προσδιορίζοντας τὴν ἔννοια τῆς ὑπάρξεως. Ὁ κόσμος ὅλος, ἡ κτίσις καὶ ἡ ἀνθρωπότητα, πορεύονται μέσα στὴν ἱστορία. Καὶ ἡ ἱστορία ὀδεύει μέσα στὸν χρόνον. Ἡ ἱστορία βαδίζει πρὸς ἓνα τέλος, ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ ἔχει τέλος. Τὸν τελευταῖο λόγο δὲν τὸν ἔχει ὁ χρόνος καὶ ἡ φθορά. Ἀνῆκει στὴν Ἀνάστασις τοῦ

Χριστοῦ μας καὶ τὴν ἀφθαρσία, τὴν ὁποία αὐτὴ συνεπάγεται. Σήμερα «τὸ φθαρτὸν ἐνδύεται ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν ἐνδύεται ἀθανασίαν» (Α' Κορ. 15,53). Στὸ σύνορον τοῦ χρόνου καὶ τῆς μεταίστεριος ἴσταται ὁ Νικητὴς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ Ἄδου Ἰησοῦς Χριστός.

2. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ μας φωτίζει, δικαιώνει καὶ υπερβαίνει τὸν Σταυρόν. Κανέναν σταυρὸς πιά, καμμία δοκιμασία, τίποτε ἀπὸ τὰ ἐπίγεια καὶ καταχθόνια δὲν μπορεῖ νὰ ἐπισκιάσει τὴν λαμπρότητα καὶ νὰ διαταράξει τὴ χαρὰ καὶ εἰρήνη τῆς Ἀναστάσεως. Μέσα σ' αὐτὴ τὴ χαρὰ, «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι» καὶ «ταύτης τὴν πείραν εἰληφότες», ἀπευθυνόμεθα πρὸς ὅλους σας, Τέκνα καὶ Ἀδελφοὶ ἐν Κυρίῳ, καὶ μαζί μὲ τὸν ἐξαστράπτοντα Ἄγγελον σᾶς ἀπευθύνουμε τὴν ἐξαγγελία τῆς μεγάλης Νίκης: **ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!** Ὁ Θεάνθρωπος Κύριος τῆς ζωῆς μας δὲν ἀπέθανε. Ζεῖ! Καὶ γι' αὐτὸ μπορεῖ καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴ ἀποθάνει, ἀλλὰ νὰ ζήσει. Οἱ ἐλπίδες μας δὲν κλείνονται στὸν στενὸ ὀρίζοντα τοῦ κόσμου τούτου. Προεκτείνονται στὴν ἀτελεύτητη αἰωνιότητα.

Μὲ τὸν θάνατό Του ἐπάνω στὸν Σταυρόν καὶ τὴν Ἀνάστασή Του ὁ Χριστὸς ἐπάτησε τὸν θάνατον καὶ συνέτριψε τὴν δύναμη τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ἁμαρτία δὲν παύει, βέβαια, σὰν παράσιτο νὰ ὑπάρχει στὸν κόσμον. Μὲ τὴν νίκη ὅμως τοῦ Χριστοῦ ἡ ἁμαρτία ἀποδυναμώθηκε ὀριστικά, ἔχασε τελεσίδικα τὴ δύναμή της. Δὲν μπορεῖ νὰ θανατώσει τὸν ἄνθρωπον, γιὰτὶ ὑπάρχει τὸ φάρμακον

κατὰ τοῦ θανάτου, τὸ ζωηφόρον Αἷμα τοῦ Νικητοῦ τοῦ θανάτου Χριστοῦ (Α΄ Ἰω. 1,7). Μὲ τὸν θάνατό Του ὁ Χριστὸς χάρισε «ζωὴν τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι», τὴ ζωὴ Του. Αὐτὸς εἶναι ὁ πασχαλινὸς διθύραμβος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀνθρωπότητα βαπτίστηκε —κυριολεκτικὰ— μέσα στὴν αἰώνια ζωὴ τοῦ Θεοῦ.

3. Ὅταν ὁ Ἀπ. Παῦλος ὁμολογοῦσε «ἐμοὶ τὸ ζῆν Χριστὸς» (Φιλ. 1,21), διετράνωνε μὲ τὰ λόγια του μιὰ ἀδιαμφισβήτητη πραγματικότητα. Στὴν ἀρχαιότητα κάθε ἀπελευθερωτῆς ἀναγνωρίζοταν ὡς ἀπόλυτος Κύριος ἐκείνων, τοὺς ὁποίους εἶχε ἀπελευθερώσει. Ἡ ζωὴ τους τοῦ ἀνῆκε γιὰ πάντα. Ἀπὸ τὴν στιγμή, συνεπῶς, ποῦ ὁ Χριστὸς πέθανε καὶ ἀνέστη γιὰ μᾶς, λυτρώνοντάς μας ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ θανάτου, ἡ ζωὴ μας δὲν ἀνήκει πιά σὲ μᾶς, ἀλλὰ σ' Ἐκεῖνον. Εἶναι δική Του.

Σήμερα ὁ Χριστὸς καλεῖ ὅλους μας νὰ Τοῦ προσφέρουμε τὴ ζωὴ μας, γιὰ νὰ μεταστοιχειωθεί ἡ ζωὴ μας σὲ ζωὴ δική Του. Νὰ γίνει ζωὴ Χριστοῦ - Χριστοζωὴ. Ζωὴ λουσμένη καθολικὰ μέσα στὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως. Ἀνάσταση, ἄλλωστε, δὲν μπορεῖ νὰ ἐορτάσει γνήσια καὶ αὐθεντικὰ αὐτός, ποῦ ζεῖ στὴ δουλεία τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀμαρτίας, ἀλλ' ὁ ἐν Χριστῷ ἐλευθερωμένος ἀπὸ τὰ πάθη του καὶ «καθαρὸς τῇ καρδίᾳ» (Ματθ. 5,8). Αὐτὸ μᾶς ὑπενθυμίζει ὁ ἱερὸς ὕμνωδός μας: «Καθαρθῶμεν τὰς αἰσθήσεις, καὶ ὀφόμεθα τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς ἀναστάσεως Χριστοῦ ἐξασπράττοντα». Ὁ σκοπὸς ὅλης τῆς πνευματικῆς ζωῆς μας εἶναι ἡ θέα τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ, μέσα στὸ ὑπέρκαλλον Φῶς τῆς δόξης Του, ποῦ ταυτίζεται μὲ τὴ σωτηρία, τὴ θέωσή μας.

4. Ὁ κόσμος μας, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀναζητεῖ σήμερα τὴν ἐλευθερία του. Καὶ ἡ γηραιὰ εὐρωπαϊκὴ μας Ἠπειρος εἶναι καὶ πάλι χῶρος ἀγώνων γιὰ ἐθνικὴ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία. Ὁλόκληρος ὁ κόσμος μας ἐξ ἄλλου νοσταλγεῖ κάποιου Πάσχα. Μιὰ «διάβαση». Ἀπὸ τὴ δουλεία πρὸς τὴν ἐλευθερία, ἀπὸ τὴν αὐτοκαταστροφὴ στὴ

σωτηρία, ἀπὸ τὸν πόλεμο στὴν εἰρήνη, ἀπὸ τὶς διακρίσεις καὶ τὸν κατακερματισμὸ στὴν ἐνότητα, ἀπὸ τὴν καταπίεση καὶ τὴν ἐξουθένωση στὴν ἰσότητα καὶ ἀδελφικότητα.

Οἱ Βορειοηπειρῶται ἀδελφοί μας, διατελοῦντες εἰσέτι ὑπὸ τὸ πλεον καταθλιπτικὸν καθεστῶς, στεροῦνται τῶν στοιχειωδεστέρων ἀνθρωπίνων καὶ θρησκευτικῶν των δικαιωμάτων, ἐνῶ ἡ Τουρκικὴ κατοχὴ συνεχίζεται εἰς τὴν Βόρειον Κύπρον, πρὸς τὴν ὁποίαν εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐλευθέρωσις διακινήσεις, μὲ ὅλας τὰς σχετικὰς συνεπείας διὰ τοὺς πρόσφυγας καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Μεγαλονήσου ἐν γένει. Εἰς τὸν Λίβανον αἱ συρράξεις μαίνονται ἀκόμη καὶ μετὰ τῶν χριστιανῶν, προσφάτως δὲ ἀνελάβομεν πρωτοβουλίαν πρὸς τοὺς Ἀρχηγούς τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν δι' ἐνεργοποίησίν μας, πρὸς παγίωσιν τῆς εἰρήνης καὶ εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην τῆς Μεσογείου.

Χρέος ἡμῶν τῶν Ὀρθόδοξων δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μιὰ ἰδιωτικοποίησις τῆς Ἀναστάσεως. Ἐνας «κλειστὸς» καὶ συμβατικὸς ἐορτασμὸς τοῦ Πάσχα. Ἄν τὸ ἀναστάσιμο Φῶς εἰσχωρεῖ στὰ βάθη τῆς καρδιάς μας καὶ φωτίζει ὅλη τὴν ὑπαρξή μας, θὰ εἴμεθα μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως σ' ὅλη τὴν γῆ. Ὀρθόδοξος Χριστιανὸς σημαίνει αὐτὸ ἀκριβῶς: μάρτυρας τῆς Ἀναστάσεως (Πράξ. 1,8). Ὁ κόσμος περιμένει τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως. Ἀκόμη καὶ ἓνα μέρος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ποῦ ἔχει χάσει τὸ ἀληθινὸ νόημα τοῦ Πάσχα. Μὲ ἀναστημένη ἐν Χριστῷ τὴν ὑπαρξή μας, ἂς κηρύξουμε τὴν Ἀνάστασις, ὄχι μόνον ὡς ἐξωτερικὴ ἀπελευθέρωσις ἀπὸ τὴν καταπίεση καὶ τὴ δουλεία, ἀλλὰ κυρίως ὡς ἐσωτερικὴ λύτρωσις ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς συντριπτικώτερης τυραννίας, τῆς ἀμαρτίας.

ΑΝΕΣΤΗ ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΝΕΚΡΟΣ ΟΥΔΕΙΣ ΕΝ Τῷ ΜΝΗΜΑΤΙ. ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Μετὰ θερμῶν πατρικῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ ΤΩ ΠΑΣΧΑ

† ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΥΛΟΓΙΑΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥ

Λαμπροφορεί και πάλιν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καί, συνηγμένη ἐπὶ τὸ αὐτό, πανηγυρίζει καὶ διακηρύττει πρὸς πάντας τὸ πλέον βαρυσήμαντον γεγονός τῆς ἱστορίας, τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· τὸ γεγονός ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀνακόπτει τὴν πορείαν πρὸς τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον, καὶ ἀποδεικνύει τὸ κακὸν ἀνίσχυρον καὶ ἠττημένον. Πῶς νὰ μὴ λαμπροφορῇ καὶ νὰ μὴ πανηγυρίσῃ σήμερον ἡ Ἐκκλησία, ἀφοῦ κηρύσσει πρὸς ὅλην τὴν κτίσιν τὴν νίκην τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ θανάτου, τῆς ἀγάπης ἐπὶ τοῦ μίσους, τοῦ φωτὸς ἐπὶ τοῦ σκότους; Τί ἄλλο ἤμπορεῖ νὰ εἶναι πλέον βαρυσήμαντον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸ μῆνυμα αὐτό;

Ὅντως, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα φωτόμορφα τῆς Ἐκκλησίας, μῆνυμα ἀφθαρσίας καὶ ζωῆς πηγάζει σήμερον ἐκ τοῦ κενοῦ μνημείου. Ποθεῖ ὁ ἄνθρωπος τὴν ζωὴν καὶ μισεῖ τὸν θάνατον, διότι εἶναι πλασμένος ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τὸ «ἀεὶ εἶναι», διὰ τὴν πλήρη καὶ ἀτελεῦτητον ζωὴν. Ὁ Ἀναστὰς Κύριος εἶναι ὁ ἴδιος ἡ ζωὴ (Ἰωάν. 11,25), διότι, κατὰ τὸν ἱερὸν εὐαγγελιστὴν τῆς λαμπροφόρου ταύτης Θείας Λειτουργίας, «ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν» (Ἰω. 1,3), εἶναι δὲ βαρυσήμαντον τὸ ὅτι ἡ ζωὴ αὐτὴ χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου Εὐαγγελιστοῦ ὡς «τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων» (Ἰω. 1,4). Φῶς καὶ ζωὴ ταυτίζονται καὶ ἀντιπαράθετονται πρὸς τὸν θάνατον καὶ τὸ σκότος. Ὅλη ἡ κτίσις σήμερον λαμπροφορεῖ καὶ φωτίζεται, διότι ὁ Ἀναστὰς Κύριος δίδει τὸ μῆνυμα καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς ζωῆς. Δεῦτε, λοιπόν, λάβετε πάντες σήμερον φῶς, φῶς ἐλπίδος καὶ πίστεως εἰς τὴν τελικὴν ἐπικράτησιν καὶ νίκην τῆς ζωῆς.

Τὸ παρήγορον καὶ φωτεινὸν καὶ ἐλπιδοφόρον τοῦτο μῆνυμα τῆς ζωῆς ἔχει ὅλως ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Διότι εἰς τὰς ἡμέρας μας ἀπειλεῖται σοβαρῶς ἡ ζωὴ εἰς τὸν πλανήτην μας

ἀπὸ τὴν ἀλόγιστον καὶ καταχρηστικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν φυσικῶν πηγῶν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. Σήμερον κατ' ἐξοχὴν ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἀνάγκην ἐλπίδος καὶ πίστεως εἰς τὴν ζωὴν. Ἀλλὰ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πίστιν αὐτὴν δύναται νὰ τὴν ἀντλήσῃ μόνον ἀπὸ τὸ κενὸν μνημεῖον: «Ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὸν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ πολλὸν καρπὸν φέρει» (Ἰωάν. 12,24). Ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος δὲν θυσιάζει τίποτε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του· ἐφ' ὅσον παραμένει προσηλωμένος εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ἀτομικῆς εὐδαιμονίας καὶ μόνον· ἐφ' ὅσον ὅλα τὰ θυσιάζει εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος· τίποτε πλέον δὲν θὰ ἐγγυᾶται τὸ πολυπόθητον ἀγαθὸν τῆς ζωῆς. Ὅπως ἡ Ἀνάστασις προϋποθέτει τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν Τάφον, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ζωὴ πάντοτε, μάλιστα δὲ σήμερον, προϋποθέτει τὴν θυσίαν τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγωϊσμοῦ καὶ τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος.

Ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Ἡ ζωὴ χωρὶς τὴν ἀγάπην εἶναι ψευδὴς ζωὴ καὶ εἰς τὸ τέλος νικάται ἀπὸ τὸν θάνατον. Σήμερον ὁ ἄνθρωπος ἔχει πολλὰ ὑλικά ἀγαθὰ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπερίσσευσεν ἡ πλεονεξία καὶ ὁ ἀτομικὸς εὐδαιμονισμὸς, κινδυνεύει νὰ χαθῇ τὸ ἀγαθὸν τῆς ζωῆς. Διὰ νὰ ἐορτάσωμεν πρεπόντως τὴν Ἀνάστασιν καὶ νὰ ἀντλήσωμεν ἀπὸ αὐτὴν «τὸ φῶς τῆς ζωῆς» (Ἰωάν. 8,12), τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πίστιν εἰς τὴν ζωὴν, πρέπει νὰ νικήσωμεν τὴν φιλαυτίαν καὶ νὰ ἀγαπήσωμεν ἐκτενῶς (Α' Πέτρο. 1,22). Νὰ ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἀφοῦ «συγχωρήσωμεν πάντα τῇ Ἀναστάσει». Νὰ ἀγαπήσωμεν ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ σεβασθῶμεν τὴν δημιουργίαν Του. Νὰ κοινωνήσωμεν μετ' ἀλλήλων τὰ ἀγαθὰ τῆς κτίσεως, ὅπως κοινωνοῦμεν τὸν Ἄρτον καὶ τὸν Οἶνον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἄς ἀνακτήσωμεν τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας, τὸ ὁποῖον τείνει νὰ ἐκλείψῃ πλέον ἀπὸ τὸν πολιτισμὸν μας. Ἄς ἐνδυσθῶμεν τὴν ἀγάπην, διότι αὐτὴ καὶ μόνον δίδει ζωὴν ἀληθινήν. Ὁ ἔκονσίως Σταυρωθεὶς καὶ Ἀναστὰς Κύριος, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ τὸν κόσμον Του μέχρι θανάτου, ἐγγυᾶται τὴν ἐπικράτησιν τῆς ζωῆς, τῆς ἀληθινῆς ζωῆς, ἐὰν ἀκολοθησῶμεν τὸν δρόμον τῆς θυσίας καὶ τῆς ἀγάπης, τὸν ὁποῖον Ἐκεῖνος ἐχάραξε.

Ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ καὶ τέκνα περιπόθητα,

Χάριτι θεία θέλομεν ἀναλάβει μετ' ὀλίγους μῆνας

Ε Ο Ρ Τ Ι Α Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Α (*)

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Παναγιώτατε και Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως - Νέας Ρώμης και Οικουμενικῆ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ και περιπόθητε ἀδελφέ και συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετρίότητος, κύριε Δημήτριε, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐπιστάσης τῆς ἀγίας και φωσφόρου ἡμέρας τῆς ἐνδόξου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐγέρσεως μετὰ πολλῆς χάρας ἀπευθύνομεν Ὑμῖν τὸν ἐν Χριστῷ ἐπινίκιον χαιρετισμόν, ἐκ καρδίας προσφωνοῦντες τῇ Ὑμετέρα σεβασμῖα Πρωθιεραρχία τό: Χ ρ ι σ τ ὸ ς ἀ ν έ σ τ η.

Ἀναστάς γάρ ἐκ νεκρῶν και τὸν θάνατον πατήσας εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός, κατὰ τὴν Ἐαυτοῦ ἀψευδῆ ἐπαγγελίαν μένει μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, στηρίζων

* Ἀνάλογα Γράμματα ἀπεστάλησαν και πρὸς πάντας τοὺς λοιποὺς Ὁρθοδόξους Πατριάρχας και τοὺς Ἀρχηγούς τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

και νέαν πορείαν ἀγάπης και ἐνότητος, ἐπισκεπτόμενοι τὴν φορὰν αὐτὴν τοὺς ἀγαπητοὺς ἡμῶν ἀδελφούς και τὰ πιστὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τέκνα ἐν Ἀμερικῇ. Τὴν πορείαν ταύτην ἐκρίναμεν ἀναγκαίαν, διὰ νὰ ἐκδηλώσωμεν και διαδηλώσωμεν τὴν στοργὴν και πατρικὴν ἡμῶν μέριμναν ὑπὲρ τῶν πιστῶν τῆς Ὁρθοδοξίας τέκνων ἐν τῷ Νέῳ Κόσμῳ, ἔνθα, χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς τῶν κανονικῶς τεταγμένων ποιμένων, «ὁ λόγος τοῦ Κυρίου τρέχει και δοξάζεται» (Β' Θεο. 3,1) και ἡ Ἐκκλησία «αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ» (Κολ. 2,19). Εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, ὅπου συντελοῦνται μεγάλοι πρόοδοι τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης και τεχνικῆς, ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία καλεῖται νὰ μεταφέρει διαρκῶς τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως ὡς φῶς ζωῆς, ὡς ἀντίποδα κάθε κηρύγματος ἀτομικοῦ εὐδαιμονισμοῦ και κάθε ιδέας ποὺ ναρκώνει ἢ και νεκρώνει τὴν ζωὴν. Πρὸς τοὺς ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ χώρᾳ ἀδελφούς και πιστοὺς στρέφεται ἤδη ἡ σκέψις ἡμῶν ἐν ἀγάπῃ, προγενομένη τῆς χαρᾶς τῆς σὺν Θεῷ αἰσίας συναντήσεως.

Τὸ χαρμόσυνον τοῦτο μήνυμα προτιθέμεθα νὰ μεταφέρωμεν αὐτοπροσώπως ἀπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας και πρὸς τοὺς ἐν τῷ Ὁρει τῷ Ἁγίῳ ἀσκουμένους σεβασμίους Πατέρας, κατὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον, και πρὸς τοὺς μοναχοὺς τῶν Μετεώρων ἐν συνε-

και φωτίζων και ἀγιάζων ἡμᾶς τῷ φωτὶ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ, ἣτις ἐστὶν ἡ ἐλπίς τῆς δόξης.

Ἐδλογοῦμεν και ὑπερυψοῦμεν τὸν παθόντα διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν και ἀναστάντα διὰ τὴν δικαιοσύνην ἡμῶν καθήμενος γάρ ἐν δεξιᾷ τοῦ ἀνάρχου Πατρός ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν, παρακαλῶν ἐν ταῖς θλίψεσιν, ἐνδυναμῶν ἐν ταῖς ἀσθενείαις, και κρατῶν εἰς τὸ ἀξίως πολιτεῦσθαι τῆς κλήσεως και ἀκατασχύντως μάρτυρας γίνεσθαι τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ, πᾶσι πανταχοῦ διαγγέλλωντας, ὅτι: Χ ρ ι σ τ ὸ ς ἀ ν έ σ τ η.

Ἐυχόμεθα δ' Ὑμῖν, ὅπως ἀεὶ συμπάρων Ὑμῖν και τῷ κράτει τῆς ἰσχύος Ἐαυτοῦ κρατῶν Ὑμᾶς και τοὺς περὶ Ὑμᾶς ἀγίους ἀδελφούς, ἀγιάζῃ ὀλοτελῆ τὸν ἐμπιστευμένον τῇ ποιμαντικῇ Ὑμῶν μερίμνῃ λαὸν και αὐξάνῃ τὴν καθ' Ὑμᾶς ἀγίαν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου.

Ἐπὶ δὲ τούτοις και αὐθις κατασπαζόμενοι Ὑμᾶς ἐν Χριστῷ ἀναστάντι διατελοῦμεν.

Ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

χείᾳ, οἱ ὅποιοι, ὡς και ὅλοι οἱ μοναχοί, βιώνουν νυχθημερόν τὴν χαρμολύπην τοῦ Σταυροῦ, προγενομένοι τῆς κοινῆς ἀναστάσεως ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν ἐσχάτων.

Ταῦτα ἐν κοινωνίᾳ λειτουργικῇ γνωρίζοντες ὑμῖν, ἀδελφοὶ και τέκνα ἐν Κυρίῳ, ἀσπαζόμεθα ἐν τῇ χαρᾷ και τῇ εἰρήνῃ τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου πάντας τοὺς Μακαριωτάτους και Ἱερωτάτους Προκαθημένους τῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, και καθὼς ἐορτάζομεν ἐφέτος ὁμοῦ τὴν μεγάλην ἐορτήν, χαιρετίζομεν μετὰ τὸν ἀναστάσιμον χαιρετισμόν ἐν ἀγάπῃ πολλῇ και τοὺς Ἀρχηγούς τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν και Ὁμολογιῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ἐν διαλόγῳ ἀγάπης και ἀληθείας διατελοῦμεν, ἐπευλογοῦντες δὲ πατρικῶς πάντα τὰ εὐσεβῆ και φιλόθεα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας ἀναφωνοῦμεν μετ' αὐτῶν και τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἐκκλησίας Πατρός:

Ἀνέστη Χριστὸς και χαίρουσιν ἄγγελοι

Ἀνέστη Χριστὸς και ζωὴ πολιτεύεται

Ἀνέστη Χριστὸς και νεκρὸς οὐδεὶς ἐπὶ μνήματος

Αὐτῷ ἡ δόξα και τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἁγιον Πάσχα αἰϛ'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΝ ΣΕ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΗΣ ΒΟΣΤΩΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὰ περιγραφόμενα κατωτέρω βιώματα ἐκ προσφάτου ταξιδίου στήν Βοστώνη καί στήν Ν. Ὑόρκη συνοψίζονται στήν λέξι τοῦ τίτλου: «Ὀδοιπορικόν». Χρησιμοποιοῦμε τή λέξι αὐτή ὡς καθιερωμένον παλαιόν τεχνικόν ὄρον (terminus technicus) πρὸς δήλωσι τῆς περιγραφῆς εὐλαβοῦς ἐπισκέψεως σέ θρησκευτικά κέντρα, ἰδίως στοὺς Ἁγίους Τόπους. Συχνή εἶναι ἡ χρῆσις ἀναλόγου λέξεως καί στήν λατινική γλῶσσα (Itinerarium ἢ Peregrinatio). Οἱ ἐπισκέψεις αὐτές πάντοτε δημιουργοῦν προσκυνηματικὴν ἀτμόσφαιρα, ἀνανεώνουν πνευματικῶς τοὺς ἐπισκέπτες, πλουτίζουν τὶς ψυχές τους μὲ καινούριες ἐμπειρίες, τοὺς βοηθοῦν νὰ ἐμβαπτισθοῦν ἐκ νέου στὰ νάματα τῆς παραδόσεως, ἡ ὁποία διαποτίζει τὰ προσελκύνοντα τὴν εὐλάβεια καί τὸ ἐνδιαφέρον τους πνευματικὰ κέντρα, καί τοὺς ὀδηγοῦν σέ πνευματικὴ ἀνάτασι. Χωρὶς νὰ παρίσταται ἀνάγκη νὰ καταφύγωμε σέ σχῆμα ρητορικῆς ὑπερβολῆς, μπορούμε νὰ βεβαιώσωμε ὅτι ἀληθινὴ ἐμβάπτισις στὰ νάματα τῆς ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως καί μυσταγωγικὴ ἀνύψωσις ἦταν γιὰ τὸν ὑπογράφοντα καί τὴν σύζυγό του ἡ πρόσφατη ἐπίσκεψις τους σέ θαλαρὰ καί ἀκτινοβόλα ἑλληνορθόδοξα πνευματικὰ κέντρα τῆς Βοστώνης καί τῆς Νέας Ὑόρκης. Στὰ κέντρα αὐτά, ἀπὸ εἰδικώτερη ἑλληνορθόδοξη σκοπιά, νοιώσαμε κάτι ἀνάλογο πρὸς ἐκεῖνο πού ἐνοιωσε ὁ διακεκριμένος δημοσιογράφος κ. Δημήτριος Ρίζος, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ρωμαλεότητα τοῦ καλάμου του ἔγραψε προσφάτως τὰ ἑξῆς: «Ἐξῆσα μίαν ἐβδομάδα μὲ τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἀμερικῆς στὴ Νέα Ὑόρκη, καί... ἀ ν έ β λ ε ψ α ! Αὐτοὶ εἶναι π ρ α γ μ α τ ι κ οὶ Ἕ λ λ η ν ε ς, αὐτοὶ ἀγαποῦν πραγματικὰ τὴν πατρίδα τους».

Παραλείποντας ὅ,τι ἔχει προσωπικὸν χαρακτήρα καί σχετίζεται πρὸς τὴν ἐπιδαψίλευσι τιμῶν στὸν γράφοντα, θὰ περιορισθῶ στὴν παρουσιάσι μερικῶν ἐντυπώσεών μας

καί μερικῶν στιγμιотύπων, πού ἔχουν γενικώτερον χαρακτήρα καί εἶναι διδακτικά καί γιὰ μᾶς στὴν Ἑλλάδα. Ἔτσι τὸ παρὸν «Ὀδοιπορικόν» ἄς θεωρηθῇ ὡς συμπλήρωμα στὶς ἐντυπώσεις μας, πού ἔχουμε γράψει στὸ παρελθόν, ἐκ δύο ἄλλων ἐπισκέψεων στὶς ἴδιες ἀμερικανικὲς περιοχές.

*

Ὁ γράφων εἶχε τὴν τιμὴ νὰ ὀρισθῇ ὡς κύριος ὁμιλητὴς σέ δύο ἑορτασμοὺς τῆς μνήμης τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καί τῆς ἡμέρας τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων στὴν περιοχὴ τῆς Βοστώνης. Ἐπίσης ὀρίσθηκε ὁμιλητὴς στὴν περιοχὴ Astoria τῆς Νέας Ὑόρκης, ἔκαμε δύο κηρύγματα στὶς δύο περιοχές καί δύο μαθήματα στοὺς Ἕλληνας σπουδαστές, συνδυασθέντα μὲ διάλογο. Ὁμολογῶ, ὅτι διδάχθηκα καί πῆρα πολὺ περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα, πού ἔδωσα μὲ τὶς ὁμιλίες καί τὰ μαθήματά μου.

Στὸ Brookline ἔξω ἀπὸ τὴ Βοστώνη, μέσα στὸ παραδεισιακὸ περιβάλλον, ὅπου βρίσκονται τὸ «Ἑλληνικὸ Κολλέγιο» (Hellenic College) καί ἡ Ἑλληνορθόδοξη Θεολογικὴ Σχολὴ «Τίμιος Σταυρὸς» (Holy Cross Greek Orthodox School of Theology), εὐτυχῆσαμε νὰ ἔχωμε τὸ βίωμα ἐνὸς συγκινητικοῦ ἑορτασμοῦ, πού ὑπὸ τὴν φωτισμένη καθοδήγησι τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Βοστώνης κ. Μεθοδίου ἔγινε στὸ Ἑλληνορθόδοξο «Μαλιώτειο Πολιτιστικὸ Κέντρο» (Maliotis Cultural Center) καί ὀργανώθηκε ἀπὸ τὸν «Σύνδεσμο Ἑλλήνων Ἐκπαιδευτικῶν Νέας Ἀγγλίας» (New England Greek Teachers Association) τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς, 28ης Ἰανουαρίου 1990. Ἐντυπωσιασθήκαμε ἀπὸ τὸ διανεμόμενο σέ ὄλους καλαισθητικῶς τυπωμένο πρόγραμμα στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, πού εἶχε τὰ ἔθνικα χρώματα. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο, πού τυπώθηκε μὲ τὴν φροντίδα τῆς Δ/δος Γεωργίας Στα-

θοπούλου καὶ τῆς Κας Ἀρτέμιδος Γυφτοπούλου, περιελάμβανε τὰ ἑξῆς:

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑ.

Κα Ἀρτεμὶς Γυφτοπούλου, Διευθύντρια Μαλιώτειου Πολιτιστικοῦ Κέντρου.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ.

Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Βοστώνης κ. Μεθόδιος.

ΕΘΝΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ.

Βυζαντινὴ Χορωδία Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου, π. Νικόλαος Καστανιάς, Διευθυντής.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.

Κα Δήμητρα Παππα, Διδασκάλισσα, Πρόεδρος Ἑλλήνων Ἐκπαιδευτικῶν Νέας Ἀγγλίας.

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ.

Κα Ἐλένη Θεοδώρου, Διδασκάλισσα.

ΑΠΑΓΓΕΛΙΕΣ.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, Παναγιώτα Παπαλάμπρου, Ἅγιος Γεώργιος, LYNN. Τῶν Γραμμάτων γιορτὴ, Μιχαὴλ Δαθέριμος, Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, PAWTUCKET R.I. Στὸ Δάσκαλο, Ἐφη Γιαννοῦκου, Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, SOMERVILLE.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ.

Βυζαντινὴ Χορωδία Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου, π. Νικόλαος Καστανιάς, Διευθυντής.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ.

Πατὴρ Φίλιππος Γιάλεψός, Πρόεδρος Ἐπιτροπῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας καὶ Ἐπιθεωρητῆς Ἑλληνικῶν Σχολείων Ἐπισκοπῆς Βοστώνης.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ.

Τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα καὶ οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες, κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, καθηγητῆς Θεολογίας Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ.

Κος Βασίλης Παπαϊωάννου, Ἐντιμώτατος Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴ Βοστώνη.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ.

Χορευτικὸς Ὀμιλος Νεολαίας Ἐπισκοπῆς Βοστώ-

νης, Κα Νίκη Σόκολωφ, Διδασκάλισσα.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗ.

Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Βοστώνης κ. Μεθόδιος.

ΚΛΗΡΩΣΗ ΛΑΧΕΙΟΥ.

Κα Θεοδώρα Χρονοπούλου, Διδασκάλισσα.

Ἀκολουθεῖ δεξίωση.

Ὁ ἑορτασμός αὐτὸς ἦταν κάτι τὸ καταπληκτικό. Οἱ γεμάτες ἀπὸ ἑλληνορθόδοξο παλμὸ προσφωνήσεις, οἱ ἑλληνικὲς σημαῖες, οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι καὶ τὰ θαυμάσια ἑλληνικὰ τραγούδια, ποὺ φέρνουν τὴ σιέψι στὶς ἑλληνικὲς πατρογονικὲς ἐστίες, οἱ πολυχρωμὲς ἐθνικὲς τοπικὲς ἐνδυμασίες, οἱ θαυμάσιοι ἑλληνικοὶ χοροὶ ποὺ χορεύτηκαν ἀπὸ πολυμελεῖς ὀμάδες μικρῶν παιδιῶν, ἐφήβων καὶ νεανίδων, ποὺ ἀνῆλθον στὸν «Χορευτικὸ Ὀμιλο Νεολαίας τῆς Ἐπισκοπῆς Βοστώνης», τὰ ἀφυπνίζοντα τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν Μητέρα Ὀρθόδοξη Ἑλλάδα ποιήματα, ποὺ ἀπαγγέλθηκαν ἀπὸ μαθήτριες καὶ μαθητὲς Ἑλληνικῶν Σχολείων Ἑλληνικῶν Ἐνοριῶν καὶ Κοινοτήτων τῆς Νέας Ἀγγλίας, ὁ παλμός καὶ ὁ ζῆλος τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνίδων Ἐκπαιδευτικῶν, ἡ εὐφρόσυνη διάθεση ἐνθουσιασμένων καὶ χαρούμενων γονέων, ἡ αὐθόρμητη χαρὰ τῶν πολὺ μικρῶν παιδιῶν, ποὺ εὐτυχισμένα χαιρόνταν τὴν ἑορταστικὴ ἀτμόσφαιρα καὶ προγεύονταν καὶ τὴν ἰδική τους μελλοντικὴ συμμετοχὴ σὲ παρόμοιες ἐκδηλώσεις, ἡ συναδέλφωσις καὶ ἀρμονικὴ συνεργασία ἱερέων καὶ ἐκπαιδευτικῶν, ἡ πλήρως ἑναρμονισμένη στὴν ὅλη ἀτμόσφαιρα λαμπρὴ προσφωνήσις τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος στὴν Βοστώνη κ. Βασιλείου Παπαϊωάννου, ἡ παρουσία τοῦ Προξένου κ. Πασᾶ — ὅλα αὐτὰ καὶ πολλὲς ἄλλες λεπτομέρειες, σὲ συνδυασμὸ μάλιστα μὲ τὴν ἀπόδοσι μεγάλου σεβασμοῦ καὶ ἐξαιρετικῆς τιμῆς πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, συνετέλεσαν, ὥστε νὰ ζήσουμε κάτι, ποὺ κατὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν στὴν Ἑλλάδα, ἐκτὸς ὀλίγων φωτεινῶν ἐξαιρέσεων, τὸ ζοῦμε κατὰ κανόνα ὑποτονικῶς. Στὸ φῶς τῆς συνει-

δήσεώς μας ἀναπήδησαν βιώματα τοῦ μακραιωνος ἑλληνορθόδοξου ὑποσυνειδήτου, μέσα στοῦ ὁποῖο εἶναι φωλιασμένη ἡ ἀνάμνησις, ὅτι ἡ ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐπὶ αἰῶνες ἦταν ἡ Ἐθνικὴ Ἑορτὴ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ὀρθόδοξος Ἑλληνισμὸς τῆς Βοστώνης καὶ τῆς Νέας Ἀγγλίας, ὅπως καὶ ὀλόκληρης τῆς Ἀμερικῆς, συνεχίζει μίαν μακραιωνη παράδοσί του κατὰ τρόπον ἀξιομίμητο, θεωρῶν τὴν ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ὡς μίαν ἀπὸ τὶς ἐθνικὲς του ἑορτές.

Προβολὴ τῆς μνήμης τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ τοῦ ἑλληνορθόδοξου ιδεώδους τῆς Παιδείας ἔγινε καὶ μὲ τὸν Μεγάλον Ἐσπερινόν, ποὺ τελέσθηκε τὴν 29 Ἰανουαρίου 1990 στὸ παρεκκλήσιο τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ὅπου ἔψαλαν σπουδαστὲς καὶ μέλη τῆς χορωδίας «Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς» καὶ μίλησαν, — ἐκτὸς τοῦ γράφοντος ποὺ ἦταν ὁ κύριος ὁμιλητῆς — ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Βοστώνης καὶ Πρόεδρος τοῦ «Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου» καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Μεθόδιος, ὁ Γενικὸς Πρόξενος κ. Βασίλειος Παπαϊωάννου καὶ ὁ παρουσιάσας τὸν γράφοντα ὡς κύριο ὁμιλητὴ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ν. Ἱερσέης κ. Σίλας, ποὺ ἤλθεν εἰδικῶς γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ στὴν Βοστώνη.

Ἡ ὠθησι πρὸς ὀργάνωσι κατ' ἔτος τέτοιων ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων πρὸς τιμὴν τῶν Ἑλληνοχριστιανικῶν Γραμμάτων ἔχει δώσει ὁ μέγας χαρισματικὸς πνευματικὸς Ἡγέτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰακώβος, ὁ ὁποῖος κάποτε σὲ ἐγκύκλιό του τόνισε τὰ ἑξῆς: «Ὀνομάζομε Ἑλληνοχριστιανικά Γράμματα τὴν πνευματικὴ παρακαταθήκη καὶ κληρονομία τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν παράδοσή μας. Μιὰ παράδοσι ποὺ οἱ πρῶτες τῆς καταβολῆς βρίσκονται στὸν Ὀμηρο, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν Πλάτωνα «τὴν Ἑλλάδα πεπαίδευκεν», καὶ ποὺ συνεχίζεται μὲ τοὺς τραγικοὺς ποιητῆς, τοὺς φιλοσόφους, τοὺς ρήτορες, τοὺς Μεγάλους Πατέρες καὶ οἰκουμενικοὺς διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς πλησιέστερους σὲ μᾶς: τὸν Ἅγιο Κοσμᾶ τὸν Αἰτωλό, τὸν Μακρυγιάννη, τὸν Παλαμᾶ καὶ ἀκόμα τὸν Σεφέρη. Εἶναι μιὰ δυναμικὴ σύνθεσι

μορφωτικῶν ιδεῶν, ποὺ, ὅταν γίνουσι κτῆμα μας, μᾶς ὀδηγοῦν στὴ σωστὴ κατανόησι τῆς ἀξίας καὶ τοῦ ἀληθινοῦ σκοποῦ καὶ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ὀδηγοῦν στὴν «ἐπίγνωσι τῆς ἀληθείας» γιὰ τὴν πλήρη κατανόησι τῆς ὁποίας ἐργάσθηκε καὶ ἐργάζεται πάντοτε ἡ Ἐκκλησία μας» («Ὀρθ. Παρατηρητής», 16-1-1985).

Κλασσικὸς εἶναι καὶ ὁ ἑξῆς ὕμνος πρὸς τὰ Ἑλληνικά Γράμματα, ποὺ ἀποκλύπτει τὴν ἀνυποχώρητη συνέπεια τοῦ χαρισματικοῦ Ἡγέτου τοῦ Ὀρθόδοξου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς: «Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή, — διακηρύττει —, δὲν θὰ γονατίσῃ ποτέ στὸν ἀνήφορό της. Αὐτὴ ἄλλωστε εἶναι ἡ πορεία της. Θὰ στηρίξῃ ὅσο πιὸ δυνατὰ μπορεῖ τὰ Ἑλληνικά Γράμματα στὴν μάχη ποὺ δίνουν γιὰ τὴν ἐπιβίωσί τους. Καὶ τοῦτο γιὰτί πιστεύει πὼς τὰ Ἑλληνικά Γράμματα εἶναι τὸ πεντάγραμμο, ἐπάνω στὸ ὁποῖο καὶ μόνον εἶναι τονισμένα τὸ τραγούδι τῆς φυλῆς μας, οἱ ραψωδίες τῆς ἱστορίας, οἱ συμφωνίες τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ μας πολιτισμοῦ, τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» τῆς Ἐκκλησίας μας...» (αὐτόθι).

Ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Βοστώνης κ. Μεθόδιος ἀκολουθεῖ τὸ φωτεινὸ παράδειγμα τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰακώβου ὅχι μόνον στὸν ἑορτασμὸ τῆς ἡμέρας τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειες τοῦ ποιμαντικοῦ του ἔργου, ὅπως καὶ κατὰ τὴν ἐκπλήρωσι τῶν προεδρικῶν καθηκόντων του στὸ «Ἑλληνικὸ Κολλέγιο» καὶ στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ «Τίμιος Σταυρός». Εἶναι προικισμένος μὲ πολλὰ ἐξαιρετὰ θεόδοτα πνευματικὰ χαρίσματα. Ἡ τελεία ἑλληνικὴ μόρφωσις του, ἡ μεγάλῃ ἐργατικότης του, ἡ φροντίς του γιὰ τὴν τελειότητα στὶς λεπτομέρειες, τὸ συνυφασμένο πρὸς τὴν ἑλληνορθόδοξον παράδοσι γνήσιο καλαισθητικὸ ταλέντο του πρὸς σύνδεσι τῆς ἀξίας τοῦ Ὁραίου πρὸς τὸ Θεῖο, ἡ ἀφοσίωσις του στὸ καθῆκον, οἱ ὀργανωτικὲς του ἰκανότητες, ἡ μεθοδικότης τῶν ἐνεργειῶν του, ἡ σύνεσις, μὲ τὴν ὁποία διεξάγει τὸ ἔργο του ἐν μέσω ἀληθινῶν Συμπληγάδων καὶ προσπαθεῖ νὰ γεφυρώσῃ διαφορετικὰς τάσεις καὶ νὰ ἐναρμονίσῃ διαλεκτικῶς ἢ ἐνίοτε καὶ πολωτικῶς

ἀντιθέσεις — ὅλα αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα εἶναι ἐχέγγυα ἀσφαλοῦς καρποφορίας τῶν προσπαθειῶν του. Στὴν καρποφορία αὐτὴ συντελεῖ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι στίς προσπάθειές του, ὅπως ἔχομε τονίσει καὶ ἄλλοτε, συμπαρίστανται ἐκλεκτοὶ συνεργάτες, ὅπως λ.χ. στὴν Ἱ. Ἐπισκοπῇ οἱ πατέρες Νικόλαος Krommydas, Ἰωάννης Maheras, Κυριάκος Saravelas, Chris Foustoukos, Νικόλαος Petropoulos, Πέτρος Giannakopoulos, Φίλιππος Gialopsos, οἱ κ.κ. Limberakis, Demetrakas, ἡ δ. Elaine Kevgas καὶ ἡ Administrative Secretary κυρία Sophia Nibi, ἡ ὁποία εἶναι γνωστὴ γιὰ τὴν ἐπιμέλεια καὶ στοργή, μὲ τὴν ὁποία διεκπεραιώνει ἀναρίθμητες ὑποθέσεις τῆς Ἱ. Ἐπισκοπῆς Βοστώνης.

Στίς προσπάθειες τοῦ Θεοφιλεστάτου Προέδρου κ. Μεθοδίου γιὰ τὴν ἀνάπτυξι τοῦ «Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου» καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς «Τίμιος Σταυρός» συμπαρίστανται ἀφ' ἑνὸς τὸ Board of Trustees, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖται ἀπὸ διακεκριμένες προσωπικότητες καὶ τελεῖ ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκλεκτοὶ διοικητικοὶ συνεργάτες καὶ ἐξαιρετοὶ Καθηγητές, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους εἶναι ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς αἰδεσιμολογιώτατος πατὴρ Ἀλκιβιάδης Calvinas, πού ὑποβοηθεῖ σημαντικῶς τὴ μύησι τῶν σπουδαστῶν στοὺς θησαυροὺς τῆς ἑλληνορθόδοξης λειτουργικῆς, μυσταγωγικῆς καὶ ἀναγωγικῆς παραδόσεως, ὅπως καὶ ὁ νέος Κοσμήτωρ τοῦ «Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου» αἰδεσιμολογιώτατος πατὴρ Ἐμμανουὴλ Clapsis, πού διακρίνεται ὡς ἐλπιδοφόρος φιλοσοφημένος Καθηγητὴς τῆς Συστηματικῆς Θεολογίας.

Χαρήκαμε ἀληθινὰ τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ «Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου» καὶ τῆς Ἑλληνορθόδοξης Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Brookline, πού ὡς κέντρο τῆς πνευματικῆς ζωῆς τους ἔχουν τὸ θαυμάσιο βυζαντινόσχημο παρεκκλησίό τους, πού μὲ τὸν χρυσὸ τροῦλλο του δεσπόζει στὸ σπανίας φυσικῆς ὁμορφιάς τοπίο, στὸ ὁποῖο βρίσκονται τὰ δύο λαμπρὰ αὐτὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα τῆς

Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς. Ἀλησμόνητες θὰ μείνουν στὴν μνήμη μας ὑποβλητικὲς εἰκόνες θείας ὁμορφιάς, πού τις ἀπολαύσαμε εἴτε σὲ ὀλόλευκο χιονισμένο πρωινό, εἴτε στὴν πρωϊνὴ γοητεία πυκνῆς ὀμίχλης, εἴτε σὲ ἑσπερινὴ ἀστροφεγγὴ ἀτμόσφαιρα, τὴν ὥρα πού σημαίνει γλυκὰ ἢ καμπάνα τοῦ ἱ. ναοῦ καὶ καλεῖ στὴν ὀρθρινὴ ἢ στὴν ἑσπερινὴ λατρεία. Νομίζεις ὅτι ζῆς σὲ ἄλλον κόσμον καθὼς οἱ σιλουέττες τῶν σπουδαστῶν, πού συχνὰ φορᾶνε ποικίλα καλύμματα τῆς κεφαλῆς πρὸς προφύλαξι ἀπὸ τὴν παγωνιά, ξεπετιῶνται ἀπὸ τὰ οἰκοτροφεῖα ἢ τοὺς οἰκίσκους των καί, ὑπὸ τὸ μυστηριακὸ φῶς τῶν φώτων πού διαπερνᾷ τὴν ὀμίχλη γιὰ νὰ φωτίζη τὰ δρομάκια καὶ τὰ σκαλοπάτια πού ὀδηγοῦν στὸ παρεκκλησί ἢ κάτω ἀπὸ θαυμάσια ἀστροφεγγιά, προχωρᾶνε πρὸς τὸν ἱ. ναό, ἔχοντας μπροστά τους εἴτε τὴν γοητευτικὴ θέα τῶν φώτων τῶν οὐρανοξυστῶν τῆς Βοστώνης, πού σὰν πολύχρωμα διαμάντια στέλνουν τίς λαμπηδόνες τους, εἴτε τὴν τροχιά τῶν φώτων κάποιου ἀεροπλάνου, πού μόλις ἀπογειώθηκε ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο τῆς Βοστώνης ἢ κατευθύνεται γιὰ νὰ προσγειωθῇ σ' αὐτό. Μέσα στὸν ἱερὸν αὐτὸν τόπον τῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ λατρείας, τὰ σεμνὰ νεανικὰ πρόσωπα τῶν σπουδαστῶν καὶ τῶν σπουδαστριῶν ἀποκαλύπτουν πόσον βαθειὰ συναισθάνονται τοὺς λόγους τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος γιὰ κάθε ἱερὸ ναὸ λέγει, ὅτι εἶναι «βαλανεῖον πνευματικόν, τῇ θερμῇ τοῦ Πνεύματος πάντα ἀποσμηχὸν ρύπον»· εἶναι «διδασκαλεῖον φιλοσοφίας... Ἐπιβηθὶ τῶν προθύρων μόνον, καὶ ἀπέθου τὰς φροντίδας τὰς βιωτικὰς. Ἐῖσελθε τῶν προθύρων εἴσω, καὶ καθάπερ αὔρα τις πνευματικὴ περίσταται σου τὴν ψυχὴν». Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ ἱ. ναοῦ «ἀνίστησι τὸ φρόνημα καὶ οὐκ ἀφήσι μνησθαι τῶν παρόντων· μεθίστησί σε ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανόν» (Migne Ἑ. Π. 31,145).

Γενικῶς οἱ ἐντυπώσεις μας ἐκ τοῦ «Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου» καὶ ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς «Τίμιος Σταυρός» θὰ παραμείνουν ἀλησμόνητες. Ὁ τεράστιος Σταυρὸς στὸν περίβολο τοῦ κεντρικοῦ κτιρίου, πού φωτισμένος τὴν νύκτα στέλνει τίς εὐλογίες του σὲ μακρινὴ ἀπόστασι· τὸ κυμάτισμα τῆς γαλανόλευκῆς ἑλληνικῆς σημαίας πάνω σὲ

ὕψηλο κοντάρι μέσα στὸν εὐρύχωρο περίβολο· οἱ ἀνανεωμένες καθημερινές πρωινές καὶ ἑσπερινές λατρευτικές συνάξεις· οἱ ἐναλλασσόμενες ἐξαιρετές πολυμελεῖς χορωδίες τῶν σπουδαστῶν, ποὺ ψάλλουν τοὺς ἑλληνικοὺς ὕμνους ἢ ἀπαγγέλλουν ἑλληνικὰ λειτουργικὰ κείμενα, πράγμα ποὺ συχνὰ γίνεται ὑποβλητικῶς καὶ ἀπὸ ὀλόκληρο τὸ νεανικὸ ἐκκλησίασμα· ἡ προσπάθεια πρὸς ἀνάπτυξη τῆς διδασκαλίας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ πρὸς καθημερινή ζωντανή μύηση τῶν σπουδαστῶν στὴν ἑλληνικὴ λειτουργικὴ γλώσσα, ἡ ὁποία ἀνοίγει τὸν δρόμο πρὸς βιωματικὴ ἐπαφή μὲ τοὺς πνευματικοὺς θησαυροὺς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ πρὸς εὐρύτερη μόρφωση ἢ συνεχῆς φροντίς πρὸς βελτίωση τοῦ ἀναλυτικῆς καὶ ὥρολογίου προγράμματος καὶ πρὸς ἐντατικοποίησι τῆς ἑλληνικῆς παιδείας κατὰ τρόπον ρεαλιστικὸ καὶ ὄχι οὐτοπιστικὸ· ἡ προσπάθεια πρὸς συνεχῆ ἀναβάθμισι τῶν ἀκαδημαϊκῶν σπουδῶν μὲ τὴν ὀργανικὴ ἐνταξί τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς μέσα στὴν ὀλόκληρα τῶν δυνατοτήτων, - ἀλληλοπεριχωρήσεων καὶ προγραμματισμῶν τῆς Ἐνώσεως τῶν ἐννέα Θεολογικῶν Σχολῶν τῆς Βοστώνης (Boston Theological Institute), ποὺ εἶναι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα κέντρα θεολογικῆς ἐκπαιδεύσεως στὸν κόσμον· τὸ ἐξαιρετὸ ἦθος τῶν σπουδαστῶν, οἱ ὁποῖοι διακρίνονται γιὰ τὴν εὐγένεια, τὸ διακονικὸ τους πνεῦμα καὶ τὴν πηγαία εὐσέβεια καὶ εὐλάβεια· ἡ σχεδιαζομένη ἀποστολὴ τῶν σπουδαστῶν ἐπὶ μερικὸς μῆνες στὴν Ἑλλάδα πρὸς τελειοποίησι τῆς ἐκμαθήσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας· ἡ παροχὴ ὑποτροφιῶν καὶ σὲ σπουδαστῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἀνώτερη ἐκπαιδευσί τους στὴν Ἀμερικὴ — ὅλα αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα¹ δημιουργοῦν τὴν βεβαιότητα ὅτι τὰ

δύο Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς θὰ γνωρίσουν ἡμέρες λαμπροτέρας ἀκτινοβολίας καὶ θὰ ἀναδειχθοῦν σὲ ὑψηλῆς στάθμης πνευματικῆς Σχολῆς Εὐελπίδων τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς², ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ ἀληθινὴν πρωτοπορεία καὶ ἐμπροσθοφυλακὴ τῶν Ἑλλήνων στὸν δρόμο τῆς πορείας πρὸς τὸν εἰκοστὸ πρῶτον αἰῶνα.

Ἀλλὰ τὸ «Ὀδοιπορικόν» μας θὰ ὀλοκληρωθῆ μὲ τὴν παρουσίαι καὶ μερικῶν ἄλλων ἐντυπώσεων τόσον ἐκ τῆς Βοστώνης, ὅσον καὶ ἐκ τῆς Ν. Ὑόρκης.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

ὅσον καὶ ἐκ τῆς Θείας Λατρίας, δηλαδὴ μὲ τὴν χρησιμοποίησι τῶν μορφωτικῶν θησαυρῶν τῆς, καὶ ἔτσι νὰ νοιώθουν τὴν ἀξία τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς. Στὸν ὥρατο αὐτὸ ναὸ οἱ σπουδαστῆς προσεύχονται μὲ παραδειγματικὴ εὐλάβεια. Ἐκεῖ συμπάλλουν καὶ συνενώνουν τὶς νεανικῆς φωνῆς τους σὲ θουμάσιες χορωδίες. Ἐκεῖ προσέρχονται συχνὰ στὴν ψυχροτρόφο τράπεζα τῆς Θείας Κοινωνίας. Ἐκεῖ ἐξομολογοῦνται καὶ ἐπανεξοπλίζονται πνευματικῶς γιὰ νὰ ὑπερνικῶν τὶς δυσκολίες καὶ τοὺς ποικίλους πειρασμοὺς τῆς νεανικῆς ἡλικίας καὶ γιὰ νὰ προετοιμάζονται νὰ γίνουν ἀοικονόμοι μυστηρίων Θεοῦ». Πρὸς τὴν κατεύθυνσι αὐτῆ τοὺς ὑποβοηθεῖ καὶ ἡ ὀλη λαμπρὴ ὀργάνωσις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου, ποὺ εὐκολύνει τοὺς σπουδαστῆς νὰ ζοῦν σὲ πειθαρχία καὶ ἀλληλοσεβασμῶ, νὰ ἔχουν ἕνα ἀπ' τοὺς καθηγητῆς τους εὐς μορφωτικὸ σύμβουλο σπουδῶν ἢ νὰ ἐκλέγουν ἕνα ἀπὸ τοὺς Κληρικοὺς καθηγητῆς τους ὡς πνευματικὸ καὶ νὰ ἔχουν στενὸ οἰκογενειακὸ καὶ φιλικὸ σύνδεσμο μεταξὺ τους καὶ μὲ τοὺς καθηγητῆς τους. Εἴχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ συναναστραφοῦμε μερικὸς σπουδαστῆς, ποὺ ἦταν πρότυπα εὐγενείας, ἐξυπηρετήσεως μὲ ἀγάπη, ζωντανῆς πίστεως, ἱεραποστολικοῦ ζήλου, πηγαίας εὐσεβείας καὶ λειτουργικῆς εὐλαβείας καὶ ἔτσι νὰ διαπιστώσωμε ὅτι... ἐκπαιδεύει πολλὰ ἐξαιρετὰ ἀγωνιστικὰ στελέχη τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου.

Τὸ κύρος τῆς Σχολῆς αὐτῆς αὐξάνεται συνεχῶς καθὼς οἱ Καθηγητῆς τῆς τροφοδοτοῦν τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα μὲ πλήθος ἐπιστημονικῶν καὶ ἐκλαϊκευτικῶν συγχρονισμένων δημοσιευμάτων καὶ καθὼς συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως προβάλλουν τὴν ὀρθόδοξη ἑλληνικὴ σκέψι σὲ διορθόδοξα ἢ διεκκλησιαστικά συνέδρια» (Εὐαγγέλου Δ. Θεοδωροῦ, Ἑλληνορθόδοξη ἀκτινοβολία τῆς Βοστώνης, Ἀθῆναι, 1988, σ. 14-15.

1. Τὸ 1988 εἴχαμε γράφει ἐπίσης τὰ ἐξῆς: «Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀγίου Σταυροῦ» συνεχίζει τὴ λαμπρὴ παράδοσι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης καὶ εἶναι στὴν ὀργάνωσι τοῦ μορφωτικοῦ τῆς ἔργου πρότυπο Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς, ποὺ συνδυάζει τὴν πολυετῆ καὶ ἀριωπάτη διανοητικὴ τροφοδοτήσι τῶν σπουδαστῶν μὲ τὴν κατὰ τὸν ἴδιον χρόνο συνεχῆ ἀνάφλεξι καὶ ἀναζωπύρωσι τοῦ μυσταγωγικοῦ καὶ ἀναγωγικοῦ πνεύματος, ποὺ συντελεῖται καθημερινὰ στὸν ὀραιότατο βυζαντινοῦ τύπου ναὸ, ποὺ βρίσκεται στὸ κέντρο τοῦ περιβόλου καὶ τῆς ζωῆς τους. Βράδυ καὶ πρωὶ ἡ καμπάνα του καλεῖ ἀνελλιπῶς καθηγητῆς καὶ σπουδαστῆς νὰ ἀνακαινίζονται καὶ ἐπὶ εὐλαβείας καὶ νάματα τῆς ὀρθοδόξου λειτουργικῆς ζωῆς καὶ νὰ μορφώνονται τόσον γιὰ τὴ Θεία Λατρεία, δηλαδὴ γιὰ τὴν ἐνσυνείδητη βιωματικὴ συμμετοχὴ τους σ' αὐτὴν,

2. Πρβλ. αὐτόθι, σελ. 31-32, ὅπου ἔχομε σημειώσει τὰ ἐξῆς: «Τόσον τὸ Ἑλληνικὸ Κολλέγιο καὶ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μὲ τὸ ὑποδειγματικὸ ἔργο τους καὶ τὴ λαμπρὴ καρποφορία τους, ὅσον καὶ ἡ Ἑλληνορθόδοξη Ἱ. Ἐπισκοπὴ Βοστώνης, ἡ ὁποία, ἐμφυχωμένη ἀπὸ τὴ δυναμικὴ παρουσία τοῦ ἐκλεκτοῦ Ἐπισκόπου τῆς, σφύζει ἀπὸ παλμὸ ἀνακαινιστικῆς προσπάθειας, ἀποτελοῦν λαμπρῆς φωτεινῆς ἐστῆς ἑλληνορθοδόξου ἀκτινοβολίας, οἱ ὁποῖες δευτερογενῶς φωτίζουν καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ πνευματικὰ κέντρα τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὰ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐμφυχώνονται ἀπὸ ἱερεῖς, ποὺ εἶναι ἀπόφοιτοί τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ ἔχουν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασι τῆς ὀλης πνευματικῆς ἀτμοσφαιρας τῆς Ἱ. Ἐπισκοπῆς Βοστώνης».

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΙΟΝ ΑΥΤΗΣ(*)

429. (Ἐν Ἀθήναις 1873). Νέον Δειμω-
νάριον, περιέχον Μαρτύρια παλαιὰ καὶ νέα καὶ
θίους Ὁσίων, συλλεχθέντα παρὰ τοῦ ἀοιδίου Μη-
τροπολίτου Ἁγίου Κορίνθου Κυρίου Μακαρίου Νο-
ταρᾶ. Οἷς προσετέθησαν καὶ τὰ τοῦ Τριωδίου καὶ
Πεντηκοσταρίου Συναξάρια, μεταφρασθέντα παρὰ τοῦ
σοφολογιατάτου Διδασκάλου Κυρίου Ἀθανασίου τοῦ
Παρίου. Πρὸς τοῦτοις καὶ ἀσματικαὶ Ἀκολουθίαι εἰς
διαφόρους Νεομάρτυρας φιλοπονηθεῖσαι παρὰ τοῦ
πανοσιολογιατάτου Κυρίου Νικηφόρου τοῦ Χίου.
Πρῶτον τύποις ἐκδοθὲν ἐν Βενετίᾳ τὸ 1819, νῦν δὲ
τὸ δευτέρον ἐν Ἀθήναις ἐπιμελεῖα καὶ δαπάνῃ Νι-
κολάου Ρουσοπούλου. Ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς κοινὴν ἀπάντων
τῶν Ὀρθοδόξων ὠφέλειαν. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυ-
πογραφείου Νικολ. Ρουσοπούλου 1873.

Διαστάσεων 0,24X0,17. Σελ. 1-570. Βιβλιοδεσία
χαρτόδετος. Καὶ ἕτερον ἀντίτυπον ὅμοιον.

430. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1869). Λεξικὸν
Ἰστορίας καὶ Γεωγραφίας, δια-
λαμβάνον περίληψιν τῆς ἱστορίας, φυσικὴν καὶ πολι-
τικὴν χωρογραφίαν, τοὺς θίους τῶν μεγάλων ἀνδρῶν,
τοὺς μύθους καὶ τὰς παραδόσεις πάντων τῶν Ἐθνῶν,
ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ νῦν. Ἐκδί-
δοται τὸ πρῶτον ὑπὸ Σ. Ι. Βουτυρᾶ, Ι. Α. Βρετιοῦ
καὶ Γ. Βαφειάδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις
Ι. Α. Βρετιοῦ 1869. Διαστάσεων 0,24X0,17.

Τόμος	Σελίδες	Ἔτος ἐκδόσεως
1A	1 - 844	1869
1B	845 - 1576	1869
2A	1 - 1144	1871
2B	1145 - 1727	1871
3	1 - 1128	1881
4	1 - 1118	1881
5	1 - 1000	1888
6	1 - 1192	1888
7	1 - 1334	1889
8	1 - 1332	1890
9	1 - 1320	1890

431. (Ἀθήνησι 1843). Ἡ Παλαιὰ Δια-
θήκη κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα, ἐκ τοῦ ἐν Μόσχᾳ,

ἀδεία τῆς Ἱερᾶς διοικούσης Συνόδου Πασῶν τῶν
Ρωσσιῶν, ἐκτυπωθέντος ἀρχαίου Ἀλεξανδρινοῦ Κώ-
δικος μεταυπωθεῖσα, εὐδοκία μὲν καὶ συνεργεία τῆς
Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, δαπά-
νη δὲ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ Ἐταιρείας τῆς πρὸς διάδοσιν
τῆς Χριστιανικῆς Παιδείας, ἵνα δωρεὰν τοῖς ἐκ τοῦ
ἱεροῦ Κλήρου διανεμηταί.

Τόμος Α'. Περιέχων τὴν Πεντάτευχον τοῦ Μωϋ-
σέως, τὴν Βίβλον Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, τὴν τῶν Κριτῶν
καὶ τῆς Ρούθ. Ἀθήνησι ἐν τῷ τυπογραφεῖῳ «Ἡ
Μνημοσύνη» Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφῆως. Ἐν ἔτει
σωτηρίῳ αὐμγ'.

Διαστάσεων 0,21X0,15. Σελ. α'-δ' καὶ 1-480.

Τόμος Β'. Περιέχων τὰς τέσσαρας Βίβλους τῶν
Βασιλειῶν, τὰς δύο τῶν Παραλειπομένων, τὴν τοῦ
Ἐσδρα, τοῦ Νεεμῖα, τῆς Ἐσθήρ, καὶ τοῦ Ἰώβ. Ἀ-
θήνησι, τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφῆως, ἐν ἔτει
σωτηρίῳ αὐμσι'. Σελ. 481-936.

Τόμος Γ'. Περιέχων τὸ Ψαλτήριον, τὰς Παροι-
μίας, τὸν Ἐκκλησιαστήν, τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων
καὶ τοὺς Προφήτας ἅπαντας. Ἀθήνησι τύποις Χ.
Νικολαΐδου Φιλαδελφῆως, ἐν ἔτει σωτηρίῳ αὐμθ'.
Σελ. 937-1533.

Τόμος Δ'. Περιέχων τὸν Τωβίτ, τὴν Ἰουδαίθ,
τὸν Ἱερέα, τὰς τέσσαρας Βίβλους τῶν Μακκαβαίων,
τὸν Βαρούχ, τὴν Ἐπιστολὴν Ἱερεμίου, τὴν Σοφίαν
Σολομῶντος καὶ τὴν Σοφίαν Ἰησοῦ Υἱοῦ Σιράχ.
Ἀθήνησι, τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφῆως, ἐν
ἔτει σωτηρίῳ αὐν'. Σελ. 1533-1978.

Ἄπαντες οἱ τόμοι φέρουν τὴν σφραγίδα τοῦ Δε-
δρῶν καὶ Βελισσοῦ Παρθενίου 1907 καὶ τῆς Ἱερᾶς
Συνόδου τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

432. (Ἐν Ἐρμουπόλει 1873). Ἰερά Βί-
βλος ἢ καλουμένη Ἀποστολικὴ Σαγή-
νη, ἧς τὰ μέρη δύο. Ὡν τὸ μὲν πρῶτον περιέχει
διδασκὰς λίαν ψυχωφελεῖς· τὸ δευτέρον ἐρωταποκρί-
σεις πνευματικὰς καὶ πάνυ ὠραίας, μετὰ καὶ τινῶν
παραινειτικῶν ἐπιστολῶν ἐν τῷ τέλει. Συγγραφεῖσα
μὲν παρὰ τοῦ ταπεινοῦ ἐν Ἱερομονάχοις καὶ Ἀπο-
στολικῷ Ἱεροκλήρῳκῳ Ἰωάννου τοῦ ἐκ τῆς Λίνδου,
καὶ παρ' αὐτοῦ ἀφιερωθεῖσα τῇ Θεομήτορι, καὶ Βα-
σιλίῳ τῶν ἁγίων. Τὸ πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα σπου-
δῆ καὶ δαπάνῃ τοῦ τιμιωτάτου καὶ φιλοχρίστου Ἀρ-
χιεπίσκοπου Κυρίου Νικολάου Πρασασάκη ἐκ τῆς Χίου,

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 149 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

εἰς κοινὴν τῶν Ὀρθοδόξων ὠφέλειαν. Νῦν δὲ τὸ δευτέρον ἐκδοθεῖσα δαπάνη τοῦ ἱεροδιακόνου Δανιὴλ Διβαροῦ. Ἐν Ἐρμουπόλει, τύποις «Πατρίδος» 1873.

Διαστάσεων 0,24X0,16. Σελ. 1-96. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

433. (Ἐν Ἀθήναις 1896). Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς.

Τόμος Πρῶτος, ἐκδοσις τρίτη ἐπιθεωρηθεῖσα ἐν Ἀθήναις, ἐκδοτικὸν κατάστημα Γεωργίου Δ. Φέξη 1896.

Διαστάσεων 0,22X0,15. Σελ. α'-ιστ' καὶ 1-910.

Τόμος Δεύτερος. Σελ. α'-ιθ' καὶ 1-716.

Τόμος Τρίτος. Σελ. α'-κγ' καὶ 1-769.

Τόμος Τέταρτος. Σελ. 1-704, τοῦ ἰδίου τόμου ἀντίτυπον ἐκδόσεως δευτέρας ἔτους 1887, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων τοῦ Ἀνέστη Κωνσταντινίδου.

Τόμος Πέμπτος. Σελ. α'-η' καὶ 1-928.

434. (Ἀθήναι 1898). Μεγάλη Ἱερά Ἱστορία, γραφεῖσα ὑπὸ Τρύφωνος Ε. Ἐδαγγελίδου (συγγραφέως τοῦ βίου τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν βίων τῶν Ἁγίων).

Τόμος Πρῶτος: Παλαιὰ Διαθήκη. (Εἰκόνες τοῦ διασήμεου ζωγράφου Γουσταύου Δορέ). Ἀθήναι, ἐκδοτικὸν κατάστημα Γεωργίου Δ. Φέξη 1898.

Διαστάσεων 0,27X0,18. Σελ. 1-1280. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

Χειρόγραφος σημείωσις: «Ἡ δὲ βίβλος αὕτη κτήμα τῆς ἱερᾶς Πατριαρχικῆς Στανροπηγιακῆς Μονῆς Ἁγίου Νικάνορος (Ζάβορδας). Ἀρχιερατεῦντος ἐν Γρεβενοῖς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ.κ. Θεοκλήτου, ἐκ τῆς πόλεως τοῦ Πειραιῶς, ἡγουμένου δὲ τῆς Μονῆς τοῦ Παροισιωτάτου Ἱερομονάχου κ. Γαβριὴλ ἐκ τῆς κόμης Καστανιάς Ἐδρυτανίας, 7-11-1945».

435. (Ἐν Ἀθήναις 1885). Ἱστορία τῆς Ἀλεξανδρείας, ἥτοι περιγραφὴ Γεωγραφική, Ἱστορική, Φιλολογική, Πολιτική, Ἐκκλησιαστική καὶ Ἀρχαιολογική. Ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς πόλεως μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ἀράβων κατακτιθέσεως αὐτῆς, ὑπὸ Μαργαρίτου Γ. Δήμιτσα, καθηγητοῦ. Ἐπιτίτλον κόσμημα: ἐπὶ στρογγύλῳ πλαισίῳ κόρη ἐπὶ ἀνακλίντρον φέρουσα εἰς τὴν δεξιάν τῆς χεῖρα σάχνας, ὡς καὶ παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς. Ἐπίγραμμα: «Ἀλεξανδρεῖς εἰσὶ οἱ παιδεύσαντες πάντας τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Βαρβάρους» Μεγακλῆς παρ' Ἀθηναίῳ. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Ὁ Παλαμήδης» 1885.

Διαστάσεων 0,21X0,15. Σελ. α'-κα' καὶ 1-788. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

Χειρόγραφος σημείωσις: Καὶ τότε σὺν τοῖς ἄλλοις ἐκ τῶν τοῦ βελεγράδων Ἀνθίμου Ἀλεξούδη.

436. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1908). Ἐγγραφα Πατριαρχικά καὶ Συνοδικὰ περιτοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος (1852-1873), ἐκδιδόμενα εὐλογία καὶ κελεύσει τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Κ. Ἰωακείμ τοῦ Γ' τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης, ἐπισταίουντος Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών, Μεγάλου Χαρτοφύλακος καὶ Χρονογράφου τῆς Μ. Ἐκκλησίας, Διευθυντοῦ καὶ συντάκτου τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας». Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου 1908. Ὑπάρχει καὶ δευτέρον ἀντίτυπον, ἄδειον.

437. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1863). Ἀνάνησις τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ Ἁγίων Τόπων πρὸς τὸ Ὑπόμνημα τῆς Ἡγεμονικῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Ἡγεμονειῶν Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1863.

Διαστάσεων 0,24X0,16. Σελ. 1-95. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

438. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1895). Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών, Προϊκόνησος Ἐκκλησιαστικῆ Παροικία, Ναοὶ καὶ Μοναί, Μητροπολίται καὶ Ἐπίσκοποι. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1895.

Διαστάσεων 0,21X0,14. Σελ. 1-233. Ἀκολουθοῦν πίνακες Δ'.

439. (Ἐν Ἀθήναις 1894). Ὀμήρου Ἰλιὰς (Ραφωδία Α-Ω), μετὰ σχολίων καὶ ἐρμηνείας ὑπὸ Α. Ε. Καραπαναγιώτου πρώην Γυμνασιάρχου. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Παρ. Λεωνῆ 1894.

Διαστάσεων 0,20X0,13. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

Τόμος	Ραφωδία	Σελ.	Ἔτος ἐκδόσεως
Α'	Α-Γ	1-280	1894
Β'	Δ-Ζ	1-256	1895
Γ'	Η-Ι	1-200	1895
Δ'	Κ-Μ	1-196	1895
Ε'	Ν-Ο	1-216	1895
ΣΤ'	Π-Σ	1-228	1896
Ζ'	Τ-Φ	1-158	1896
Η'	Χ-Ω	1-224	1906

440. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1809). Ὀθωμανικὸν Κώδικεσ, ἥτοι συλλογὴ ἀπάντων τῶν Νόμων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, Διαταγμά-

των, Κατολισμῶν, Ὀδηγιῶν, καὶ Ἐγκυκλίων, ἐκδιδόμενοι ὑπὸ Δημ. Νικολαΐδου, διευθυντοῦ τῶν ἐφημερίδων «Κωνσταντινούπολις» καὶ «Σερβέν». Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1889. Τύποις Ἀδελφῶν Νικολαΐδων.

Τόμος Α'. Διαστάσεων 0,19X0,13. Σελ. α-ι καὶ 1-950.

Τόμος Β'. Νόμοι, ἐγκύκλιοι καὶ λοιπὰ σχετικὰ πρὸς τὰς διατάξεις τῶν βιβλίων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1890, τύποις Ἀδελφῶν Νικολαΐδων. Σελ. 951-2154.

Τόμος Γ'. Ἐμπορικὸς καὶ Ποινικὸς Νόμος, Δικονομία καὶ λοιπὰ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1890, τύποις Ἀδελφῶν Νικολαΐδων. Σελ. 2155-3258.

Τόμος Δ'. Διοικητικὸς καὶ λοιπὸς Νόμος, Ἐγκύκλιοι καὶ λοιπὰ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ἀδελφῶν Νικολαΐδων. Σελ. 3259-4476.

Ἀπαντες οἱ Τόμοι φέρουν τὴν σφραγίδα τοῦ Μητροπολίτου Δεδρών καὶ Βελισσοῦ Παρθενίου 1907.

441. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1896). Ὁ θ ω μ α ν ι κ ο ἰ Κ ῶ δ ι κ ε ς. Ὁ πίναξ τῶν ἐμπεριεχομένων χειρόγραφος.

Διαστάσεων 0,21X0,14. Σελ. α-ιγ καὶ 14-1424. Εἰς τὴν σελίδα δ' ὑπάρχει ὁ τύπος τῆς σφραγίδος τῆς ἱεράς Μητροπόλεως Νικαίας ὑπὸ ἔτος 1890.

442. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1881). Ὁθωμανικῶν Κωδίκων Παράρτημα Δεύτερον, περιέχον τὴν πολιτικὴν Δικονομίαν, τὸν Ὁργανισμὸν τῶν Δικαστηρίων, τὸν Νόμον περὶ ἐκτελέσεως τῶν Πολιτικῶν ἀποφάσεων, τὸν Νόμον περὶ Συμβολαιογράφων κ.α. Μεταφρασθέντες ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ὑπὸ Κωνστ. Βαϊάνη, προέδρου τοῦ ναυτικοῦ τμήματος τοῦ Ἐμποροδικείου. Ἐκδίδεται ὑπὸ Δημητρίου Νικολαΐδου, ἀδεία καὶ ἐγκρίσει τοῦ ὑπουργείου Δικαιοσύνης. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1881, Τύποις Θράκης.

Διαστάσεων 0,22X0,15. Σελ. α-η καὶ 9-348.

Ἀνωθεν τοῦ τίτλου φέρει τὴν σφραγίδα † Ὁ Πέτρος Αἰμιλιανός, τοῦ μετέπειτα Ἐθνομάρτυρος Μητροπολίτου Γρεβενῶν Αἰμιλιανοῦ.

443. (Ἐν Ἀθήναις 1843). Ἀνατιροπῆ τῶν δοξασάντων, γραφάντων καὶ τύποις κοινωνησάντων δι' οὐδεις τῶν πῦν τὴν Ἑλλάδα οἰκούντων ἀπόγονος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐστί. Ὑπὸ ANASTASIO GEORGIADÉ LEUKIA ATHENIS EX TYPOGRAPHIA CH. NICOLAIDIS PHILADELPHENSIS 1843. Κείμενον δίγλωσσον ἀριστερὰ τῆς σελ. ἑλληνιστὶ καὶ δεξιὰ λατινιστὶ.

Διαστάσεων 0,19X0,12. Σελ. 1-112. Ὁμοῦ δεμένα εἰς ἓνα τόμον καὶ τὰ κάτωθι ἔργα:

444. Τὸ ἐν Ζαγορᾷ λησιρικὸν δρᾶμα τῆς 15ης Δεκεμβρίου τοῦ 1880, φιλοπονηθὲν καὶ ἐκδοθὲν ὑπὸ τῶν διδασκάλων Π. Μολοχάδου καὶ Δημ. Ν. Μοσχίδου. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Δημ. Α. Φέξη 1881. Σελ. 1-100.

445. Ἐταιρίας πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, Δογοδοσία τῶν ἐτῶν 1879 - 1881. Ἐν Σμύρῃ, τύποις Ἀδελφῶν Γεωργιάδου 1881. Σελ. 1-38.

446. Ἀπελλῆς ὁ Ζωγράφος ὑπὸ Ν. Γ. Οἰκονομίδου Γραμματέως τοῦ ἐν Σμύρῃ Βασιλικῷ Ἑλληνικοῦ Προξενείου. Ἐν τῷ ἀναγνωστηρίῳ «Ἡ Σμύρῃ», τύποις «Σμύρνης» 1874. Σελ. 1-34.

447. Πρακτικὰ τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας τοῦ ἔτους 1875, καὶ ἡ ἐκθεσις τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων ὑπὸ Χ. Ν. Φιλαδελφῆος, ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἀρσακείου τῇ 27ῃ Ἰουνίου 1876. Ἀθήνησι τύποις Χ. Ν. Φιλαδελφῆος 1876. Σελ. 1-50.

448. Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Ὁσιομάρτυρος Ἀναστασίου τοῦ Πέροσου, ἐκδοθεῖσα δαπάνῃ Ἰωάννου Δ. Κατράμη Ζακυνθίου. Ἐν Πάτραις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Δημ. Π. Μητροπούλου 1876. Σελ. 1-32.

449. Πνευματικὸς Καθρέπτης. Ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου ἢ ναὸς Θεοῦ γίνεται ἢ κατοικητήριον τοῦ Σατανᾶ, μετὰ 10 ἰχνογραφῶν. Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ εἰς τὴν καθομιλουμένην ἤδη πρῶτον μεταφρασθεῖς, ὑπὸ Πέτρου ἀπταδέλφου τοῦ ἁγίου Θαβωρίου, τύποις ἐκδίδεται δαπάνῃ τοῦ Μακαριωτάτου Θειοτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων Κυρίου Κυρίου Ἀθανασίου τοῦ Γ', εἰς ψυχικὴν τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὸ ἐν Νεοχωρίῳ τοῦ Π. Τ. τυπογραφεῖον 1840.

Χειρόγραφος σημείωσις: «τοῦ ἐξ Ἀμασείας Ἱεροδιακόνου Κυρίλλου 1845 Ἰουλίου 15». Σελ. 1-56.

450. Διδασκαλία Χριστιανικῆ ἤτοι Ἱερά Κατηχησις τῶν ὀρθῶν Δογμάτων καὶ Μυστηρίων τῆς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, συλλεγεῖσα παρὰ διαφόρων Πατέρων πρὸς χρῆσιν τῶν Παίδων καὶ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ παντὸς Ὁρθοδόξου, ἦτις τανῦν πρῶτον ἐκδίδεται παρὰ τοῦ πανοσιωτάτου Ἀρχιμανδριτοῦ κ. Προκοπίου Δενδρινοῦ τοῦ ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοβίου τοῦ Ρωσικοῦ, Ἀδεία τῆς Ἱεράς Συνόδου. Ἀθήναι, ἐκ τῆς τυπογραφείας Γ. Χαροφύλακος 1841. Σελ. 1-128.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ*

Μακαριώτατε Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

Σεβασμιώτατοι Συνοδικοί Ἀδελφοί,

Ἐξοχώτατοι Κύριοι Ὑπουργοί,

Ἐντιμώτατοι Ἀρχηγοί τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ Σωμάτων Ἀσφαλείας,

Ἐντιμώτατοι Κύριοι Βουλευταί,

Ἐντιμώτατοι Κύριοι Πρεσβευταί,

Λαὲ τοῦ Θεοῦ περιούσιε,

Σήμερα, Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐορτάζουμε τὸ μεγάλο γεγονός τῆς ἀναστηλώσεως τῶν ἱερῶν καὶ σεπτῶν εἰκόνων καὶ τῆ μεγάλης νίκῆ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐναντίον τῆς εἰκονομαχίας.

Ἡ θριαμβευτικὴ ὁμως αὐτὴ νίκη τῆς Ὁρθοδοξίας ἀναφέρεται ὄχι μόνον στὴν εἰκονομαχία, ἀλλὰ καὶ στὶς ποικίλες αἰρέσεις καὶ τοὺς ἀρχαίους καὶ νεωτέρους ἐχθροὺς τῆς. Εἶναι ἀκόμη ἡ νίκη καὶ ὁ θρίαμβος ἐναντίον τῆς ἀθείας, τοῦ μηδενισμοῦ, τῆς ἀπαισιοδοξίας, τοῦ ὑλιστικοῦ φρονήματος καὶ βιώματος καὶ τοῦ ἀμοραλισμοῦ.

Παράλληλα ὁμως πρὸς τὴ νίκη αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε πόσο ὠφελήθηκε ἡ ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴν ἀνεκτίμητη συμβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας στὰ γράμματα, στὴν ἐπιστήμη, στὴν παιδεία, στὴ νομοθεσία, στὴν κοινωνικὴ πρόνοια κ.ἄ. καὶ ἐπίσης πόσο εὐεργετήθηκε τὸ εὐλογημένο Ἔθνος μας ἀπὸ τὴν πολύτιμη προσφορὰ Τῆς.

Ἡ Ἐκκλησία μας θὰ συνεχίσει νὰ ἀγωνίζεται ὄχι μόνον γιὰ τὴν ἠθικὴ τελείωση καὶ τὸν ἀγιασμό τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς Κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν καταπολέμηση τῶν ποικίλων αἰρέσεων καὶ ἐχθρῶν τῆς, ὅπως οἱ Χιλιαστὲς ἢ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, οἱ ὁποῖοι κτίζουν τεράστιες ἐγκαταστάσεις στὴν καρδιά τῆς Βοιωτίας, προκειμένου νὰ ἐγκαταστήσουν τὸ δρμητήριο τους μὲ ἀπρόβλεπτους κινδύνους γιὰ τὸ Ἔθνος μας.

Ὅμως τὰ πρόσφατα ραγδαῖα καὶ συγκλονιστικὰ ἀνοίγματα πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴ Δημοκρατίαν στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη καὶ ἡ σοβαρὴ πολυδιάστα-

τὴ κρίση ποὺ μαστίζει τὸ Ἔθνος μας, ἀποτελοῦν πρόκληση καὶ πρόσκληση γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας καὶ πρέπει νὰ ἀνταποκριθεῖ ἄμεσα καὶ θετικά, ὅπως στὸ παρελθόν. Γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπὸ τὸ ἐπίσημο τοῦτο βῆμα τῆς Ἐκκλησίας ἐπιθυμῶ στὸν πολὺ περιορισμένο χρόνο, ποὺ ἔχω στὴ διάθεσή μου, νὰ ἀναφερθῶ στὸν καθοριστικὸ ρόλο τῆς Ἐκκλησίας μας στὰ γεγονότα αὐτὰ μὲ λίγα λόγια.

Α' Ὁρθοδοξία καὶ Ἐνωμένη Εὐρώπη.

Στὸ τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ '80 καὶ στὴν ἀρχὴ τῆς δεκαετίας τοῦ '90 ἀπίστευτες σαρωτικὲς ἀλλαγές, κοσμικογενικὲς μεταβολές καὶ δραματικὲς ἐξελίξεις ἔλαβαν χώραν στὶς χώρες τοῦ ἤδη καταρρευσάντος ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ, ὅπου ἀνελεύθερα, ἀντιδημοκρατικὰ καὶ αὐταρχικὰ δικτατορικὰ καθεστῶτα καταπίεζαν τοὺς λαοὺς αὐτοῦς. Ἀποκαταστάθηκαν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, οἱ ἀτομικὲς ἐλευθερίες καὶ ἡ ἐλευθερία Ἐθνησκείας¹ καὶ ἄρχισε ὁ ἐκδημοκρατισμὸς τῶν κρατῶν αὐτῶν.

Ὅχι μόνον οἱ δύο Γερμανίες ὁμιλοῦν γιὰ ἔνωση σήμερα, ἀλλὰ καὶ τὰ Ἀνατολικὰ καὶ Δυτικὰ κράτη ὁμιλοῦν, γράφουν, ἀνταλλάσσουν ἀπόψεις, συσκέπτονται, προγραμματίζουν καὶ ἐργάζονται γιὰ τὴν ἐνοποίηση τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἐνωμένη Εὐρώπη, ὅπως τὰ πράγματα δείχνουν, δὲν εἶναι ἀπραγματοποίητο ὄνειρο, ἀλλὰ κατορθωτὴ καὶ χειροπιαστὴ πραγματικότητα. Βεβαίως πρῶτα πρέπει νὰ ἐπιλυθοῦν ἀρκετὰ πολιτικά, οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα.

Ἡ Ἀγία μας Ἐκκλησία, οὕσα ἡ ἴδια κατ' ἐξοχὴν δημοκρατικὴ, ἀφ' ἐνὸς μὲν καλωσορίζει καὶ χαιρετίζει τὴν ἐπαναφορὰ τῆς Δημοκρατίας καὶ τὴν ἐξασφάλιση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῆς Ἐθνησκευτικῆς ἐλευθερίας στὶς χώρες αὐτές, ἀφ' ἐτέρου ἐλπίζει, εὐχεται καὶ προσεύχεται τὰ νέα πολιτικὰ σχήματα καὶ συστήματα, τὰ ὁποῖα θὰ προέλθουν μελλοντικά, νὰ ὑπηρετήσουν τὸν ἀνθρώπο καὶ τὸ γενικὸ καλὸ.

Τὸ Σεπτὸ Οἰκουμενικὸ μας Πατριαρχεῖο, τὸ ὁποῖο εἶναι «ἡ Κοινὴ Πατρίς καὶ Μήτηρ καὶ τροφὸς τῶν

* Ὁμιλία ποὺ ἐκφωνήθηκε στὸν καθεδρικό ἱερό ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν πανηγυρικὴ Συνοδικὴ θεία Λειτουργία τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας (4.8.90), παρουσία τῆς Ἱερείας τῆς χώρας μας.

1. Ὁ Μιχαὴλ Γκορμπάτσφ, TIME 11.12.1989, σ. 11 καὶ 1.1.1990, σ. 27, ὁμίλησε γιὰ τὴν ἀνάγκη τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀξιών στὴ ζωὴ μας. Ἐπέκρινε ἔμμεσα τὴ στάση τῶν προκατόχων του πρὸς τὴ Ἐθνησκεία καὶ ἐτόνισε πόσο ἀπαραίτητη θεωρεῖ τὴ Ἐθνησκεία γιὰ τὴν πνευματικὴ, ἠθικὴ ἀνάεωση καὶ ἀναγέννηση τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως.

Ἄρθοδόξων Χριστιανῶν, τῆς Ἄρθοδοξίας ἢ βάσις, ἢ κορυφή τῶν δογμάτων, ἢ τῆς Θεολογίας ἀκρόρεια»² καὶ ἢ ἡγέτιδα καὶ θερμορργὸς δύναμη τῆς Οἰκουμνικῆς Ἄρθοδοξίας, καὶ οἱ κατὰ τόπους Ἄρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δύναται νὰ διαδραματίσουν ἕνα καθοριστικὸ ρόλο στὴν Ἐνωμένη Εὐρώπη. Μποροῦν νὰ δώσουν τὴ Θεολογικὴ μαρτυρία τους, νὰ προβάλλουν τοὺς θησαυροὺς τῆς Ἄρθοδόξου πίστεως καὶ ζωῆς καὶ νὰ συμβάλλουν ἔτσι τὰ μέγιστα, ὅπως καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, στὴν πολιτιστικὴ, κοινωνικὴ, πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀνακαίνιση καὶ ἀναγέννηση τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης καὶ στὴν ἐδραίωση τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης στὸ «Κοινὸ Εὐρωπαϊκὸ Σπίτι μας».

Ἡ Ἐνωμένη Εὐρώπη χρειάζεται τὴν ἀκτινοβολία καὶ τὴ δύναμη «τῆς Ἐλληνοχριστιανικῆς παιδείας». Χρειάζεται κατὰ «τὴν προφητικὴν ῥῆση τοῦ Ντιστογιέφσκη τὸ Χριστὸ τῆς Ἄρθοδοξίας»³. Ἡ Ἐνωμένη Εὐρώπη ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν Ἐλληνικὴ Ἄρθοδοξία.

Ἐξαίρεση φυσικὰ στὴν ἀποκατάσταση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τῆς Ἄρθοδοξικῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἐκδημοκρατισμοῦ ἀποτελεῖ ἡ Ἄλβανία, ἢ ὅποια καυχᾶται γιὰ τὸ κλείσιμο τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὸ ξερίζωμα τῆς πίστεως.

Πόσο ὅμως πλανῶνται οἱ κυβερνῶντες τὴν Ἄλβανία. Ἡ πίστις δὲν σβῆνει, δὲν ἐξαφανίζεται, δὲν χάνεται μὲ τὸ κλείσιμο τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὴ μετατροπὴ τους σὲ μουσεῖα, θέατρα, ἀποθήκες καὶ σταύλους. Οἱ ἄνθρωποι ἔρχονται καὶ παρέρχονται καὶ τὰ ἔργα του χάνονται, ἐξαφανίζονται. Ὁ Χριστὸς ὅμως διαμένει στοὺς αἰῶνες. Νὰ πῶς ὁ Ψαλμοδὸς ἐκφράζει τοῦτο: «Αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτούς, καὶ ἀλλαγῆσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκελίψουσι»⁴.

Ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει στὴ Βόρειο Ἡπειρο, ὑπάρχει στὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων. Πρέπει νὰ καταλάβει τὸ καθεστῶς τῶν Τιράνων «πῶς δὲν ὑπάρχει δύναμη ποὺ νὰ ἀπαγορεύει τὴν εἴσοδο τοῦ Θεοῦ στὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων»⁵. Ἡ Ἐκκλησία στὴ Βόρειο Ἡπειρο, στὴν Ἄλβανία, ζεῖ καὶ ὑπάρχει, διότι «Ζεῖ Κύριος».

2. Ἰωσήφ Μοναχοῦ τὰ Ἐδρεθέντα, ἔκδ. Ἐδγενίου Βουλγάρου, Λειψία 1768, Τόμος Β', σσ. 274-275. Πρβλ. Θ. Ν. Ζήση, Κωνσταντινούπολη καὶ Μόσχα, Θεσσαλονίκη 1989, σ. 76.

3. Βλ. Ἐδαγγέλου Δ. Θεοδώρου, ὁμ. Καθηγητοῦ καὶ τ. Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐμπεριστατωμένη διμιλία «Ἡ Ἐλληνικὴ Παιδεία καὶ τὸ δράμα τῆς ἠνωμένης Εὐρώπης», Κοινωνία, Ὀκτώβριος - Δεκέμβριος 1989, τεῦχος 4, σ. 469.

4. Ψαλμ. 102, 27. Ἐβρ. 1, 12.

5. Σπ. Ἀλεξίου, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2.3.90, σ. 24.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Θεοσύστατος ὀργανισμὸς. Εἶναι «ὁ Χριστὸς παρατεινόμενος εἰς τοὺς αἰῶνας»⁶.

Οἱ ἀδελφοὶ μας Βορειοηπειρώτες μὲ δάκρυα στὰ μάτια καθημερινὰ ἐπαναλαμβάνουν ἐτούτη τὴν προσευχή: «Βοήθη μας Ἄη - Γιώργη καὶ σύ, Ἄγιε Κοσμᾶ, νὰ σώσουμε τὴν πίστη μας στὴ μαύρη Ἄρβανιτιά. Δὲν προσκυνοῦμε τὸν Χριστὸ κι οὔτε τὴν Παναγία, μᾶς γκρέμισαν τὶς ἐκκλησίαις κι ὅλα τὰ μοναστήρια, μᾶς θάβουν σὰν πεθάνουμε δίχως παπᾶ καὶ ψάλτη κι οὔτε κερί ἀνάβουμε σὲ πεθαμένου μνήμα»⁷. Ὅμως «Θὰ ἔρθει τὸ ποθοῦμενον», ὅπως ἔλεγε ὁ μέγιστος Ἐκεῖνος Ἱεραπόστολος καὶ Ἐθναπόστολος Πατροκοσμᾶς, θὰ ἔρθει, δὲν θὰ ἀργήσει. Γρήγορα θὰ ἀνοίξουν οἱ Ἐκκλησίαις. Θὰ ἠγήσουν καὶ πάλι οἱ καμπάνες καὶ θὰ ψαλλεῖ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη». Τὴν Κυριακὴ τῆς Ἄρθοδοξίας θὰ τελεσθεῖ καὶ στὴν Βόρειο Ἡπειρο ἢ καθιερωμένη Θεία Λειτουργία.

Φυσικὰ ἢ ἀποκατάσταση τῶν ἀτομικῶν καὶ Ἄρθοδοξικῶν δικαιωμάτων δὲν ἀφορᾶ μόνον τὴν Ἐλληνικὴν μειονότητα, ἀλλὰ καὶ τοὺς Καθολικοὺς καὶ Μουσουλμάνους. Ἡ στέρηση δὲ αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων ἔρχεται σὲ πλήρη ἀντίθεση μὲ ὅσα ὀρίζει ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τοῦ Ο.Η.Ε. περὶ ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Β'. Ἐλλάδα: Βαθεῖα κρίση - Ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο, ὅτι τὸ ἔθνος μας διέρχεται μιὰ μεγάλη οικονομικὴ, πολιτικὴ, πολιτιστικὴ καὶ κοινωνικὴ κρίση. Παρνᾶει μιὰ βαθεῖα οἰκογενειακὴ, πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ κρίση.

Νὰ πῶς δύο στοχαστὲς καὶ διανοούμενοι χαρακτηρίζουν τὴν κοινωνικὴ ἀναταραχὴ καὶ τὴν ἠθικὴ κρίση. Ὁ πρῶτος γράφει: «Δὲν εἶναι τὰ ἐλλείμματα, δὲν εἶναι τὰ χρεῖα μας, δὲν εἶναι ὁ πληθωρισμὸς ἢ οἱ ἄλλες ἀδυναμίες τοῦ οικονομικοῦ μας συστήματος — αὐτὰ θὰ μπορούσαμε νὰ τὰ ἐλέγξουμε καὶ νὰ τὰ ὑπερβούμε μὲ ἐπιμονὴ καὶ μὲ τὴν κατάλληλη πολιτικὴ. Εἶ-

6. Βλ. Ἐβρ. 13, 8 «Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας». Πρβλ. Χρυσ. Ὁμιλία πρὸ τῆς Ἐξορίας P.G. 52, 429α. «Ὁδὲν Ἐκκλησίας δυνατώτερον ἄνθρωπε. Ἀῦσον τὸν πόλεμον, ἵνα μὴ καταλύσῃ σου τὴν δύναμιν· μὴ εἴσῃς πόλεμον εἰς οὐρανόν. Ἄνθρωπον ἐὰν πολεμῆς ἢ ἐνίκησας ἢ ἐνίκηθης. Ἐκκλησίαν δὲ ἐὰν πολεμῆς νικήσῃς σε ἀμήχανον», καὶ Χρυσοστ., περὶ τῆς Ἐκκλησίας ἔξω εὐρεθεῖς Ἐδτρόπιος, Α.Α.Π. 10, 387 BC. «Τοιοῦτον ἔχει μέγεθος ἢ Ἐκκλησία· πολεμουμένη νικᾷ· ἐπιβουλεύουμένη περιγίνεται· ὑβριζομένη λαμπρότερα καθίσταται· δέχεται τραύματα καὶ οὐ καταπίπτει ὑπὸ τῶν ἐλκῶν κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται· χεμαίζεται, ἀλλὰ ναυάγιον οὐχ ὑπαμένει· παλαίει, ἀλλ' οὐχ ἠττᾶται· πυκτεθεῖ ἀλλ' οὐ νικᾶται».

7. Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κορίνθου Σεβαστιανῶ, Ἡ ἐσταυρωμένη Βόρειος Ἡπειρος, Ἀθήναι, 1985⁴, σ. 161.

ναι τὰ ἄλλα. Εἶναι ἡ ἀχαλίνωτη ἀντικοινωνικότητα ποῦ κυριεῖται καὶ καθοδηγεῖ ὄλο καὶ περισσότερες ὁμάδες τοῦ πληθυσμοῦ μας»⁸ καὶ ὁ δεύτερος προσθέτει, ὅτι ὑπάρχει «κρίση ἠθική. Οἱ πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς ἀξίες ἔχουν φθαρεῖ. Ἡ αἰδῶς καὶ τὸ εὐπρεπὲς ἔχουν ἐκλείψει. Τὸ αἶσθημα τῆς εὐθύνης ἐξαφανίστηκε. Ἡθικὸς ἀναρχισμὸς, ποῦ ἐξαπολύει τὴ θύελλα τῶν ἐπιθυμιῶν... Πανευδαμونيσμός, νεοεπικουρία νοοτροπία, νεοσηδονισμός»⁹, βασιλεύει.

Πόσο ὅμως διαφορετικὴ εἰκόνα τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας, τῆς Δημοκρατίας τῆς ἀκμῆς, τῆς Δημοκρατίας τῆς χρυσῆς ἐποχῆς στὴν πῶ τέλεια μορφή της μᾶς δίδει ὁ Περικλῆς στὸν Ἐπιτάφιό του: «Τὸ πολίτευμα ποῦ ἔχομεν δὲν ζηλεύει τοὺς νόμους τῶν ξένων, ἀντὶ δὲ νὰ μιμούμεθα ἄλλους, παρέχομεν ἡμεῖς εἰς αὐτοὺς παράδειγμα πρὸς μίμησην. Τὸ πολίτευμα τοῦτο ὀνομάζεται δημοκρατία, διότι τὸ κράτος κυβερνᾶται ἀπὸ τοὺς περισσότερους καὶ ὄχι ἀπὸ τοὺς ὀλίγους. Κατὰ τοὺς νόμους οἱ πολῖται ἔχουν ὅλοι ἴσα δικαιώματα ὡς πρὸς τὰς ἰδιωτικὰς τῶν διαφορὰς, ἀλλ' ὡς πρὸς τὰ δημόσια ἀξιώματα τὰ δικαιώματα ἐκάστου εἶναι ἀνάλογα μὲ τὴν οἰανδήποτε εὐδοκίμησίν του, καὶ προτιμᾶται ἕκαστος πρὸς διαχείρισιν τῶν κοινῶν ὄχι τόσοσιν λόγῳ τῆς κοινωνικῆς του τάξεως, ὅσον λόγῳ τῆς ἀτομικῆς ἀξίας του, ὥστε ὅταν τις εἶναι πτωχός, ἀλλὰ δύναται νὰ ὠφελήσῃ κάπως τὴν πόλιν μὲ τὴν δρᾶσιν του, δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν του ἀσημότητα. Εἴμεθα πολῖται ἐλεύθεροι ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὴν συμμετοχὴν μας εἰς τὰ κοινὰ ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀμοιβαίαν παρακολούθησιν τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν μας, εἴμεθα νομοταγέστατοι ὡς πρὸς τὸν δημόσιον βίον μας λόγῳ ἠθικῆς πειθαρχίας, διότι ὑπακούομεν εἰς τοὺς ἐκάστοτε ἄρχοντας καὶ εἰς τοὺς νόμους, πρὸ πάντων δὲ εἰς ἐκείνους ποῦ ἐθεσπίσθησαν διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἀδικουμένων καὶ εἰς ἐκείνους ποῦ εἶναι μὲν ἄγραφοι, ἀλλ' ἡ παραβίασιν τῶν συνεπάγεται ἀναμφισβήτητον αἰσχύνην.

»Πρὸς τούτοις ἐφροντίσαμεν καὶ διὰ τὴν πνευματικὴν ἀναψυχὴν μας... Ἔχομεν τὴν πόλιν μας ἀνοικτὴν εἰς ὄλους καὶ οὐδέποτε κάμνομεν ξενηλασίαν...

»Ἀγαπῶμεν τὸ ὄραϊον χωρὶς ν' ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν ἀπλότητα καὶ καλλιεργοῦμεν τὰ γράμματα χωρὶς νὰ χάνομεν τὴν μαχητικὴν μας ἰκανότητα. Χρησιμοποιοῦμεν τὸν πλοῦτον μᾶλλον ὡς εὐκαιρίαν πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων παρὰ ὡς ἀφορμὴν πομπῶδων καυχῆ-

σεων' καὶ δὲν θεωροῦμεν προσβλητικὸν τὸ νὰ ὁμολογῆ κανεὶς ὅτι εἶναι πτωχός, ἀλλὰ νομίζομεν μεγαλυτέραν προσβολὴν τὸ νὰ μὴν ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν πτωχεῖαν ἐργαζόμενος... Διότι μόνον ἡμεῖς θεωροῦμεν τὸν ἐντελῶς ἀπέχοντα ἀπὸ τὰ πολιτικὰ ὄχι φιλήσυχον ἀλλ' ἄχρηστον καὶ κρίνομεν μόνονι μας τὰ πράγματα ἢ ἐπινοοῦμεν ὁρθὰς ὑποδείξεις...

»Λέγω ἐν συντομίᾳ ὅτι καὶ ἡ πόλις μας ὡς σύνολον εἶναι σχολεῖον πάσης τῆς Ἑλλάδος...»¹⁰.

Ἀλήθεια τί μεγάλη διαφορὰ καὶ ἀντίθεση τῆς τότε Ἀθηναϊκῆς καὶ Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας μὲ τὴ σημερινή! Τί πόνος, τί λύπη, τί ἀπογοήτευση μετὰ ἀπὸ 2.500 χρόνια νὰ εὐρισκόμεθα στὸ σημερινὸ κατάντημα!

Ποιὸς ὅμως φταίει; Ποιὸς εὐθύνεται; Ὅλοι μας φταίμε, ὅλοι μας ἔχομε τὸ μερίδιον τῆς εὐθύνης μας.

Πῶς μποροῦμε νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὴν κρίση αὐτή; Πῶς μποροῦμε νὰ ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ τὴν ἀνεπίτρεπτη καὶ ἐπικίνδυνη αὐτὴ κατάστασις; Τί μπορεῖ νὰ γίνῃ;

Ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς λέγει ὅτι εἴμεθα μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Πνευματικοῦ τοῦ Σώματος, τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας. «Οἱ πολλοὶ ἐν σώμα ἔσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη»¹¹, καὶ «Ἔμεις δὲ ἐστὲ σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους»¹².

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μὲ ἔμφραση μᾶς συμβουλεύει «Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος»¹³, καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος τονίζει «οὐδέν... οὕτως ἴδιον τῆς φύσεως ἡμῶν, ὡς τὸ κοινωνεῖν ἀλλήλοις καὶ χρῆζειν ἀλλήλων καὶ ἀγαπᾶν»¹⁴.

Τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὰ δικαιώματα, οἱ διεκδικήσεις, οἱ κατακτήσεις προϋποθέτουν καὶ καθήκοντα, ὑποχρεώσεις καὶ δεσμεύσεις. Δὲν μποροῦμε μόνον νὰ ἀπαιτοῦμε, πρέπει καὶ νὰ προσφέρουμε.

Χρειαζέται ὡς Ἐκκλησία, ὡς Ἔθνος καὶ Λαὸς νὰ θέσουμε σὲ ἐφαρμογὴ καὶ πάλι ἐκείνες τὶς ξεχασμένες ἀρετὲς τῆς αὐτοθυσίας, τῆς αὐταπαρνήσεως, τῆς ὑπηρεσίας, τῆς προσφορᾶς, τῆς δημιουργίας.

Ὁ Ἅγιος Κύριός μας πρῶτος Ἐκεῖνος μᾶς ἔδωκε τὸ παράδειγμά του καὶ εἶπε «Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν»¹⁵.

Χρειαζόμαστε ἐπανευαγγελισμό. Πρέπει νὰ ἀναβα-

10. Θουκυδίδου Ἱστορία, Βιβλίον Β' 37, 38, 39, 40, 41. Μετάφραση Π. Γ. Σιφάρα, ἐκδόσεις Ζαχαροπούλου, Ἀθήναι, 1939, σσ. 307 - 313.

11. Ρωμ. 12,5.

12. Α' Κορ. 12,27.

13. Α' Κορ. 10,24. Πρβλ. Χρυσόστ. Ἐπιστολ. Πρὸς Κορ. Ὁμιλ. 24,4.

14. Ὅροι κατὰ πλάτος, 3,1.

15. Μάρκ. 10,45.

8. Ἀδαμαντίου Πεπελάση, «Κοινωνικὴ Ἀναταραχὴ - Οἰκονομικὴ Ἀνατροπὴ», ΤΟ ΒΗΜΑ, 11.2.1990, σ. 44.

9. Εἰθουλος «Διαδρασιπολιτικὴ καὶ σπουδαρχιῶντες», ΤΟ ΒΗΜΑ, 11.2.1990, σ. 13.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΘΙΕΡΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ*

2. Οἱ παράγοντες τοῦ περιβάλλοντος τῶν ἐθνικῶν.

Ἡ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνάπτυξις τῆς θύραθεν εἰκονογραφίας προσώπων εἰς τὸν ἐκτὸς τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἐθνικὸν κόσμον ἐπηρέασεν ἀποφασιστικῶς τὴν ἐμφάνισιν τῶν πρώτων ἱερῶν εἰκόνων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς Θεομήτορος, καὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν προσώπων τῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, αἱ ἀπεικονίσεις προσώπων εἶχον εὐρύτερον ἐπεκταθῆ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ στρώματα τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ κόσμου. Οἱ «Εἰκονιστὰί», ὡς ἐλέγοντο τότε οἱ ζωγράφοι προσώπων, ἦσαν παντοῦ παρόντες, εἰς τὰς ἀγοράς, τὰ στάδια, τοὺς στρατῶνας, τὰς παλαίστρας, τοὺς λιμένας, τὰ τεμένη καὶ τοὺς ναοὺς τῶν μεγάλων πόλεων. Ἐκεῖ ἐφιλοτέχνουν εἰς βραχύτατον χρόνον καὶ ἀντὶ μικρᾶς ἀμοιβῆς, τὰ πορτραῖτα παντὸς ζητοῦντος τοῦτο⁸. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἔκφρασις «ἔπεμψά σοι εἰκόνα μου δι' Εὐκλήμονος...» τοῦ νεοσυλλέκτου ναύτου Ἀπίωνος πρὸς τὸν πατέρα του Ἐπίμαχον⁹.

Τρεῖς κατηγορίαι εἰκόνων ἐκ τοῦ περιβάλλοντος

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 156 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

8. Ὁρα Friedrich Preisigke, Wörterbuch der griechischen Papyrusurkunden... Berlin 1925, Bd. I, 422.

9. Ὁρα Ad. Deissmann, Licht vom Osten. 4. Aufl. Tübingen 1923, 147-148. Πρόκειται περὶ ἐπιστολῆς ἐπὶ παπύρου τοῦ β' μ.Χ. αἰῶνος.

πισθοῦμε στὶς ἀστείρευτες πηγές τοῦ Ἔθνους μας: στὴν Ἁγία μας Ὁρθοδοξία καὶ στὸν κλασικὸ μας ἀνθρωπισμό¹⁶.

Μακαριώτατε, Ἅγιοι Συνοδικοί Ἀρχιερεῖς, Ἐν-

16. Ὁ ἀείμνηστος Γεώργιος Θεοτοχῆς στὸ βιβλίον του, Ἡ Ὁρθοδοξία στὸν καιρὸ μας, Ἀθήνα 1975, σσ. 32-33, γράφει τὰ ἑξῆς ἀξιωματικῶς: «Οἱ παραδόσεις αὐτὲς εἶναι ἡ κλασικὴ ἑλληνικὴ παιδεία, ἡ Ὁρθοδοξία, τὸ φιλελεύθερο καὶ δημοκρατικὸ πνεῦμα τοῦ Βίκοσιένα. Δὲν μᾶς χρειάζονται νεολογισμοὶ θολοὶ καὶ ἀμφισβητούμενοι γιὰ νὰ προσδιορίσουμε τίς κατευθύνσεις τῆς ἀγωγῆς μας.

Ἡ Ὁρθοδοξία, ὡς ἡ γνησιότερη καὶ θερμότερη ἔκφρασις τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος, ἡ πλησιέστερη στὶς πρώτες πηγές, συνυφάνθηκε τόσο πολὺ μὲ τὴ γλώσσα μας, μὲ τὴν κλασικὴ ἑλληνικὴ παιδεία καὶ μὲ τὴν ὅλη ἐθνικὴ μας πορεία, ὥστε, ἀν τὴ χάναμε ποτέ, θὰ χάναμε τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μας».

τῶν ἐθνικῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῶν πρώτων χριστιανικῶν εἰκόνων αἱ κατηγορίαι τῶν οἰκογενειακῶν εἰκόνων, τῶν διδασκάλων, θεραπευτῶν καὶ εὐεργετῶν, ὡς καὶ τῶν βασιλέων, τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν ἡρώων ἐνὸς λαοῦ.

α'. Ἡ κατηγορία τῶν οἰκογενειακῶν εἰκόνων, τῶν εἰκόνων δηλαδὴ ἐκείνων, τὰς ὁποίας παρήγγελλον τὰ μέλη τῆς αὐτῆς οἰκογενείας «διὰ τὸν πόθον καὶ τὴνσχέσιν» καὶ «ὅνα μὴ εἰς λήθη ν' ἔλθωσιν»¹⁰, ὡς λέγει ὁ ἱερός Δαμασκηνός, παρουσιάζει τὴν ἐπίδρασιν τῆς εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἱερῶν εἰκόνων τῆς βρεφοκρατούσης Παναγίας Θεομήτορος. Ἡ ἱστορικὴ παράδοσις ἀποδίδει τὴν πρώτην ἐκ τοῦ φυσικοῦ εἰκόνα τῆς βρεφοκρατούσης Θεοτόκου εἰς ἔμπειρόν τινα Πέρσην ζωγράφον, τὸν ὁποῖον ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν οἱ ἐλθόντες εἰς Βηθλεὲμ ἀπὸ Ἀνατολῶν τρεῖς Μάγοι, διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν ἐκεῖ γεννηθέντα νέον παγκόσμιον βασιλέα, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἡ πληροφορία αὕτη προέρχεται ἀπὸ τὸν «σοφὸν Πέρσην Ἀφροδιτιανόν», ἀναφέρουν δὲ ταύτην ὁ Ψ. - Ἰούλιος Ἀφρικανός (ἄγνωστος συγγραφεὺς, πιθανώτατα τοῦ ε' μ.Χ. αἰῶνος)¹¹, ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἀναστάσιος († 599), εἰς τὸ ἔρ-

10. Ὁρα Ψ. — Δαμασκηνόου, Λόγος ἀποδεικτικὸς περὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων § β' Migne E.P. 95,313A.

11. Ὁρα Migne E.P. 10, 97-108. Βιβλιοθήκη Ἑλ. Πατέρων καὶ Ἑκκλ. Συγγραφέων Ἀποστολικῆς Διακονίας 17, 185-189 (=ΒΕΠΕΣ).

τιμῶτατοι Ἀντιπρόσωποι τῆς πολιτείας, Ἀδελφοί μου, ἃς προσπαθήσουμε ὅλοι μας Ἐκκλησιαστικοί, Πολιτικοὶ καὶ Πνευματικοὶ Ἠγέτες καὶ ὁ εὐφρῆς, εὐγενής, φιλότιμος καὶ εὐσεβὴς λαὸς μας νὰ πράξουμε τὸ καθήκον μας στὸ ἀκέραιο μὲ πίστη στὸ Θεό, αἰσιοδοξία στὸ μέλλον, ἐλπίδα καὶ ἀγάπη καὶ θὰ ξεπεράσουμε καὶ αὕτη τὴν κρίση, ὅπως τὸ Ἔθνος μας ξεπέρασε παρόμοιες στὸ παρελθόν. Μὴ λησμονοῦμε καὶ τὴν παραγγελία τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου «Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μεῖζον δὲ τούτων ἡ ἀγάπη»¹⁷.

† Ὁ Φωκίδος ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

17. Α' Κορ. 13,13.

γον του «Ἐξηγήσεις περὶ τῶν ἐν Περσίδι πραχθέντων κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ»¹², καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νικηφόρος († 828), εἰς τὸ ἔργον του «Ἀντίρρησις Γ', μγ'»¹³. Κατὰ τὴν πληροφορίαν ταύτην, ἡ ἐν λόγῳ εἰκὼν ἐφυλάσσετο ἐπὶ μακρὸν εἰς τὰ κρατικά ἀρχεῖα τῶν ἀνακτόρων τῆς Περσίας¹⁴. Λόγοι φιλοφροσύνης τῶν τριῶν Μάγων πρὸς τὴν φιλοξενήσασαν αὐτοὺς Θεομήτορα καθιστοῦν λίαν πιθανὴν τὴν παράδοσιν καὶ εἰς αὐτὴν ἀντιγράφου τῆς ἐν λόγῳ εἰκόνος. Εἰς μίαν τοιαύτην περιπίπτωσιν, ἡ Θεοτόκος θὰ ἐφυλάσσει τὴν εἰκόνα ταύτην μετὰ περισσῆς στοργῆς, ὡς τὸ ἱερώτατον οἰκογενειακὸν της κειμήλιον.

β'. Ἡ κατηγορία τῶν ἐκ τοῦ ἔθνικοῦ περιβάλλοντος τῶν εἰκόνων θεραπευτῶν, διδασκάλων καὶ εὐεργετῶν, αἱ ὁποῖαι κατεσκευάζοντο πρὸς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης, ἤσκησε τὴν ἐπίδρασίν της καὶ ἐπὶ τῶν ἀπεικονίσεων τῆς παραστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πρῶτος ὁ ἱστορικὸς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὁ Εὐσέβιος, ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, διέσωσεν τὴν παράδοσιν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θεραπευθεῖσα αἰμορροοῦσα (Ματθ. 9, 20-22. Μάρκ. 5, 25-34. Λουκ. 8, 42-48) Χαναναία γυνὴ κατεσκεύασε καὶ ἔστησεν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς κατοικίας της ὀρειχάλκινον ἀνδριάντα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ἔνδειξιν βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης. Κατὰ τὰς ρητὰς πληροφορίας τοῦ Εὐσεβίου, τὸ ἀγαλμα τοῦτο ἐσώζετο μέχρι τῶν ἡμερῶν του εἰς τὴν πόλιν Πανέα ἢ Πανεάδα, ὅπου πολλοὶ μετέβαινον διὰ νὰ τὸ ἴδουν, καὶ διὰ νὰ λάβουν τὴν θεραπευτικὴν πολλῶν νοσημάτων βοτάνην, ἡ ὁποία ἐφύετο εἰς τὴν βάσιν του. Τὸν ἀνδριάντα τοῦτον φαίνεται ὅτι εἶδε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Εὐσέβιος¹⁵.

γ'. Καὶ ἡ τρίτη κατηγορία τῶν εἰκόνων τῶν βασιλέων, ἡγεμόνων καὶ ἡρώων, τοῦ ἔθνικοῦ περιβάλλοντος φαίνεται ὅτι συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῶν πρώτων ἐκ τοῦ φυσικοῦ εἰκόνων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν Εἰρηναίου, ἐπισκόπου Λυῶνος τῆς Γαλλίας († 202)¹⁶, Ἰππολύτου, ἐπισκόπου Ρώ-

μης († 235)¹⁷, Εὐσεβίου Καισαρείας († 240)¹⁸, καὶ Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Κωνσταντίας τῆς Κύπρου († 403)¹⁹, εἰκόνας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐχρησιμοποιοῦν εἰς Ρώμην οἱ Καρποκρατιανοί, αἰρετικοὶ τοῦ 6' μ.Χ. αἰῶνος. Ἐκ τοῦ ἐλέγχου τῶν πληροφοριῶν τούτων συναγεται ὅτι αἱ εἰκόνες αὐταὶ ὑπῆρξαν ἀντίγραφα εἰκόνας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατασκευασθείσης κατ' ἐντολὴν τοῦ Ποντίου Πιλάτου, διὰ νὰ συνοδεύσῃ αὐτὴ μίαν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Τιβέριον ἐκ τῶν τακτικῶν ὑπηρεσιακῶν ἀναφορῶν του περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἴδιος ὁ Εὐσέβιος πληροφορεῖ ὅτι αἱ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀναφοραὶ τοῦ Πιλάτου ἦσαν τόσον πειστικά, ὥστε ὁ Τιβέριος νὰ κάμῃ τὴν πρότασιν πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν Σύγκλητον, ὡς ὑπηγόρευον αἱ ἰσχύουσαι σχετικαὶ διατάξεις, περὶ ἀναγνωρίσεως ὑπ' αὐτῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς Θεοῦ τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Μία τοιαύτη πρότασις ἦτο αὐτονόητον νὰ συνοδεύηται καὶ ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ προτεινομένου προσώπου πρὸς ἀναγνώρισίν του ὡς Θεοῦ ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Συγκλήτου. Φυσικὸν ἦτο ἐπίσης, ἡ εἰκὼν αὐτὴ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν αὐτοκράτορα μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Συγκλήτου ἀπόρριψιν τῆς προτάσεώς του. Κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Εὐσεβίου, ἡ πίστις τοῦ Τιβερίου εἰς τὴν θεότητα καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ οὐδαμῶς ἐπηρεάσθη ἐκ τῆς ἀπορρίψεως τῆς προτάσεώς του ὑπὸ τῆς Συγκλήτου. Τὸ γεγονός τοῦτο βοηθεῖ εἰς τὴν κατανόησιν· α) τῆς λίαν προῖμου εισόδου τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Ρώμης· β) τῆς ἀκμαζούσης χριστιανικῆς κοινότητος εἰς Ρώμην πρὸ τῆς ἐκεῖ ἀφίξεως τῶν Ἀποστόλων Παύλου καὶ Πέτρου²⁰, πρὸς τὴν ὁποῖαν ὁ Παῦλος ἀπηύθυνε πρὸ τῆς ἀφίξεώς του, τὴν μεγαλυτέραν ἐπιστολὴν του· γ) τῆς ἀφιερώσεως ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελίου του καὶ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων εἰς τὸν «κ ρ α τ ι σ τ ο ν Θ ε ο φ ι λ ο ν», ἀξιωματοῦχον πιθανώτατα τῶν Ρωμαϊκῶν ἀνακτόρων· δ) τῆς ὑπάρξεως εἰς Ρώμην περισσοτέρων εἰκόνων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς χεῖρας τῶν Καρποκρατιανῶν, ἢ προέλευσις τῶν ὁποίων ἀπεδίδοτο εἰς τὸν Πόντιον Πιλάτον, ἴσως κατ' ἀντιγραφὴν ἑνὸς τοιούτου πρωτοτύπου· ε) τῆς ἐπανεμφανίσεως εἰς τὰ ρωμαϊκὰ ἀνάκτορα μιᾶς τοιαύτης εἰκόνος τοῦ Ἰησοῦ, τιμωμένης

12. Ὁρα Albrecht Wirth, Aus orientalischen Chroniken, Frankfurt a. M. 1894, 151-193.

13. Ὁρα Migne E.Π. 100, 461B.

14. Ὁρα Albrecht Wirth, ἔνθ' ἀν. 166, 15-23 καὶ ΒΕΠΕΣ 17,188, 19-26.

15. Ὁρα Εὐσεβίου, Ἐκκλ. Ἱστ. 7,18,4: «...καὶ θαυμαστόν οὐδὲν τοὺς πάσαι ἐξ ἔθνῶν εὐεργετηθέντας πρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ταῦτα πεποιηκέναι. Τοῦτον τὸν ἀνδριάντα εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ φέρειν ἔλεγον, ἔμενον δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὡς καὶ ὄφει παραλαβεῖν, ἐπιδημήσαντας αὐτοὺς τῇ πόλει...».

16. Ὁρα Εἰρηναίου, Κατὰ Αἰρέσεων 1,25,6. Migne E.Π. 7, 685B-686A.

17. Ὁρα Ἰππολύτου Ρώμης, Ἐλεγχος κατὰ πασῶν τῶν αἰρέσεων 7,3. ΒΕΠΕΣ 7,333,32.

18. Ὁρα Εὐσεβίου, Ἐκκλ. Ἱστορία 2,2,4. ΒΕΠΕΣ 19,227, 25-30.

19. Ὁρα Ἐπιφανίου, Πανάριος 27,6. Migne E.Π. 41, 373C.

20. Εὐσεβίου, ἔνθ' ἀν. 2,2,5. ΒΕΠΕΣ 19,227, 39-228,1.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑ ΤΟ ΕΘΝΟΣ*

Εἰς αὐτὰ καὶ παρόμοια πνευματικὰ ἀναστήματα, λαμπροὺς πνευματικοὺς ἀπογόνους καὶ συνεχιστάς τῆς γραμμῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἰς τὴν ἀρμονικὴν σύζευξιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὀφείλεται τὸ ὅτι ὁ φάρος τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ποὺ ἤναψαν οἱ «Τρεῖς μέγιστοι φωστῆρες» ἐσυνέχισεν ἀδιακόπως καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐντονώτερον νὰ καταυγάζῃ μὲ τὸ ἀνέσπερον φῶς του τὴν Ἀνατολὴν καὶ νὰ μὴ ἀφήνῃ εἰς τὴν σκιάν καὶ τὴν Δύσιν κατὰ τὴν πολυκύμαντον ἐποχὴν τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ βεβαίως μὲ αὐτοὺς τοὺς ἐμπνευσμένους πνευματικοὺς κληρονόμους ἐκεῖνων ἐκυριάρχησεν ὀριστικῶς ὁ Ἑλληνοχριστιανικὸς πολιτισμὸς καὶ κατωρθώθη ἡ ἐμπέδωσις καὶ κραταίωσις τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπὸ τὰς Ρωσικὰς στέππας μέχρι τὰς πεδιάδας τῆς Μαύρης Ἡπείρου.

Αἰώνιον ὀρόσημον εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ εἰς τὴν ἱστορικὴν του πορείαν οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, ἔθεσαν τοὺς ἀκρογωνιαίους λίθους τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ προσδιώρισαν ἤδη ἀπὸ τὰ πρῶτα του βήματα τὴν ἐθνικὴν του ταυτότητα ὡς ἀκραιφνῶς Ἑλληνικὴν. Χάρις δὲ εἰς τοὺς πνευματικοὺς κληρονόμους των τὸ Βυζάντιον ἀπέβαλεν ἐν τέλει τὸν ρωμαϊκὸν μανδύαν⁸³ του καὶ εἰς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 157 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

83. Βλπ. ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ, μν. ἔργ., βιβλ. Ἐνατον, σελ. 350 ἐξ. καὶ ὅσα σημαντικὰ σημειώνει ὁ ΚΩΝΣΤ. ΑΜΑΝΤΟΣ, μν. ἔργ., σελ. 51 ἐξ., ὅπου ἐπισημαίνεται καὶ ὁ σπουδαῖος ρόλος τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου (σελ. 52). Ἐπίσης βλπ. NORMAN H. BAYNES, H. ST. L. B. MOSS, Βυζάντιο. Εἰσαγωγή στὸ Βυζαντινὸ Πο-

στιγμὰς κρίσιμους διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὸ Ἔθνος προέταξε καὶ διεκέρυξε τὴν Ἑλληνικὴν του συνείδησιν καὶ ταυτότητα.

Τοῦτο ἄλλωστε ἐπιβεβαιώνει ἡ συγκλονιστικὴ διακήρυξις τῶν ἡρωϊκῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ Βυζαντίου ὅτι ἀνήκουν εἰς «τὸ τίμιον γένος τῶν Ἑλλήνων»⁸⁴, ἀγωνιζόμενοι πρὸς σωτηρίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ποὺ ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ της Κωνσταντίνος Παλαιολόγος τὴν ἀποκαλεῖ «βοηθὸν καὶ σκέπην τῆς πατρίδος, ἐλπίδα καὶ χαρὰν πάντων τῶν Ἑλλήνων»⁸⁵.

Ἔτσι τὸ Βυζάντιον ἀπετέλεσεν ἀναπόσπαστον ὀργανικὸν τμῆμα τῆς ἐνιαίας μακραιωνος Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ποὺ εἰς ἀδιάκοπον συνοχὴν φθάνει εἰς τὸ παρόν. Μὲ αὐτὴν δὲ τὴν ἀκραιφνῶς Ἑλληνικὴν ἐθνικὴν συνείδησιν ὁ Βυζαντινὸς Ἑλληνισμὸς καθοδηγούμενος ἀπὸ Ἱεράρχας καὶ Διδασκάλους ποὺ ἐνεπνέοντο ἀπὸ τὸ αὐτὸ μὲ τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας ζεῖδωρον Ἑλληνοχριστιανικὸν πνεῦμα, προέβαλε σθεναρὰν ἀντίστασιν ἐπὶ τόσους αἰῶνας εἰς τοὺς ποικίλους ἐχθροὺς τῆς ἐθνικῆς του ὑποστάσεως καὶ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεώς του καὶ τελικῶς δὲν ἐκάμφθη ἐνώπιον τῶν ἀλλεπαλλήλων, ἐπιμόνων διεισδυτικῶν προσπαθειῶν

λιτισμῶ, Ἀθῆναι 1983², σελ. 356 (τὸ οἰκεῖον κεφ.: Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα κατὰ τὴ βυζαντινὴ ἐποχὴ). Πρβλ. ὅσα βαθυστόχαστα παρατηρεῖ ὁ ΠΑΝ. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ, Χριστιανισμὸς καὶ Ἑλληνισμὸς..., σελ. 17 ἐξ.

84. Παρὰ ΠΑΝ. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, ἐνθ. ἀν., σελ. 16.

85. ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ, μν. ἔργ., βιβλ. Ἐνατον, σελ. 33, βιβλ. Δέκατον τρίτον, σελ. 464.

δομοῦ μετὰ τῶν εἰκόνων τῶν μεγάλων φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Σεβήρου (222 - 238).

Ἐπενθυμίζεται ὅτι ἡ θέσις τοῦ Ποντίου Πιλάτου ἔναντι τοῦ αὐτοκράτορος ἦτο λίαν ἐπισφαλῆς ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πρῶτον ἐχθρότητος τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου. Ὡς πληροφορεῖ ὁ Ἰουδαῖος ἱστορικὸς Ἰώσηπος²¹, ὁ Πιλάτος κατὰ τὴν πρώτην ἐγκατάστασιν του εἰς Ἱεροσόλυμα παρεβίασε τὰ ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἀναγνωρισθέντα θρη-

σκευτικὰ προνόμια τῶν Ἰουδαίων, γεγονός τὸ ὁποῖον προδιέθεσε δυσμενῶς τὸν αὐτοκράτορα Τιβέριον πρὸς αὐτόν. Οὕτως ἐξυπακούεται ὅτι ὁ Πιλάτος ὄφειλεν ἰδιαίτερος, ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ διαθέσεις τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου, νὰ εἶναι λίαν προσεκτικὸς καὶ ἄκρως ἀντικειμενικὸς εἰς τὰς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα σχετικὰς ἀναφορὰς του, κατ' ἐξοχὴν δὲ πειστικὸς εἰς τὰς πληροφορίας του περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

(Συνεχίζεται)

ΜΑΡΚΟΣ Α. ΣΙΩΤΗΣ

Ἄμ. Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

21. Ὁρα Φλαυίου Ἰωσήπου, Ἱστορία Ἰουδαϊκοῦ πολέμου II' 2-5, 169-177, ἐκδ. Benedictus Niese, Berolini 1895, vol. VI, 144-145.

τῆς Δύσεως, πού εἶπε μὲ τὸ δόρυ εἶπε μὲ κλάδον ἐλαίας ἐπεζήτηε πᾶσαν εὐκαιρίαν νὰ τὸν ἀλώσῃ καὶ νὰ τὸν ἀφρομωῇ.

Εἶναι ἄρα γε τυχαῖον τὸ γεγονός ὅτι ὁσάκις τὸ Βυζάντιον ἐφθασεν εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς πολιτισμικῆς του ἀθρόσεως, ἀναποσπᾶστως πάντοτε συνδεδεμένης καὶ μὲ ἀναγέννησιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, αἱ μορφῆ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ τὸ συγγραφικόν των ἔργων κυριαρχοῦν εἰς τὸ προσκήνιον τοῦ διαφέροντος τῶν λογίων; Τοῦτο δὲν συνέβη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μ. Φωτίου, αἰῶνας δὲ βραδύτερον καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ Μαυρόποδος, πού καθιέρωσεν, ὅπως θὰ ἴδωμεν, καὶ τὸν συνειδητὸν των, δὲν ἀπεκορυφώθη τὸ διαφέρον ὄχι μόνον τῶν λογίων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν λαϊκῶν τάξεων διὰ τοὺς τρεῖς ἐπιφανεῖς πνευματικὸς Πατέρας τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Βυζαντίου ὥστε νὰ ἐκσπᾶσθαι ἔρις⁸⁶;

Ὅταν δὲ τὸ Βυζάντιον ἀνέπτυξε τὸ μεγαλεπίβολον καὶ καθοριστικὸν διὰ τὸν βίον καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν Ἑθῶν ἱεραποστολικὸν του ἔργον⁸⁷, ἐγαλοῦχησε τοὺς νεοφωτιστοὺς ὄχι μόνον μὲ τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐλληνοχριστιανικὴν του Παιδείαν⁸⁸. Μετελαμπάδευσε δηλ. εἰς αὐτοὺς τὸν Ἑλληνοχριστιανικὸν Πολιτισμὸν καὶ τὰς ἀξίας του, ὥστε νὰ τοὺς ζωοποιήσῃ θρησκευτικῶς, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς ἐμπλουτίσῃ, ἐμφυσῶν εἰς αὐτοὺς τὸ ἀθάνατον Ἑλληνοχριστιανικὸν πνεῦμα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀναπτύξουν τὴν ἰδικὴν των ἐθνικὴν συνείδησιν⁸⁹. Διότι

86. Πρβλ. ἀνωτέρω ὑπόσημ. 74 καὶ κατωτέρω ὑπόσημ. 117.

87. Βλπ. ΒΑΣΙΛ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ, μν. ἔργ., σελ. 397 ἐξ.

88. Βλπ. ὅσα σπουδαῖα ἐκθέτει ὁ διαπρεπὴς καὶ διεθνῶς εὐρύτατα γνωστὸς Βυζαντινολόγος ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ, Τὸ Βυζαντινὸν Κράτος, Ἀθήναι 1983, σελ. 184 ἐξ. (ἡ εὐρυτέρα ἐνότης: Ε' Ἡ ἀκτινοβολία τοῦ Βυζαντίου). Θεωρῶ ἀξίαν ἰδιαιτέρας μνείας τὴν πολὺ ἐνδεικτικὴν περίπτωσιν πού ἀναφέρει ὁ ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, μν. ἔργ. βιβλ. Ἐνατον, σελ. 350: «Μὴ παραλείψωμεν προσέτι ὅτι τὸ ἀνατολικὸν κράτος ἐπενέργει πάντοτε καὶ ἄλλως εἰς τὴν Εὐρώπην. Περὶ τὸ 668 ἔτος λ.χ. προχειρίσθη ἀρχιεπίσκοπος Κανταβρυγίας ὁ ἐκ Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας Ἑλλην Θεόδωρος, ὅστις ἔφερεν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην τῆς Ἀγγλίας, ἐκτὸς ἄλλων ἐλληνικῶν καὶ λατινικῶν βιβλίων, τὸν Ἰώσηπον, ἕνα Ὀμηρον ἐπὶ παπύρου γεγραμμένον, καὶ ἐπὶ περγαμηνῆς τὰς ὁμιλίαις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Τοιοῦτοτρόπως ὁ μεσαιωνικὸς ἐλληνισμὸς ὑπέβαλεν εἰς τὰς ἀπωτάτας τῆς δύσεως χώρας τὰ ζώπυρα τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ καὶ παρεσκεύαζε τὴν βραδύτερον ἐπελθοῦσαν αὐτόθι λαμπρὰν ἐκλαμψιν».

89. Ὁ στοχαστικώτατος ΒΑΣΙΛ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ, μν. ἔργ., σελ. 725 σημειώνει: «Δὲν εἶναι δυνατόν διὰ σχολείων νὰ ἀλλαγῇ ἡ ἐθνικὴ συνείδησις λαοῦ τινος, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ τοῦτο διὰ τῶν ἐλληνικῶν σχολείων. Διότι ἡ ἐλληνικὴ παιδεία εἶναι ἐξόχως ἀνθρωπιστικὴ, μορφώνουσα δὲ τὸν ὅλον ἄνθρωπον μορφώνει καὶ ἀναπτύσσει τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν ἐκάστου λαοῦ».

τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον σταθερῶς ἐπεδίωκε νὰ ἐκχριστιανίσῃ, νὰ ἐκπολιτίσῃ τὰ βάρβαρα Ἑθῆ καὶ ὄχι νὰ ἐκριζώσῃ τὴν ἐθνικὴν των συνείδησιν⁹⁰.

Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονῶμεν ὅτι ὁ εἷς ἐκ τῶν δύο περιφῆμων Θεσσαλονικῶν ἀδελφῶν ἱεραποστόλων⁹¹, πού ἐξεχριστιάνισαν καὶ ἐξεπολίτισαν τὰ Σλαβικά φύλα καὶ πού ἡ ἡνωμένη Εὐρώπη ἀνέδειξεν εἰς πάτρωνάς της Ἀγίους⁹², ὁ Κωνσταντῖνος Κύριλλος, ὅπως ἄλλωστε καὶ ὁ ἀδελφός του Μεθόδιος, ὄχι μόνον εἶχε βαθεῖαν ἐλληνικὴν παιδείαν, ἀλλὰ ὑπῆρξε μαθητὴς αὐτοῦ τοῦ Μ. Φωτίου καί, λόγῳ τῆς ἀνωτέρας του μορφώσεως, διετέλεσε «συνάδελφος καὶ πιθανὸν διάδοχος τοῦ Φωτίου»⁹³ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διδάξας μάλιστα Φιλοσοφίαν καὶ Θεολογίαν, εἰς τὸ πνεῦμα, βεβαίως, τῆς συζύξεως Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ.

Εἶναι δὲ πολὺ χαρακτηριστικὸν τὸ γεγονός ὅτι τὰ ἐκχριστιανισθέντα καὶ ἐκπολιτισθέντα ἀπὸ τοὺς βυζαντινοὺς Ἑλληνας ἱεραποστόλους Ἑθῆ χίλια ἔτη μετὰ ἐπεχείρησαν ἴσως νὰ ἀμφισβητήσουν τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν τῆς μόνης νομίμου πνευματικῆς των μητρὸς, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου⁹⁴. Ποτὲ ὅμως δὲν διενσήθησαν νὰ ἀπαρνηθοῦν ἐκείνους πού τοὺς ἐγαλοῦχησαν εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν Ὁρθόδοξον πίστιν καὶ τοὺς ἐξεπολίτισαν, ἐξ Ἰσου δὲ βεβαίως καὶ ἐκείνους πού ὑπῆρξαν οἱ κοινοὶ πνευματικοὶ πατέρες αὐτῶν καὶ τῶν διδασκάλων των ἱεραποστόλων, τὰ αἰώνια θεμέλια τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας των καὶ αἱ ἀστείρευτοι πηγαὶ ἐμπνεύσεως τῆς Θεολογικῆς των σκέψεως, πού μεγάλως τοὺς τιμοῦν, τοὺς μελετοῦν καὶ τοὺς θαυμάζουν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἐμεῖς, οἱ καὶ ἐξ αἵματος κληρονόμοι τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας των. Καὶ ἐννοῶ βεβαίως τὸν Γρηγόριον

90. Βλπ. ΒΑΣΙΛ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ, μν. ἔργ., σελ. 723 ἐξ., ὅπου ἐξετάζεται τὸ πρόβλημα: «Τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἐπεδίωξε τὴν ἐξελληνίσιν τῶν Βουλγάρων;» καὶ παρατίθεται γενικωτέρου διαφέροντος ὀλικόν.

91. Βλπ. ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΟΝΗ, Οἱ Ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, οἱ τῶν Σλάβων Ἀπόστολοι καὶ ἡ βασιλικὴ τοῦ Ἁγ. Δημητρίου Θεσσαλονίκης, Ἀθήναι 1969. Ὁ ΚΩΝΣΤ. ΑΜΑΝΤΟΣ, μν. ἔργ., σελ. 445 (τὴν οἰκίαν παράγραφον 5. Κύριλλος καὶ Μεθόδιος) παραθέτει γνώμην τοῦ διασήμου Βυζαντινολόγου Dvornik, ἀπορρίπτοντος τὰς θέσεις τῶν συμπατριωτῶν του καὶ διακηρύσσοντος ὅτι ἦσαν Ἑλληνες (μν. ἔργ., σελ. 447).

92. Βλπ. καὶ τὴν ἐγκύκλιον τοῦ Πάπα Ἰωάννου-Παύλου II, Slavorum Apostoli, τῆς 2.6.1985.

93. ΒΑΣΙΛ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ, μν. ἔργ., σελ. 402.

94. Βλπ. ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΦΕΙΔΑ, Ὁ ἱερός Φώτιος καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας, Ἀθήναι 1988, μάλιστα δὲ τοῦ αὐτοῦ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσσίας (1988-1988), Ἀθήναι 1988. Πρβλ. καὶ Ν. Η. ΒΑΥΝΕΣ καὶ Η. ΣΤ. Λ. Β. ΜΟΣΣ, Βυζάντιο..., σελ. 504 ἐξ.: «Ἡ Βυζαντινὴ κληρονομία στὴ Ρωσία, ὅπου καὶ πλοῦσα σχετικὴ βιβλιογραφία...».

τὸν Θεολόγον, τὸν Μ. Βασιλείου καὶ τὸν Ἰωάννην Χρυσόστομον. Ἄλλωστε μὲ τὰς Θ. Λειτουργίας⁹⁵ αὐτῶν δὲν λατρεύουν ἔκτοτε τὸν ἐν Τριάδι Θεόν;

Δὲν εἶναι λοιπὸν παράδοξον ὅτι ὁ ἐπιφανέστερος τοῦ αἰῶνος μας Ρῶσος Ὁρθόδοξος Θεολόγος π. Γεώργιος Φλορόφσκυ διακηρύσσει: ἀποτελεῖ ὀριακὸν χρέος μας νὰ ἐπανεύρωμεν τὸ δημιουργικὸν πνεῦμα τοῦ Χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ⁹⁶! καὶ «Ἄς γίνωμεν περισσότερον Ἑλληνας, ὥστε νὰ ἀποβῶμεν γνήσιοι Χριστιανοί»⁹⁷! Ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν Δύσιν ὁ Ἑλληνοχριστιανικὸς πολιτισμὸς καὶ αἱ ἀφθιτοὶ ἀξίαι του εἰσέδυσαν εἰρηνικῶς μὲ αὐθεντικὸς ἐκφραστὰς καὶ αἰωνίους πρεσβευτὰς αὐτοὺς ἀκριβῶς τοὺς Τρεῖς ἐπιφανεστάτους Οἰκουμενικοὺς Διδασκάλους. Αὐτοὶ δὲν ἐσφράγισαν τὴν σκέψιν τοῦ Ἀμβροσίου Μεδιολάνων⁹⁸ καὶ δὲν ἐγόητευσαν τὸν ἱ. Αὐγουστίνον⁹⁹, ὅπως καὶ τὸν Ἰερώνυμον¹⁰⁰ καὶ τόσους ἄλλους ἐπιφανεῖς Δυτικούς¹⁰¹; Δὲν ἤσκησαν καταφανῆ ἐπίδρασιν εἰς τὴν διαμόρφωσιν καὶ τοῦ Δυτικοῦ Μοναχισμοῦ¹⁰², εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς Ἀγ. Γραφῆς¹⁰³ καὶ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἱεροῦ Κηρύγματος τῆς Δύσεως¹⁰⁴; Διὰ νὰ περιορισθῶ εἰς αὐτοὺς μόνον τοὺς τομεῖς. Πῶς ἄλλως ἐξηγεῖται π.χ. ὅτι ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσό-

στομος ἀνεκηρύχθη τὸ 1908 ἀπὸ τὸν Πάπαν Πίον τὸν 10ον «προστάτης τῶν Χριστιανῶν Ἱεροκηρῶν»¹⁰⁵; Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος καὶ τῶν αὐθεντικῶν του ἐκφραστῶν Τριῶν μεγάλων Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων δὲν ὠδήγησαν πρὸ 40 ἐτῶν τὸν διάσημον Ρωμαιοκαθολικὸν Θεολόγον, βραδύτερον δὲ καὶ Καρδινάλιον Γάλλον Ἀκαδημαϊκὸν JEAN DANIELOU νὰ διακηρύξῃ εὐθαρσῶς: «Πνευματικῶς εἴμεθα Ἑλληνας»¹⁰⁶;

Ὅταν ἡ Κωνσταντινούπολις, τὸ ἐπὶ τόσους αἰῶνας σπουδαιότερον κέντρον ὄχι μόνον τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῶν ιδεωδῶν του, ὑπέκυψεν εἰς τὸν Πορθητὴν, ἡ ἀθάνατος κληρονομία αὐτῶν τῶν Τριῶν μεγάλων Πατέρων τοῦ ἔθνους διεφυλάχθη, ὅπως θὰ ἰδῶμεν, ἀπὸ τὸ ὑπόδουλον Γένος τῶν Ἑλλήνων. Φορεῖς ὁμως αὐτῆς τῆς πολυτίμου κληρονομίας ἐφθασαν εἰς τὴν Δύσιν καὶ τὴν ἀξιοποίησαν, ὥστε ὑπὸ τὴν ζωηρὰν ἐπιρροὴν των νὰ δημιουργηθῇ ἐκεῖ ἡ περιώνυμος Ἀναγέννησις, νὰ ἐμφανισθῇ δὲ καὶ τὸ τέκνον αὐτῆς Ἀνθρωπισμὸς¹⁰⁷. Πόσα δὲ ὀφείλου τὰ δύο ταῦτα μεγέθη εἰς τὴν ἐκεῖ μεταλαμπαδευθεῖσαν πνευματικὴν κληρονομίαν τῶν Τριῶν ἡγεμόνων τοῦ Ἑλληνορθόδοξου πνευματικοῦ βίου ἀποκαλύπτει, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὸ ἐξῆς καταπληκτικὸν γεγονός: Εἰς τὸ λυκαυγὲς τῆς Τυπογραφίας (1440-1448) ἀπὸ τὸν Γουτεμβέργιον καὶ εἰς διάστημα μόλις 40 ἐτῶν, μὲ τὰ ὑποτυπώδη καὶ χρονοβόρα μέσα ποὺ διέθετεν, ἐξεδόθη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1449-1500 ἀπὸ τοὺς Δυτικούς 20κις¹⁰⁸ ὁ περιφνημὸς λόγος τοῦ Μ. Βασιλείου: «Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῦντο λόγων»¹⁰⁹! Ἀκριβῶς δηλ. τὸ κείμενον ἐκεῖνο, ποὺ συνετάγη ὡς ἰδρυτικὸς καὶ καταστατικὸς χάρτης τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ, τῆς Παιδείας του, τῶν ἰδανικῶν του, τοῦ πνεύματός του καὶ γενικῶς ὅλων του τῶν Ἀξιῶν.

Βαθεῖα ὁμως εἶναι πράγματι ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις ποὺ ἤσκησαν οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι εἰς τὸ Ἑλλη-

95. Πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὅτι ὁ διάσημος σύγχρονος τοῦ Ντοστογιέφσκι Νικολαῖ Γκογκὸλ, συνέγραψε καὶ βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Θεῖα Λειτουργία», ὅπου ἐπὶ τῇ βάσει «τῶν ὑπομνηματισμῶν τῶν Ἁγίων Πατέρων» ἐπεζήτησε (νὰ δεῖξῃ μὲ τί εὐρύτητα καὶ πόσο βαθεῖα ἐσωτερικὴ κατανόησις ἐκτυλίσσεται ἡ Θεῖα Λειτουργία καὶ νὰ ἐκθέσῃ τὸ νόημά της στοὺς νέους καὶ σὲ ὅσους δὲν τὸ πολυξέρουν», ὅπως χαρακτηριστικὰ γράφει εἰς τὸν πρόλογόν του (μετάφρασις Βασίλ. Μουστάκη, Ἀθήναι 1962). Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι πρόκειται περὶ τῶν Θ. Λειτουργιῶν τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τοῦ ἱ. Χρυσόστομου.

96. G. FLOROVSKY, *The Christian Hellenism* (εἰς: Ὁρθόδοξος Παρατηρητής, ἔτος ΚΓ', ἀριθμ. 442, σελ. 9-10), 1957, Παράθεσις ἀγγλιστῆ ὀλοκλήρου τῆς σχετικῆς ἐνόητος παρὰ ΝΙΚ. Π. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, Κυριακῆ τῆς Ὁρθοδοξίας, σελ. 27, ὑποσημ. 78.

97. «Let us be more «hellenic» in order that we may be truly Christian» G. FLOROVSKY, μν. ἔργ., σελ. 10.

98. Βλπ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ἱ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, Ἡ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐπιβίωσις τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, σελ. 8 ἐξ., ὅπου καὶ σχετικαὶ παραπομπαί.

99. Βλπ. ΠΑΝΑΓ. ἱ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, ἐνθ' ἄν., σελ. 14, ὅπου καὶ σχετικαὶ παραπομπαί, βλπ. καὶ σελ. 23.

100. Βλπ. ΠΑΝΑΓ. ἱ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, ἐνθ. ἄν., ὅπου καὶ σχετικαὶ παραπομπαί, βλπ. καὶ σελ. 23.

101. Βλπ. ΠΑΝΑΓ. ἱ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, ἐνθ. ἄν. σελ. 12, 14, 17 ἐξ., ὅπου μνεῖα σπουδαίων ὀνομάτων μετὰ σχετικῶν παραπομπῶν, ἐπίσης βλ. σελ. 25.

102. Βλπ. ΠΑΝΑΓ. ἱ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, ἐνθ. ἄν., σελ. 10, πρβλ. ΒΑΣΙΛ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ, μν. ἔργ., σελ. 163 ἐξ.

103. Βλπ. ΠΑΝΑΓ. ἱ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, ἐνθ. ἄν. σελ. 14, 24.

104. Βλπ. ΠΑΝΑΓ. ἱ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, ἐνθ. ἄν. σελ. 18, 24. Ἐπίσης τοῦ αὐτοῦ οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι ὡς διδάσκαλοι τῆς Οἰκουμένης, σελ. 4.

105. Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 1500 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκδημίας τοῦ μεγάλου Πατρός. Βλπ. ΠΑΝ. ἱ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, Ἡ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐπιβίωσις τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν..., σελ. 25 ἐξ.

106. Βλπ. ΠΑΝΑΓ. ἱ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, Χριστιανισμὸς καὶ Ἑλληνισμὸς..., σελ. 26.

107. Πρβλ. ΒΑΣΙΛ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ, μν. ἔργ., ἰδίᾳ σελ. 579 ἐξ. καὶ ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ, μν. ἔργ. Ἐπιλόγος (βιβλ. Δέκατον ἔκτον), σελ. 348. Ἐπίσης ΠΑΝΑΓ. ἱ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, Ἡ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐπιβίωσις τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, σελ. 25.

108. ΠΑΝΑΓ. ἱ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, ἐνθ. ἄν. σελ. 10.

109. Πρβλ. ἀνωτέρω, ὑποσημ. 66.

νικόν Ἔθνος ἰδιαίτερος κατὰ τὴν μακρὰν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας. Τὸ καθημαγμένον, ἐξηνδραποδισμένον καὶ ἀπωφρακτισμένον ἀπὸ πᾶσαν πολιτικὴν ἡγεσίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ φυσικά του τέκνα Ἔθνος, εἰς τὰ τόσα πολλὰ καὶ μεγάλη δεινὰ ποῦ ὑφίστατο ἀπὸ τὸν βάρβαρον δυνάστην του, εἶχεν ἐν κυριολεκτικῶς ἀποφασιστικὸν διὰ τὴν ἐπιβίωσίν του πρόνομιον: Τὸν στενότατον σύνδεσμόν του μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν του, ποῦ ἀνέλαβεν ἀποκλειστικῶς τὸν μέγαν Ἐθναρχικὸν τῆς ρόλον, εἰς τὸν ὁποῖον κατὰ τρόπον ἐκπληκτικὸν καὶ ἀταπεκρίθην.

Ὁ στενότατος αὐτὸς σύνδεσμος Ἐκκλησίας καὶ Ἔθνους — ἀποτέλεσμα, ὅπως διεπιστώσαμεν, τῆς συζεύξεως Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ — ἐκληροδοτήθη ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς πατέρας του εἰς τὸν μακρυτικὸν Ἑλληνισμόν τῶν 400 χρόνων πικρᾶς του δουλείας. Τότε δὲ ὁ σύνδεσμος αὐτὸς ἀπεκορυφώθη καὶ ἐμεγαλοῦργησε καὶ ἀπεδείχθη κυριολεκτικῶς σωτήριος διὰ τὸ Ἔθνος. Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἡ πραγματικὴ μήτηρ τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ ἀνεδείχθη θεματοφύλαξ τῶν ἱερῶν του ἐθνικῶν παραδόσεων, μοναδικὴ πηγὴ τῆς ζειδώρου ἑλληνοχριστιανικῆς Παιδείας του, θερμοκοιτίς τῶν πόθων καὶ τῶν ἐλπίδων του, ὁ ἀποκλειστικὸς ἄξων ὀλοκλήρου τοῦ ἐθνικοῦ του βίου, ἀπέβη ἡ ἀληθινὴ κιβωτός, ἐντὸς τῆς ὁποίας διεσώθη ἀκραισιότατη καὶ ἀκραιφνεστάτη ἡ Ἑλληνικὴ ἐθνικὴ του συνείδησις μετὰ τὰ Ἑλληνοχριστιανικά της ιδεώδη καὶ τὸ ὄραμα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἔτσι περιεσώθη καὶ περιεφρουρήθη αὐτὴ ἡ ὑπόστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἡ ἱστορικὴ του συνέχεια.

Ἀπὸ τοὺς ζωογόνους δὲ μητρικοὺς κόλπους τῆς Ἑλληνορθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅταν ἐσήμανεν ἡ εὐλογημένη ὥρα του, ἀνεδύθη ζῶν καὶ ἐλεύθερον τὸ Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων.

Ἄλλ' αὐτὰ τὰ τόσον βαρυσήμαντα καὶ εὐρύτερον γνωστά δὲν εἶναι τὰ μόνα σημεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἀδέκαστος κρίσις τῆς ἱστορίας ἰχνηλατεῖ τὴν ἔμμεσον μὲν, ἀλλὰ βαθεῖαν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ὡς τῶν θεμελιωτῶν καὶ πρωτεργατῶν αὐτοῦ τοῦ στενοτάτου συνδέσμου Ἐκκλησίας καὶ Ἔθνους, καρποῦ τῆς ἀρμονικῆς συζεύξεως Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ.

Ὡς ἡ πηγὴ τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς Παιδείας τοῦ Ἔθνους τῶν Ἑλλήνων ἡ Ἐκκλησία, συνεχίζουσα τὴν σχετικὴν παράδοσιν τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀξιοποίησεν ὅσον ἡδύνατο καλύτερον, κατὰ τὰς τόσον ἀντιξόους καὶ διὰ τὰ Ἑλληνικά γράμματα συνθήκας, πρὸς διδασκαλίαν τῶν Ἑλληνοπαίδων, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰ λειτουργικά της βιβλία (Ψαλτή-

ριον, Ὁκτώηχον κλπ.), αὐτὸ τὸ συγγραφικὸν ἔργον τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ποῦ συνδυάζει ἀρμονικῶς Ἑλληνικὴν κλασσικὴν καὶ Χριστιανικὴν παιδείαν, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀμφισβητηθῇ ὅτι αὐτὴ κατ' ἐξοχὴν ἡ τριάς τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ ἐξ ἴσου καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἀνεδείχθησαν καὶ κυριολεκτικῶς εἰς αὐθεντικούς μεγάλους Διδασκάλους τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ, ὅπως κατέδειξεν ἄλλωστε σοφὸς σεπτὸς μου διδάσκαλος¹¹⁰. Παραπέμπων εἰς ἐκεῖνον ἀρκοῦμαι ἐν προκειμένῳ νὰ ἀναφέρω ὅτι μετὰ τὴν ἀναζωογόνησιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων ἀπὸ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ μετὰ ἐμφανίζονται εἰς εὐρυτάτην διάδοσιν καὶ χρῆσιν, ὅπως μαρτυροῦν αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐκδόσεις των μάλιστα μετὰ τὰς λίαν πενιχρὰς τότε τυπογραφικὰς δυνατότητας, ἐντυποι «ἀνθολογία» ἢ «χρηστομάθεια» μετὰ ἀποσπάσματα τῶν ἔργων τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἀρχικῶς μὲν μετὰ ἀπόδοσιν εἰς τὴν τότε καθομιλουμένην (1672 ἐξ.)¹¹¹, ἔπειτα ὅμως εἰς τὸ πρωτότυπον κείμενον. Πρέπει δὲ νὰ μνημονεύσω τὴν πλέον γνωστὴν, χρηστομάθειαν, ποῦ εἶχε καὶ τὰς περισσοτέρας ἐκδόσεις (1710 ἐξ.), τὴν τετράτομον «Ἐγκυκλοπαιδείαν»¹¹² τοῦ Ἀθηναίου Ἰωάννου Πατούσα, τὸ κύριον ἀνάγνωσμα εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα μέχρι τοῦ 1821.

(Συνεχίζεται.)

ΝΙΚ. Π. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

110. ΠΑΝΑΓ. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, Ἡ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐπιβίωσις τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, — Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι ὡς διδάσκαλοι τῆς Οἰκουμένης καὶ ἰδίᾳ τῶν Ἑλλήνων.

111. Μαργαρίται, ἦτοι λόγοι τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπ. Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἑτέρων πατέρων, παρὰ διαφόρων διδασκάλων περὶ εὐθεῖντες εἰς ἀπλήν πρὸς κοινὴν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν ὠφέλειαν (σελ. 342). Παρὰ Π. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, Ἡ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων..., σελ. 27, ὑπόσημ. 106, ὅπου καὶ λοιπὰ ἐκδόσεις.

112. ΠΑΝ. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, ἐνθ. ἄν., ὑπόσημ. 107.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ι Ω Β

* Ἡ Ζωὴ καὶ τὰ πάθη του *

(Τόμοι Α' καὶ Β')

Κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
Σελίδες 366 καὶ 302. Δραχ. 700 ἕκαστος.

«ΤΟ ΣΤΑΔΙΟΝ ΤΩΝ ΑΡΕΤΩΝ ΗΝΕΩΚΤΑΙ...»

(Σκέψεις και προτάσεις για την Μ. Τεσσαρακοστή)*

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί,

Ἡ εἰσοδός μας για μιὰ ἀκόμη φορά, με τὴν Χάρη τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ μας, στὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστή, κατὰ τὴν ὁποία ἐντείνεται καὶ τὸ ποιμαντικό μας ἔργο μεταξὺ τῶν πιστῶν μας, καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μας νὰ ἀναθερμανθεῖ ὁ ζήλος μας, ἔδωσαν τὴν εὐλογημένη ἀφορμὴ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ σύναξή μας αὐτή. Ἡ σημερινή, ἔδω, παρουσία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μας, εἶναι ἐγγύησις, δι' ὅλους μας, τῆς πνευματικῆς μας πορείας, τῆς ἀγιοπατερικῆς Ὁρθοδόξου Διδασκαλίας καὶ τοῦ Ὁρθοδόξου ἤθους μας —ἀδελφοί— τὸ ὁποῖον ἤθος μας ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, νοθεύεται κυρίως ἀπὸ κοσμικὰ φρονήματα, ξένα πρὸς τὴν πολιάν μας παράδοσιν καὶ γιατί ὄχι ὑποβολιμαῖα, τὸ ἦθος αὐτό, ὑποβαθμίζεται ἀπὸ «δακτύλους» ὀπωσδήποτε ξενοκίνητους καὶ μακρὰν τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας μας. Εἶναι χρήσιμο νὰ ἐμβαθύνουμε λίγο στὸ περιεχόμενο αὐτῆς τῆς σπουδαιότητος για τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας περιόδου, διὰ νὰ οἰκοδομηθοῦμε πνευματικά, ἀλλὰ καὶ νὰ χαράξουμε ἀπὸ κοινοῦ κάποιες πρακτικὲς συντεταγμένες για τὴ διευκόλυνση τῆς ποιμαντικῆς μας διακονίας.

1. Οἱ Ἅγιοι Πατέρες μας με τὸν ἀγιοπνευματικό φωτισμό τους ὀργάνωσαν λειτουργικὰ τὴν περίοδο τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς κατὰ τρόπο, πού νὰ δοηθεῖται ὁ πιστός —καὶ ὁ Κληρικός μαζί— στὴ δίωξη τοῦ πνευματικοῦ θησαυροῦ, πού ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας προσφέρει. Ἦδη ἀπὸ τὴν ἐναρξὴ τοῦ Τριωδίου προετοιμάζεται ὁ πιστός νὰ εἰσέλθει στὴ Μ. Τεσσαρακοστή, ἀφοῦ καὶ οἱ τέσσαρες πρῶτες Κυριακὲς τοῦ ὑποδεικνύουν τὰ πνευματικὰ μέσα, πού θὰ χρησιμοποιήσει ὁ κάθε πιστός, για νὰ μπορέσει νὰ διέλθει ὀρθοδόξως καί, συνεπῶς, ἐπιφελῶς τὸ στάδιον τῆς Νηστείας, τὸ ὁποῖο συνιστᾷ πνευματικὰ «Εἰσαγωγή» στὸ Πάθος καὶ τὴν λαμπροφόρον Ἀνάστασι. Καὶ τὰ μέσα αὐτὰ εἶναι ἡ μετάνοια, ἡ ταπεινώσις, ἡ προσευχή, ἡ νηστεία, ἡ ἐγκράτεια. Ἔτσι, εἰσάγεται κανεὶς παιδαγωγικὰ στὸ πνεῦμα καὶ τὸν σκοπὸ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, πού εἰ-

ναι τὸ ἀνοιγμὰ τῆς καρδιάς τοῦ πιστοῦ στὴ Θεία καὶ Ἀκτιστὴ Χάρη. Γι' αὐτὸ καὶ τὴν Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς καθιερώθη ἡ ἀνάμνηση τοῦ γεγονότος τῆς πτώσεως καὶ τῆς ἐξώσεως ἀπὸ τὸν Παράδεισο τῆς Θεοκοινωνίας, για νὰ ὑπογραμμισθεῖ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιστροφῆς στὸ «πρωτόκτιστον κάλλος», τὴν καθαρότητα τῆς θείας εἰκόνας μέσα μας, ὥστε νὰ καταστῆ δυνατὴ καὶ ἡ μετὴν συνέργεια τῆς θείας Χάριτος ἀνοδικὴ πορεία πρὸς τὸ «καθ' ὁμοίωσιν», δηλαδὴ τὴ θέωσις, πού εἶναι ὁλοκλήρωσις τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως μέσα στὸ δοξασμὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Αὐτὸ τὸν προεισαγωγικὸ χαρακτήρα ἔχουν οἱ ὕμνοι τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς, πού ἀξιωθήκαμε νὰ ψάλλουμε καὶ αὐτὴ τὴ χρονιά. Ὅπως λ.χ. ὁ ἐπόμενος:

«Ἀδάμ ἐξωστράκισται, παρακοῆ, παραδείσου / καὶ τρυφῆς ἐκβέβληται, γυναικὸς τοῖς ῥήμασιν ἀπατώμενος, / καὶ γυμνὸς κἀθηται, τοῦ χωρίου —οἴμοι!— ἐναντίον, ὀδυρόμενος. / Διὸ σπουδάσωμεν πάντες τὸν καιρὸν ὑποδέξασθαι νηστείας, ὑπακούοντες εὐαγγελικῶν παραδόσεων, / ἵνα διὰ τούτων εὐάρεστοι γενόμενοι Χριστῷ, / τοῦ παραδείσου τὴν οἴκησιν πάλιν ἀπολάβωμεν».

Ἀλλὰ ἀκόμη περισσότερο φανερώνει αὐτὸν τὸν χαρακτήρα τὸ περίφημο Δοξαστικὸ τῶν Αἰῶν, πού ἀποτελεῖ κυριολεκτικὰ ἐγερτήριο σάλπισμα καὶ ἀγγελικὸ προσκλητήριο για κάθε ψυχὴ, πού ποθεῖ τὴ σωτηρία. Ποιὸς δὲν αἰσθάνεται ἱερὰ κατάνυξι στὸ ἄκουσμα τῶν μηνυμάτων αὐτοῦ τοῦ τροπαρίου, πού τὰ καθιστᾷ ἀκόμη «τομότερα ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν» (Ἐβρ. 4,12) ἢ μουσικὴ ἐπέγδυσή τους;

«Ἐφθασε καιρός, ἡ τῶν πνευματικῶν ἀγῶνων ἀρχή, ἡ κατὰ τῶν δαιμόνων νίκη, ἡ πάνοπλος ἐγκράτεια, ἡ τῶν ἀγγέλων εὐπρέπεια, ἡ πρὸς Θεὸν παρρησία» δι' αὐτῆς γὰρ Μωϋσῆς γέγονε τῷ Κτίστῃ συνόμιλος καὶ φωνὴ ἀοράτως ἐν ταῖς ἀκοαῖς ὑπεδέξατο. Κύριε, δι' αὐτῆς ἀξίωσον καὶ ἡμᾶς προσκυνῆσαι σου τὰ πάθη καὶ τὴν ἁγίαν ἀνάστασιν, ὡς φιλόανθρωπος».

Ναί, ἀγαπητοὶ Συναδελφοί. Ἀπὸ τὸν καταναυτικὸν ἐσπερινὸν τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάγου «Τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν ἠνέωκται: οἱ βουλόμενοι ἀθλήσαι (μᾶς εἰδοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία μας), εἰσέλθετε, ἀναζωσάμενοι τὸν καλὸν τῆς νηστείας ἀγῶνα. Οἱ γὰρ νομίμως ἀθλοῦντες δικαίως στεφανοῦνται. Καὶ ἀναλαθόντες τὴν πανοπλίαν τοῦ Σταυροῦ τῷ ἐχθρῷ ἀντιμαχησώμεθα, ὡς τε-

* Ἐξεφωνήθη κατὰ τὴν δευτέραν ἱερατικὴν Σύναξιν, ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων τοῦ Πρωτοσυγκέλλου, τὴν 13.3.1990.

χος ἄρρηκτον κατέχοντες τὴν πίστιν, καὶ ὡς θώρακα τὴν προσευχὴν, καὶ περικεφαλαίαν τὴν ἐλεημοσύνην. Ἐντὶ μαχαίρας τὴν γηστειάν, ἣτις ἐκτέμνει ἀπὸ καρδίας πᾶσαν κακίαν. Ὁ ποιὼν ταῦτα τὸν ἀληθινὸν κομίζεται στέφανον παρὰ τοῦ παμβασιλέως Χριστοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως».

Ἔτσι εἰσερχόμεθα στὴ Μ. Τεσσαρακοστή, τῆς ὁποίας τὸ πνευματικὸ καὶ ἀσκητικογενητικὸ περιεχόμενον διαγράφεται ἤδη ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς, τὴν Καθαρὰ Δευτέρα. Ὅλοι μας γνωρίζουμε τὸ παραδοσιακὸ «τριήμερο» τῆς αὐστηρᾶς Νηστειᾶς, μέχρι τὴν Προηγιασμένη τῆς Καθαρᾶς Τετάρτης, τὸ ὁποῖο τηρεῖται ἀκόμη στὶς παραδοσιακὰς ἱερὰς Μονὰς (π.χ. Ἁγίον Ὄρος), ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πολλοὺς πιστοὺς μέσα στὸν κόσμον. Ἡ πιστότητα στὴν παράδοση, ποὺ ἐπιδεικνύουν οἱ ἀληθινὰ ἀγωνιζόμενοι πιστοὶ εἶναι πνευματικὸς ἔλεγχος γὰρ μᾶς, ποὺ ζοῦμε στὸν κόσμον καὶ ὄχι σπάνια συσχηματιζόμεθα μαζί του (πρβλ. Ρωμ. 12,1).

Τὶς θεολογικὰς συντεταγμένες, μέσα στὶς ὁποῖες ἀναπτύσσεται ἡ Μ. Τεσσαρακοστή φανερώνουν οἱ πέντε Κυριακὰς τῆς, οἱ ὁποῖες προσδιορίζουν καὶ τὸ ἡμερογραφικὸ περιεχόμενον τῶν ἐνδιαμέσων ἡμερῶν τους. Ἔτσι, ἡ πνευματικὴ προσπάθεια τοῦ πιστοῦ περὶ ἀπὸ συγκεκριμένους σταθμούς, ποὺ στοχεύουν στὸ νὰ σφραγίσουν ἀποφασιστικὰ, τὴν ἀγωνιστικὴ πορεία του.

* * *

Τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας ἡ Ἐκκλησία μας πανηγυρίζει τὴ νίκη τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κατὰ τῶν εἰκονομάχων. Ἐνα ἱστορικὸ γεγονός (11.3.843) μὲ ἀπροσμέτρητες ἡμῶς συνέπειες —καὶ ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἐποχὴ του— νοσηματοδοτεῖ θεολογικὰ τὴν πρώτη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν τὸν 9ο αἰῶνα, διατρανώνοντας τὴν σημασία τῆς ἀληθοῦς πίστεως γιὰ τὴ σωτηρία. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ πανηγυρίζει ἡ Ἐκκλησία τὴν νίκη τῆς πίστεως, ὄχι ὡς θρησκευτικῆς ἰδεολογίας, ἀλλὰ ὡς τρόπου ζωῆς, ποὺ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει στὴ θέωση, τὴ σωτηρία. Ἡ Ὁρθοδοξία, ὅπως παρεδόθη διὰ τῶν Θεοφόρων Πατέρων, εἶναι φάρμακο σωτηρίας, ἐνῶ ἡ αἵρεση —κάθε αἵρεση— ἀποδεικνύεται φάρμακο νοθευμένο καὶ συνεπῶς ἐπικίνδυνον γιὰ τὴν πνευματικὴ θεραπεία τῆς καρδίας. Ὁ πιστὸς συνειδητοποιεῖ ἔτσι τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, πόσο ἀναγκαία εἶναι ἡ καθαρὸτητα καὶ ὀρθότητα τῆς πίστεως γιὰ τὴν ἀποτελεσματικότητά του ἀγῶνος τῆς σωτηρίας, ἐφ' ὅσον σωτηρία εἶναι ἡ θεραπεία τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως καὶ ἀποκατάστασις τῆς κοινωνίας Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου μέσα στὸ κέντρο τῆς υπάρξεώς μας, τὴν καρδιά. Στὴν ἐποχὴ μας, ποὺ ὅλα ἔχουν γίνῃ ἐλαστικὰ καὶ σχετικο-

ποιημένα, ἀκόμη καὶ μεῖς οἱ Κληρικοὶ (ἴσως) δὲν μποροῦμε νὰ κατανοήσουμε αὐτὴ τὴν ἀλήθεια. Ἡ μὲν πίστη μας ἔχει ἰδεολογικοποιηθεῖ, τὴν δὲ σωτηρία νοοῦμε ὡς ἠθικὴ βελτίωση, μέσα δηλαδὴ σὲ πλαίσια καθαρὰ οὐμανιστικὰ - ἀνθρωπιστικὰ.

Ἔρχεται ἡμῶς ἡ Ἐκκλησία μας, μὲ τοὺς ὕμνους τῆς καὶ τὸ Συνοδικὸν τῆς Ὁρθοδοξίας, ποὺ πρέπει ἀπραιτήτως νὰ διαβάξεται, ἔστω καὶ ἀποσπασματικὰ, στοὺς Ναοὺς μας στὴν εἰδικὴ γι' αὐτὸ τελετῇ, καὶ μᾶς λέει ὅτι οἱ αἵρετικοὶ δὲν εἶναι ἀντίπαλοί μας ὡς φορεῖς ἀπλῶς κάποιας ἀντεθνικῆς ἢ (ἔστω) ἀντικληρικιστικῆς ἰδεολογίας, ἀλλὰ φοβερὰ ἐπικίνδυνον προπαγανδιστὲς μᾶς «πίστεως», ποὺ ἀντὶ νὰ ὀδηγήσει στὴν ἔνωση μὲ τὸν Θεό, τὴ θέωση, ὀδηγεῖ στὸν χωρισμὸ ἀπὸ τὸν Θεό, δηλαδὴ στὸν πνευματικὸ θάνατον. Γι' αὐτὸ ἀπειλοῦν τὴν αἰώνια ὑπαρξὴ μας πρώτιστα καὶ μετὰ ὅλα τὰ ἄλλα. Θριαμβολογοῦμε συνεπῶς οἱ Ὁρθόδοξοι τὴν ἡμέρα αὐτὴ, ὄχι γιὰ τὴν συντριβὴν κάποιων «ἀντιπάλων», ἀλλὰ γιὰ τὴν νίκη τῆς σωζούσης Ἀληθείας. Μέσα ἀπὸ τὸ πρίσμα αὐτὸ θὰ ἀποφύγουμε στὸ κήρυγμά μας κάθε θεριμπαλιστικὴ θριαμβολογία ἢ καὶ φανατισμὸ, συμμετέχοντας στὸν θρήνο τῆς Ἐκκλησίας (βλ. κυρίως τὸν Κανόνα τοῦ ἁγίου Πατριάρχου Μεθοδίου) γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀπώλεια τῶν αἵρετικῶν, ποὺ ἦσαν κάποτε παιδιὰ τῆς. Τὴν ἐβδομάδα αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ ὀλιγωρήσουμε στὸν κατάλληλον τονισμὸ τῶν «ἱερατικῶν κλήσεων», ὅπως ἀπὸ ἐτῶν ἔχει καθιερωθεῖ, ὅπως καὶ στὴν προβολὴ τῆς ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς μας.

* * *

Ἡ Β' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν εἶναι ἀφιερωμένη στὴ μνήμη τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους Πατέρας ὄλων τῶν αἰώνων, τὸν ὁποῖον ἡ Θεία Χάρη ἀνέδειξε σὲ προστάτη τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως ὡς ἡσυχαστικῆς - νηπτικῆς μεθόδου, κατὰ τὸν φοβερὸ γιὰ τὸ Γένος μας 14ο αἰῶνα, ὅταν τὴν ἀπειλοῦσε ὁ ἀλλοτριωμένος καὶ νοθευμένος χριστιανισμὸς τῆς Φραγκοσύνης. Δίκαια ἡ Κυριακὴ αὐτὴ θεωρεῖται προέκτασις τῆς προηγουμένης, διότι πρόκειται γιὰ νέα νίκη τῆς Ὁρθοδοξίας ἐναντίον τῆς αἵρετικῆς Δύσεως, ὅπως διαμορφώθηκε μετὰ τὸ σχίσμα (11ος αἰών). Στὸ πρόσωπον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ προσφέρει ἡ Ἐκκλησία θαυμασιὸν παράδειγμα ὀρθοδόξου ἀγωνιστοῦ καὶ Ποιμένου, ἀποδεικνύοντας συνάμα τὴν σημασία τῆς ἀσκήσεως καὶ τοῦ ἡσυχασμοῦ, ὅπως καὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ὡς προπυργίου τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀπὸ τοὺς αἰῶνας.

* * *

Στὸ μέσον τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἡ Ἁγία μας Ἐκ-

κλησία θά υφώσκει καὶ πάλι τὸν Τίμιο Σταυρό, τὸ νικηφόρο τρόπον τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὄπλο κατὰ τῶν δαιμόνων, τὸν καθαιρέτην τοῦ Ἄδου καὶ σύμβολον τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνός μας. Τὴν ἡμέρα αὕτη θά ἀκουσθεὶ ὁ κυριακὸς λόγος: «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν...» ὑπενθυμίζοντάς μας τὴν αὐτοπροαίρετη ἀκολουθία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς ἄρση τοῦ ἀτομικοῦ σταυροῦ, τοῦ ἀγῶνος δηλαδὴ τῆς μετανοίας καὶ ὄχι ἀπλῶς τῶν βιοτικῶν θλίψεων. Ὁ ζωοποιὸς Σταυρὸς καὶ ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος εἶναι βοηθοὶ καὶ συμπαραστάται μας ὅλη τὴ Μ. Τεσσαρακοστή. Κάθε Παρασκευὴ, φάλλοντας τοὺς Χαιρετισμούς, τὸ ἀνυπέροχον αὐτὸ Ποίημα τοῦ Ὁρθόδοξου Πληρώματος πρὸς τὴν Παναγία, ἐπικαλούμεθα τὴν συμπαράστασίν Της καὶ διακρατοῦμε ζωντανὸ στή μνήμη τῶν πιστῶν μας τὸ Πρόσωπον τῆς Θεοτόκου ὡς ἡγέτιδος τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος, ποῦ ὁδηγεῖ στὴ θέωση. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει καὶ αὕτη τὴ χρονιά νὰ μειονεκτήσουμε στὴ λαμπρότητα, καὶ σεμνότητα παράλληλα, μὲ τὴν ὁποία κάθε χρόνον τελοῦμε τὴν ἀκολουθία τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Παναγίας μας. Οἱ Χαιρετισμοί, ὅπως καὶ οἱ Παρακλήσεις τοῦ Δεκαπενταγούστου, εἶναι ἀπὸ τὶς ἀκολουθίας τῆς Ἐκκλησίας, ποῦ μιλοῦν θαυτύτερα στὴ χριστιανικὴ καρδιά καὶ συγκινοῦν περισσότερο τοὺς πιστοὺς μας σ' ὅλη τὴν ἱστορικὴ διαχρονία μας, ὅπως δείχνει προπάντων ἡ περίοδος τῆς Δουλείας. Στὸ Βυζάντιο καὶ τὴν Τουρκοκρατία τὸ Κοντάκιον «Τῆ ὑπερμάχῳ στρατηγῶ τὰ νικητήρια» ἦταν ὁ «ἐθνικὸς ὕμνος» τοῦ Γένους μας. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Παναγία εἶναι τόσο θαθεῖα στὴ συνείδηση τοῦ Ρωμοῦ. Κάτι ποῦ δὲν θά πρέπει νὰ ἀφήσουμε ἀνεκμετάλλευτο, γιὰ τὴν πνευματικὴ φυσικὰ ἐνίσχυση καὶ προκοπὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος.

* * *

Οἱ δύο ἐπόμενες Κυριακὲς ἀφιερώνονται —σκόπιμα— σὲ δύο μεγάλες μορφές, ὑποδείγματα ἀσκήσεως καὶ μετανοίας. Τὸν ἅγιον Ἰωάννη τῆς Κλίμακος καὶ τὴν Ὁσία Μαρία τὴν Αἴγυπτιά. Ἡ μνήμη τους, ὡς γνωστὸν, τελεῖται κανονικὰ ἄλλες ἡμέρες τοῦ λειτουργικοῦ μας ἔτους. Δὲν εἶναι ὁμως συμπτωματικὴ ἡ ἐπιλογή τους ὡς προτύπων καὶ κηρύκων τῆς μετανοίας μέσα στὴν Μ. Τεσσαρακοστή, καὶ μάλιστα στὶς δύο τελευταίες Κυριακὲς τῆς. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης στὸ ἔργο του «Κλίμαξ» καταγράφει τὶς πνευματικὲς του ἐμπειρίες ὡς ὁδηγὸ τοῦ ἀγῶνος κάθε πιστοῦ, ἡ δὲ Ὁσία Μαρία εἶναι αὐθεντικὸ ὑπόδειγμα μετανοίας. Ἐπιλέχθηκαν ἕξ ἄλλου ἕνας ἄνδρας καὶ μία γυναίκα, γιὰ νὰ γίνεαι σαφές, ὅτι δὲν ἔχουμε μόνο Πατέρες, ἀλλὰ καὶ Μητέρες ἐν Χριστῷ, καὶ ὅτι ἡ συχνότερη ἀναφορὰ στὸν

ἐκκλησιαστικὸ μας λόγο στοὺς ἄνδρες δὲν σημαίνει κάποιον ἀντιφαινισμὸ, ἀλλὰ συσχετισμὸ μὲ τὸ ποιμαντικὸ τῆς Ἐκκλησίας ἔργο, στὸ ὁποῖο ὑπερισχέει ἡ παρουσία τῶν Πατέρων, τοῦ ἀνδρικοῦ φύλου. Ἡ Ὁσία Μαρία ὁμως εἶναι σπουδαῖο πρότυπο μετανοίας. Εἶναι τὸ θεολογικὸ πρότυπον τοῦ Ἄσώτου, ποῦ ἐπιστρέφει στὸν Θεὸ καὶ νικά τὴν ἁμαρτία, τὴν πτώση. Ἀποδεικνύει, συνεπῶς, τὴν ἀκατανίκητη δύναμη τῆς Θείας Χάριτος. Στὰ πρόσωπα τῶν δύο αὐτῶν Ἀγίων, τοῦ Ἰωάννου καὶ τῆς Μαρίας, τῶν διδασκάλων τῆς ἀσκήσεως, ἔχουμε νὰ προσφέρουμε στοὺς πιστοὺς μας τὶς μεγαλύτερες ἀποδείξεις γιὰ τὸ δυνατόν τῆς μετανοίας, γιὰ τὴν ὁποία ἔχουμε ἤδη κάμει εὐρὺ λόγον κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστή. Ἄρα ὁ πνευματικὸς ἀγῶνας, στὸν ὁποῖον κολοῦμε συνεχῶς μὲ τὸ λειτουργικὸ καὶ κηρυγματικὸ μας λόγο μπορεῖ νὰ δώσει καρπούς. Γι' αὐτὸ τὰ δύο αὐτὰ ἱερά Πρόσωπα προσφέρονται στὴ θεματικὴ τοῦ κηρύγματός μας ὅσο τίποτε ἄλλο καὶ εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἤδη πολλοὶ ἀπὸ μᾶς ἔχουν ἐπανειλημμένα χρησιμοποιοῦναι τὰ παραδείγματά τους κατὰ τὸν ἀποδοτικότερον τρόπο.

* * *

Μὲ τὴν ἑορτὴ τοῦ Λαζάρου καὶ τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων ὁ Χριστὸς μας προτυπώνει τὴν κοινὴν ἀνάστασιν ἀφ' ἐνός καὶ κονιορτοποιεῖ τὴν φθαρτὴ δόξα τῶν ἐπιγείων ἀρχόντων, ἀποκαλύπτοντας τὴν οὐσία τῆς δικῆς του βασιλείας καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς. Ἡ δική του δόξα εἶναι ἡ φανέρωση τῆς θεότητος καὶ ἀγάπης Του, μὲ τὰ τίμια Πάθη καὶ τὸν Σταυρὸ Του. Ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων εἰσερχόμεθα στὴν κορύφωση τῆς περιόδου τῆς νηστείας καὶ περισυλλογῆς, τὴν Μ. Ἑβδομάδα, ποῦ γίνεται ἔτσι ἡ θάλασσα, στὴν ὁποία ἐκβάλλει ὅλη ἡ Μ. Τεσσαρακοστή. Ὁ πνευματικὸς ἀγῶνας, ποῦ ἔχει προηγηθεῖ, σ' αὐτὸ ἀκριβῶς στόχευε. Τὴν προετοιμασία ὄλων μας, γιὰ νὰ τιμήσουμε ἀληθινὰ, μετέχοντας σ' αὐτά, τὰ Πάθη καὶ τὴν Ἀνάστασιν. Χωρὶς τὴν κάθαρση ἀπὸ τὰ πάθη μας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἑορτάσουμε πραγματικὰ τὰ κοσμοσωτήρια γεγονότα.

* * *

Ἡ Μ. Ἑβδομάδα ἀνακεφαλαιώνει σὲ ἑπτὰ μέρες ὅλη τὴν ἀνθρώπινη ἱστορία, τὴ δημιουργία, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν Χριστῷ ἀνακαίνιση τῆς Κτίσεως καὶ ἀναδημιουργία. Τὸ περιεχόμενο ὄλων τῶν ἀκολουθιῶν (ἀναγνώσματα, ὕμνοι, λειτουργικὲς πράξεις) συγκεφαλαιώνει τὴν ἐν Χριστῷ πλάση καὶ ἀνάπλαση τοῦ ἀνθρώπου. Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη, ὅλα τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, ἀκούονται στὴ λατρεία μας, ἀναγιγνωσκόμενα ἢ ψαλλόμενα, μὲ στόχο τὴν παρακίνηση τοῦ ἀνθρώπου γὰ

μετάσχει καὶ αὐτὸς στὴ λυτρωτικὴ πορεία, ὥστε τὰ ἐν Χριστῷ καὶ διὰ Χριστοῦ τελούμενα νὰ γίνουν «γεγονότα» τῆς προσωπικῆς ζωῆς τοῦ καθενὸς μας. Αὐτὸ σημαίνει ὁ ὅρος «ἀνάμνησις» στὴ γλώσσα τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὅχι μιὰ λογικὴ - διανοητικὴ ἀναδρομὴ στὴν ἱστορία, σὲ κάποιον παρελθόν, ποῦ παρήλθε ἀνεπιστρεπτι. Ἀλλὰ βιωματικὴ ἀναβίωση τοῦ παρελθόντος, ποῦ μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ γίνει γιὰ τὸν καθένα μας σωτηριολογικὸ παρόν. Ἔτσι, μέσα στὴν Ὁρθόδοξία συντελεῖται ἀγιοπνευματικὰ ἢ ὑπέρβαση τοῦ πνεύματος τῶν τελετῶν, ὡς ἀπλῶν πρακτικῶν - τελετουργίας, μὲ τὴν προσωπικὴ - ὑπαρξιακὴ συμμετοχὴ στὰ δρώμενα. Αὐτὸ φανερώνει καὶ ἡ χρῆση ἐνεστωτικῶν ἐκφράσεων («Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου...» κ.λπ.) καὶ μεταμόρφωση τοῦ ἱστορικοῦ χρόνου σὲ λειτουργικὸ, καὶ συγχρόνως σὲ χρόνο σωτηριολογικὸ, σὲ «καιρὸ» σωτηρίας.

2. Αὐτὲς τὶς εἰσαγωγικὲς σκέψεις θέλησα νὰ ἐκθέσω στὴν ἀγάπη σας, ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί, γιὰ νὰ ἐμβαπτισθοῦμε ὅλοι στὸ πνεῦμα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν καὶ ἐνωμένοι γύρω ἀπὸ τὸ ἱερὸ θυσιαστήριον νὰ ἀναλάβουμε τὶς εὐθύνες μας ἀπέναντι στοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ τὸν Λαὸ μας. Ποιὰ ἢ θέση ἡμῶν τῶν Κληρικῶν μέσα στὰ συμβαίνοντα τὴν ἀγία καὶ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ;

Πιστεύω, ὅτι θὰ συμφωνήσουμε ὅλοι, ὅτι ὁ Κληρικὸς δὲν εἶναι ἀπλῶς ὁ τελῶν τὶς διάφορες λειτουργικὲς πράξεις, ὁ τελετουργός, ἀλλὰ ὁ μυσταγωγῶν, ὁ δηγῶν καὶ κατευθύνων τὸ πλήρωμα πρὸς τὸν Χριστόν. Ἄλλωστε, αὐτὴ εἶναι στὴν παράδοσή μας ἡ ἀποστολὴ τοῦ Πνευματικοῦ Πατρὸς — καὶ Πνευματικὸς Πατέρας εἶναι ὁ Κληρικὸς στὴν Ἔνορία του. Ἡ πνευματικὴ πατρότης εἶναι καὶ γιὰ τὸν Ἐπίσκοπο, ἀλλὰ καὶ γιὰ μᾶς τοὺς Πρεσβυτέρους, ἢ βασικὴ ἀποστολὴ μας. Βοηθοῦμε τοὺς πιστοὺς, τὰ πνευματικὰ μας τέκνα, ποῦ μᾶς ἔχει ἐμπιστευθεῖ ὁ Κύριος, νὰ πραγματοποιοῦν συνεχῶς τὴν ὀρθὴ ἔνταξή τους στὸ ἐκκλησιαστικὸ σῶμα, παρακολουθώντας ἀγρυπνα, ὅπως ὁ καλὸς ἱατρός, τὴν πνευματικὴ τους πορεία. Γι' αὐτὸ τὸ ἔργο μας γίνεται πραγματικὰ θαρῦτατο καὶ κοπιωδέστερο εἰδικὰ αὐτὴν τὴν περίοδο. Καὶ χρειάζεται περισσεῖα φωτισμοῦ καὶ δυνάμεως ποῦ μόνον ἡ Θεία Χάρις μπορεῖ νὰ μᾶς δώσει.

Γιατὶ ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι τὸ λεπτὸ σημεῖο. Ἡ ὀρθὴ καθοδήγηση τῶν πιστῶν προϋποθέτει Πνευματικὸ Πατέρα, ἐντεταγμένο ὀλόκληρο στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅσο περισσότερο γνήσιοι καὶ ἀνυπόκριτοι εἴμαστε ἑμεῖς, τόσο περισσότερο θὰ δογηθεῖται πνευματικὰ ὁ λαὸς μας. Αὐτὸ μᾶς ὑπενθυμίζει συνεχῶς ὁ λειτουργικὸς ἐκαῖνος λόγος, ποῦ ἰσχύει ἐξίσου γιὰ Κληρικούς καὶ λαϊ-

κούς: «Ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ π ᾧ σ α ν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα». Μιὰ τεμαχισμένη ζωὴ συνεπάγεται τεμαχισμένη - διασπαρμένη προσωπικότητα, ποῦ δὲν ἀνήκει πουθενά. Ἡ μᾶλλον ἀνήκει ὅπουδῆποτε, ἀλλ' ὄχι στὸν Θεό. Ὁ Χριστὸς ἀπαιτεῖ ὀλόκληρη τὴ ζωὴ μας, γιὰ νὰ ἀγιάσει καὶ σώσει ὅλη τὴ ζωὴ μας.

Ἐδῶ ἀκριβῶς ἀναφέρεται ἕνα πρόβλημα, ποῦ σχετίζεται μὲ τὴν συμμετοχὴ στὴν ἐκκλησιαστικὴ μας λατρεία τὴν περίοδο τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Ἡ λατρεία μας ἔχει μιὰν ἀρραγὴ ἐνότητα. Εἶναι ἕνα ὅλο, ποῦ κάθε διάσπασή του ἀποβαίνει εἰς θάρος τῆς πνευματικῆς μας καταρτίσεως. Καὶ μιλῶ πρῶτα γιὰ μᾶς τοὺς Κληρικούς καὶ μετὰ γιὰ τὸν Λαὸ μας. Ὁρθὰ ἔχει χαρακτηρηθεῖ σχολεῖον (παιδαγωγεῖον) τῆς πίστεως ἢ λατρεία μας, καὶ αὐτὸ ἦταν σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς Δουλείας. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἔσωσε τὴν ταυτότητά του κυριολεκτικὰ μέσα στὴν λατρεία. Κατὰ τὸ πλεῖστον ἢ δὲν ὑπῆρχε κήρυγμα ἐπὶ αἰῶνες ἢ ἦταν θεολογικὰ ὑποδοθμισμένο. Καὶ ὅμως! Μὲ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ ἦταν ἀρκετὴ ἡ λατρεία, γιὰ νὰ σωθεῖ ἡ πίστη, ἡ ὀρθόδοξη παράδοση. Ἡ Λατρεία, μὲ τὸ λόγο καὶ τὶς πρακτικὲς τῆς καὶ τὴν ἀδιάρρηκτα συνδεδεμένη μαζί της πνευματικότητα, ἀσκήση δηλαδὴ καὶ συνεχὴ μετάνοια. Ὁ λατρευτικὸς λόγος εἶναι ἡ ζῶσα Θεολογία τῆς Ἐκκλησίας μας. Γιατὶ εἶναι αὐτοῦσιος ὁ ἀγιοπατερικὸς λόγος, ποῦ ὡς ὕμνος προσφέρεται συνεχῶς στὸ λαὸ καὶ γίνεται ἱερὸν μάθημά του. Σχολεῖο, συνεπῶς, ἡ Λατρεία καὶ δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ ρίψουμε μιὰ ματιὰ στὸ Τριῶδιο, παρακολουθώντας τὴν σύνθεσή του. Ὅλα θαῖνουν μὲ μιὰ τάξη καὶ συγκεκριμένη στοχοθεσία. Τὸ ἕνα τροπάριο μετὰ τὸ ἄλλο, ὁ ἕνας λόγος μετὰ τὸ ἄλλο γίνονται διδασκαλία καὶ πνευματικὴ οἰκοδομὴ μας. Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ δὲν ἐπιτρέπει νὰ τὰ διώσουμε μὲ τὸν ὀρθὸ τρόπο ἢ ἀποσπασματικότητα, ποῦ παρακολουθεῖται στὴ συμμετοχὴ στὴ λατρεία μας. Οἱ ἀκολουθίες ἔχουν μεταξύ τους μιὰ ἀδιατάρακτη ἐνότητα καὶ συνέχεια. Καὶ αὐτὸ διώνεται ἰδιαίτερα στὰ Μοναστήρια. Θὰ τονίσουμε καὶ πάλι ἰδιαίτερα τὴ σημασία τοῦ Μοναστηριοῦ, ὡς μοναστικῆς Ἐνορίας, στὴ διακράτηση τῆς παραδόσεώς μας καὶ στὸ χῶρο τῆς Λατρείας. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ καταβάλλεται ἢ κατὰ τὸ δυνατόν μεγαλύτερη προσπάθεια, ὥστε ἡ κοσμικὴ μας Ἔνορία νὰ ἀναπτύσσει τὴ ζωὴ τῆς κατὰ τὸ πρότυπο τῆς μοναστικῆς Ἐνορίας, τῆς Μονῆς. Στὶς ἐκκλησίες, ὅπου συνδιακονοῦν περισσότεροι ἐφημέριοι — καὶ αὐτὸ συμβαίνει ἐδῶ κατὰ κανόνα — καλὸν εἶναι νὰ παρέχουμε τὴ δυνατότητα στοὺς πιστοὺς μας νὰ ζοῦν ὅλες τὶς ἀκολουθίες τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, ὅπως ὑπάρχουν στὰ λειτουργικὰ μας δι-

θλία, χωρίς περικοπές και ὅποιες ἄλλες καινοτομίες. Και στίς ἀκολουθίες αὐτές πρέπει πρῶτα νά μετέχουμε ἡμεῖς οἱ Κληρικοί, γιά νά ἀποφύγουμε, ὅπως εἶπα, τήν ἀποσπασματικότητα, πού τεμαχίζει συγχρόνως και τήν πνευματική ζωή μας. Ὅπου λοιπόν ὑπάρχει αὐτή ἡ δυνατότητα ἡ Ἐνορία μας πρέπει νά παρουσιάξει πληρότητα λειτουργική, καθισταμένη σχολεῖον τῆς εὐσεβείας, ἔστω και γιά τίς λίγες ψυχές, πού ἐπιμένουν νά εἶναι φιλακόλουθες στήν ἀποκαλυπτική ἐποχή μας.

* * *

Μιά ἄλλη ὄψη τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου μας, πού χρειάζεται ἰδιαίτερη τόνωση τήν Μ. Τεσσαρακοστή, εἶναι τὸ κήρυγμά μας. Ὁ κληρικός εἶναι Ποιμένας και Διδάσκαλος τοῦ Λαοῦ (πρὸλ. Ἐφεσ. 4,11). Διδάσκαλος φυσικά πνευματικός, στὰ ἔργα τῆς μετανοίας και εὐσεβείας. Ὑπάρχει μιὰ παράδοση στήν Ἐκκλησία μας, κατὰ τήν ὁποία τὸ κήρυγμα γίνεται συχνότερο κατὰ τήν περίοδο τῆς νηστείας, τόσο τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ὅσο και πρὸ τῶν Χριστουγέννων. Αὐτὸ βλέπουμε νά συμβαίνει στήν περίοδο τῆς Δουλείας, ὅπως δείχνουν κυριακοδρόμια τῆς ἐποχῆς, λ.χ. οἱ Διδαχῆς τοῦ Ἡλία Μηνιάτη. Οἱ Κληρικοί εὗρισκαν τότε τήν εὐκαιρία νά πλησιάσουν περισσότερο τὸ Λαό, νά τὸν καλέσουν στήν πνευματική ζωή, νά τὸν βοηθήσουν στήν κάθαρση τῆς καρδιάς του, γιά νά ἐορτάσει ἀληθινά τήν Ἀνάσταση. Καθοριστικὸ χαρακτήρα σ' αὐτή τήν κίνηση, ἄλλωστε, ἔχει ὁ λόγος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ στὸν ἀναστάσιμο κανόνα του «Καθαρθώμεν τὰς αἰσθήσεις, και ὀφόμεθα τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς ἀναστάσεως, Χριστὸν ἐξαστράπτοντα και χαίρετε φάσκοντα». Χωρὶς κάθαρση τῶν αἰσθήσεων δὲν μπορεί νά δεῖ κανεὶς τὸ ἄκτιστο φῶς τῆς Ἀναστάσεως, νά κάμει δηλαδή ἀληθινὸ Πάσχα. Αὐτὸ τὸ γνωρίζουν καλά οἱ Ἄγιοί μας και γι' αὐτὸ τὸ διδάσκουν συνεχῶς στὸ λαό. Τὸ κήρυγμά μας, λοιπόν, κήρυγμα πνευματικότητος και μετανοίας, πρέπει νά εἶναι τὸ βασικὸ μέλημά μας αὐτὲς τίς μέρες.

Στὸ σημεῖο ὅμως αὐτὸ δὲ πρέπει νά λησιμονοῦμε, ὅτι τὸ ἐπίκεντρο τοῦ ποιμαντικοῦ μας ἔργου, ἀλλὰ και τῆς διδακτικῆς πρὸς τὸν λαὸ προσφορᾶς μας εἶναι τὸ μυστήριον τῆς ἱερᾶς Ἐξομολόγησεως. Ἡ οὐσιαστικότερη πνευματικὴ καθοδήγηση γίνεται με τήν Ἐξομολόγηση, πού δίνει τήν δυνατότητα ἐξατομικεύσεως. Ἀντιμετωπίσεως, δηλαδή, κάθε ψυχῆς μέσα ἀπὸ τὸ πρῶτον τῶν δικῶν τῆς πνευματικῶν προβλημάτων και ἀναστολῶν. Εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ Ἐξομολόγηση μεγάλου ἀριθμοῦ πιστῶν κατὰ τήν Μ. Τεσσαρακοστή εἶναι ἰδιαίτερα κοπιώδης και ἀπαιτεῖ καταβολὴ πολλῶν δυνάμεων. Δὲν

πρέπει ὅμως αὐτὸ νά γίνεται ἀφορμὴ περιθωριοποιήσεως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ μυστηρίου, τοῦ μυστηρίου τῆς πνευματικῆς πατρότητος. Θὰ ἔλεγα, ὅτι εἶναι τὸ βασικότερο ἔργο μας μέσα σ' ὅλη τήν ποιμαντικὴ μας διακονία. Ὑπάρχουμε ὡς Πνευματικοί, ὅπως εἶπαμε και παραπάνω. Στόχος μας μόνιμος εἶναι νά βοηθήσουμε τοὺς πιστοὺς μας νά ἐπιθυμήσουν τήν κάθαρση τῆς καρδιάς τους. Γι' αὐτὸ εἶναι ἐνδεδειγμένες σχετικὲς ὁμιλίαι, στὴ διάρκεια μάλιστα τῶν τεσσάρων πρώτων Κυριακῶν τοῦ Τριωδίου, πού θὰ βοηθοῦν τὸ Λαὸ νά συνειδητοποιήσει τήν ἀνάγκη, ἀλλὰ και τὴ σημασία τῆς καταφυγῆς στὸ μυστήριον τῆς μετανοίας. Ἄν ἔχουμε ἀγάπη γιά τὸ λαὸ μας και ἐπιθυμοῦμε τήν πνευματικὴ του πρόοδο, θὰ μᾶς φωτίσει ὁ Θεός, ὥστε νά θροῦμε χίλιους τρόπους, γιά νά τὸν παρακινήσουμε νά προσέλθει στήν Ἐξομολόγηση. Ἡ ἔλλειψη ἀγάπης, ἀντίθετα, ὁδηγεῖ στήν ὑποκατάσταση τῆς ἐξομολόγησεως με διάφορες ἄλλες ἐκκλησιαστικὲς πράξεις, σπουδαῖες καθ' ἑαυτὲς και χρήσιμες, ἀλλὰ πού δὲν μπορούν ποτὲ νά ὑποκαταστήσουν τὸ θεμελιώδες μυστήριον, ὅπως ἡ Ἐξομολόγηση. Τί ἐννοοῦμε με αὐτὸ πού λέμε;

Ἐννοοῦμε πρῶτον τὴ συνθήθεια, πού δυστυχῶς ἔχει σποραδικὰ ἐπικρατήσει νά περιορίζεται τὸ μυστήριον στήν ἀνάγνωση τῆς Εὐχῆς και μάλιστα ὁμαδικά, σὲ ὅλους δηλαδή τοὺς πιστοὺς πρὸ τῆς Θείας Μεταλήψεως. Περιττὸ ὅμως νά ποῦμε, ὅτι ἡ Εὐχὴ δὲν μπορεί ποτὲ νά αὐτονομηθεῖ, διότι εἶναι συνδεδεμένη με τὸ μυστήριον και μάλιστα τήν μεταμέλεια και ἐξαγόρευση τῶν ἁμαρτημάτων. Οἱ εὐχῆς τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν ἐνεργοῦν αὐτόματα και μαγικά, χωρὶς πνευματικὸ ἀγῶνα. Διαφορετικὰ μένουν ἀνεργητικὲς. Ἡ ἀπολελυμένη αὐτὴ ἀνάγνωση τῆς Εὐχῆς (συγχωρητικῆς) μοιάζει με τήν περίπτωση ἐνὸς χειρουργοῦ, πού ἀντὶ νά κάνει ἐγχείρηση στὸν ἀσθενή, περιορίζεται στὸ νά τοῦ διαβάξει ἱατρικὰ βιβλία... Ἡ ἐξομολόγηση εἶναι ἡ πνευματικὴ ἐγχείρηση και γι' αὐτὸ ἡ Εὐχὴ τὴν προϋποθέτει. Ἐπειδὴ μάλιστα ἡ ἐξομολόγηση δὲν χρειάζεται σπουδῆ, καλὸ εἶναι νά ἐνημερώνουμε ἐγκαίρως τὰ πνευματικά μας τέκνα νά μὴν ἀφήνουν τήν προσέλευση στήν ἐξομολόγηση τίς τελευταῖες ἡμέρες και μάλιστα μέσα στήν Μ. Ἑβδομάδα ἀλλὰ νά προσέρχονται ἤδη στίς πρώτες ἐβδομάδες. Αὐτὰ ὅλα τὰ ρυθμίζει ὁ καλὸς Πνευματικὸς κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο. Ἄρκει νά ἔχει τήν σχετικὴ μέριμνα στήν καρδιά του. Μιά ἄλλη ἀνεπίτρεπτη πρακτικὴ εἶναι ἡ ὑποκατάσταση τῆς Ἐξομολόγησεως με τὸ μυστήριον τοῦ Εὐχελαίου, ὅπως συμβαίνει δυστυχῶς σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις. Ὅσοι «παρακολοθηθοῦν», ὅπως λέμε, τὸ Εὐχέλαιον και ἀκούσουν τήν συγχωρητικὴ εὐχὴ, κοινοῦν ἀνεμπόδιστα. Δὲν πρέπει

ὅμως νὰ λησμονοῦμε, ὅτι τὸ Εὐχέλαιο εἶναι ἄλλο μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ὅτι κανένα μυστήριο δὲν μπορεῖ νὰ υποκαταστήσει κάποιο ἄλλο. Ἡ ὑπαρξη συγχωρητικῆς Εὐχῆς μέσα στὸ μυστήριο τοῦ Εὐχελαίου εἶναι —κατὰ τοὺς εἰδικούς— ἐνδειξη ὅτι προηγήθη ἐξομολόγηση ἐκείνου, ἢ ἐκείνων, γιὰ τοὺς ὁποίους ἔγινε τὸ Εὐχέλαιο καὶ γι' αὐτὸ ἀκολουθεῖ καὶ ἡ (συγχωρητικὴ) Εὐχὴ τοῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας. Αὐτὰ πρέπει νὰ μὴ παραλείψουμε νὰ τὰ διδάσκουμε συνεχῶς στὸν Λαὸ μας, ἂν θέλουμε τὴν ὀρθή (τὴν ὀρθόδοξη δηλαδή) κατάρτισή του καὶ τὴν ὀρθὴ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ του. Αὐτὸ, ἄλλωστε, εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ποιμαντικοῦ μας ἔργου. Διαφορετικὰ θὰ μεταβάλλουμε τὴν Ἱερωσύνη σὲ ἐπάγγελμα.

Ὁ Κληρικὸς ἐξ ἄλλου πρέπει νὰ εἶναι Πνευματικὸς, δηλαδή πνευματοφόρος καὶ ὄχι ἀπλῶς κατὰ κόσμον σοφὸς καὶ διανοούμενος. Ποτὲ ἡ Ἐκκλησία μας δὲν ὑπερετόνισε τὴν κοσμικὴ σοφία, ἀλλὰ τὴν ἄνωθεν, τὴν σοφία τῆς καθαρᾶς καὶ πνευματοφόρου καρδίας. Ὁ πνευματοφόρος Κληρικὸς ἔχει καὶ αὐτὸς τὸν Γέροντά του καὶ ἐξομολογεῖται καὶ καθαρίζεται, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ καθαρῖζει τοὺς ἄλλους. Μόνον ἕνας Πνευματικὸς μὲ αὐτὴ τὴν ἐννοια μπορεῖ νὰ ἀνήκει ὅλος στὸ λαὸ του καὶ νὰ ζεῖ καὶ νὰ ὑπάρχει ἐξ ὁλοκλήρου γιὰ τὸ ποίμνιό του.

* * *

Σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημεῖο θὰ μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ πῶ δυὸ λόγια καὶ γιὰ τὸν τομέα τῆς ἀγάπης. Ὅλες οἱ Ἐνορίες ἔχουν σὺν Θεῷ ἀναπτύξει τὸν τομέα τῆς φιλάνθρωπιᾶς καὶ ἤδη γίνονται πολλὰ. Εἶναι ὅμως ἐπιβεβλημένο νὰ ἐντεινοῦμε τίς προσπάθειές μας ἀκόμη περισσότερο μέσα στὴ Μ. Τεσσαρακοστή. Παρὰ τὰ φαινόμενα ὑπάρχει πολὺς πόνος καὶ μεγάλη ἀνέχεια, ἰδιαίτερα δὲ μοναχικὰ καὶ ἐγκαταλελειμμένα ἢ ἀσθενῆ πρόσωπα, ποὺ ἔχουν τὴν ἀνάγκη τῆς Ἐνορίας. Οἱ συνεργάτες τοῦ Ἐφημερίου, τὰ μέλη τοῦ τομέα τῆς ἀγάπης, πρέπει νὰ τὸν ἐνημερώνουν, ὥστε νὰ ἀντιμετωπίζονται ὅλες αὐτὲς οἱ περιπτώσεις. Ἡ ποιμαντικὴ τῶν ἁγίων Πατέρων μας εἶναι ἰδιαίτερα διδακτικὴ σ' αὐτὸ τὸ χῶρο. Ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία ἀναπτύσσεται καὶ λειτουργεῖ πατερικὰ ὡς κοινωνία ἀγάπης καὶ σωτηρίας, μέσα στὴν ὁποία πραγματώνεται ἡ σταυρικὴ ὑπαρξη τοῦ πιστοῦ, στὴν ἐνωσή του μὲ τὸν Χριστὸ καὶ τοὺς ἀδελφούς του. Γι' αὐτὸ, πέρα ἀπὸ τὸ ὀργανωμένο φιλάνθρωπικὸ ἔργο τῆς Ἐνορίας, πρέπει νὰ ἐμπνεύσουμε τὴν ἀγαπητικὴ διάθεση καὶ τῶν πιστῶν μας, ὥστε κάθε ἐνορίτης μας νὰ δείχνει ἐμπρακτὰ τὴν ἀγάπη του στοὺς ἐν ἀνάγκαις ἀδελφούς του.

Μιλώντας ὅμως γιὰ ἀγάπη, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσουμε καὶ μιὰν ἄλλη διάστασή της, πέρα ἀπὸ τὴν

ὀλικὴ βοήθεια ἢ τὴν συμπαράσταση στὸν πόνο τοῦ ἄλλου. Πρόκειται γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν σχέσεών μας μὲ τοὺς ἄλλους. Ἡ Ἐκκλησία μας μὲ τὴν παραδοσιακὴ ἀλληλοσυγχώρηση στὸν πρῶτο καταναυκτικὸ ἔσπερινό τῆς Τυρινῆς αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπιδιώκει. Καὶ αὐτό, ὡς γνωστὸν, ἐπαναλαμβάνεται καὶ τὴν νύκτα τοῦ Μ. Σαββάτου, μὲ τὸν ἀναστάσιμο ἀσπασμὸ τῆς ἀγάπης καὶ συναδελφώσεως. Τὸ Ἀπόδειπνο μᾶς δίνει μιὰ σπουδαία εὐκαιρία νὰ καλλιεργοῦμε αὐτὸ τὸ πνεῦμα, μὲ τὴν ἀλληλοσυγχώρηση, ὅπως ἀκριβῶς γίνεται στὰ Μοναστήρια.

Αὐτὲς τίς πρακτικὲς τῆς λειτουργικῆς μας παραδόσεως δὲν πρέπει νὰ τίς ὑποτιμοῦμε, διότι, ἂν γίνουν σωστὰ καὶ ἐνσυνείδητα, μπορεῖ νὰ ἔχουν σημαντικὰ πνευματικὰ ἀποτελέσματα. Ἄλλωστε, τίποτα δὲν ὑπάρχει στὸ τυπικὸ τῆς λατρείας μας, ποὺ δὲν ἔχει δοκιμαστῆ στὴ ζωὴ τῶν Ἁγίων μας καὶ δὲν ἔχει ἀποδώσει καρπὸς πνευματικὸς. Ἡ ἀποκατάσταση ὅμως τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων μὲ τοὺς ἄλλους ἀφορᾶ καὶ μᾶς τοὺς ἴδιους. Ἐχοῦμε καὶ μεῖς τὴν εὐκαιρία νὰ συμφιλιοθοῦμε μὲ πρόσωπα, ποὺ τυχόν τὰ ἔχομε πικράνει. Αὐτὸ εἶναι κάτι σπουδαῖο. Ἄν ὁ Ἄπ. Παῦλος μὲ δάκρυα νύκτα καὶ ἡμέρα (Πράξ. 20,31) νοθετοῦσε τὰ πνευματικὰ του τέκνα, καὶ ἡ δική μας ταπεινώση καὶ ὑποχωρητικότητά τονώνει πνευματικὰ τὰ δικά μας πνευματικὰ τέκνα. Ὁ Κληρικὸς εἶναι ὁ Πατέρας τῶν Ἐνοριτῶν του καὶ θὰ πρέπει νὰ ἐνεργεῖ στὴ ζωὴ του, ὅπως ὁ καλὸς Πατέρας σὲ μιὰ οἰκογένεια. Ἡ περίοδος τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς προσφέρει πολλὰ παρόμοιες εὐκαιρίες, τίς ὁποῖες ὁ καλὸς Πνευματικὸς μπορεῖ νὰ χρησιμοποιοῦσιν «εὐκαιρῶς, ἀκαιρῶς» γιὰ τὴν κατὰ Θεὸν ἐπιτέλεση τῆς ἀποστολῆς καὶ διακονίας του.

Ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί,

Προσπάθησα νὰ ἀνοίξω τὴν καρδιά μου ὡς ταπεινὸς συναγωνιστὴς σας στὸν ἀμπελώνα τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ νὰ ἐκθέσω στὴν ἀγάπη σας μερικὲς σκέψεις, ποὺ ἴσως μπορέσουν νὰ βοηθήσουν ὅλους μας στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ποιμαντικοῦ μας ἔργου.

Εὐχαριστῶ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον καὶ Πνευματικὸν Πατέρα ὅλων μας, μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ ὁποῖου πραγματοποιήθηκε ἡ Σύναξή μας. Γνωρίζω, ὅτι ὁ Μακαριώτατος δὲν παύει νὰ παρακολουθεῖ μὲ πατρικὸ ἐνδιαφέρον τὴν προσπάθειά μας καὶ εἶναι ὑπερήφανος, ποὺ ἔχει τόσο ἀξιόλους συνεργάτες. Νὰ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι θρίσκειται πάντοτε στὸ πλευρὸ μας καὶ εὐχεται ἀδιάκοπα στὸν Θεὸ γιὰ τὴν προκοπὴ ὅλων μας. Καλὴ Τεσσαρακοστὴ σ' ὅλους σας!

Ἀρχιμ. ΑΛΕΞΙΟΣ ΒΡΥΩΝΗΣ

Πρωτοσύγκελλος Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

ΕΠΙΔΟΣΙΣ ΤΙΜΗΤΙΚΟΥ ΤΟΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΠΑΤΡΩΝ κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΝ ΔΙΑ ΤΟ ΧΡΥΣΟΥΝ ΙΩΒΗΛΑΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ*

Μετὰ τὴν ἀμιλίαν τοῦ Μητροπολίτου Κίτρους κ. Ἀγαθονίκου ὁ θυζαντινὸς χορὸς ἔψαλε τὸ ἰδιόμελον τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου «Ὁ Πρωτόκλητος μαθητής...» καὶ τὸ Δοξαστικὸν «Τὸν συναίμονα Πέτρου...» καὶ ἠκολούθησαν προσφωνήσεις, πρῶτον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἄρτης κ. Ἰγνατίου, ἐκπροσωπήσαντος τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐκπροσώπων τῶν Ἀρχῶν καὶ Φορέων τῆς Πόλεως τῶν Πατρῶν:

α) Ἡ προσφώνησις τοῦ Συνοδικοῦ ἐκπροσώπου Σεβ. Μητροπολίτου Ἄρτης κ. Ἰγνατίου:

«Αἰσθάνομαι ἰδιαίτεραν χαρὰν καὶ ἐξαιρετικὴν τιμὴν, διότι συμμετέχω, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Διαρκοῦς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν ὡραίαν αὐτὴν ἐκδήλωσιν τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τῶν Πατρῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην αὐτῆς τιμητικὸς τίμος διὰ τὰ πενήκοντα ἔτη τῆς Ἱερατείας αὐτοῦ.

Δικαιολογημένη ὄντως ἡ ἐπαινετὴ καὶ τιμητικὴ αὐτὴ διάκρισις. Διότι ἡ πενήκονταετής Ἱερατικὴ διακονία τοῦ Σεβασμιωτάτου, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἐπῆρξε πράγματι ἀξιόλογος καὶ θαυμαστή.

Ἐἴκοσι πέντε ἔτη ὡς Ἱερεὺς καὶ εἴκοσι πέντε ὡς Ἀρχιερεὺς ἔχει νὰ παρουσιάσῃ μίαν πλοσίαν, θεοφιλή καὶ ἀγιοπνευματικὴν ἐργασίαν καὶ προσφορὰν. Δόκιμος κήρυξ τοῦ Ἱεροῦ Ἐυαγγελίου, ἐκλεκτὸς Συγγραφεὺς, ἀγνὸς εἰς τὴν ψυχὴν, ὁρθόδοξος εἰς τὸ φρόνημα, λιτὸς καὶ σεμνὸς εἰς τὸ ὕφος, ἔδωκε μὲ συνέπεια τὴν ὁρθόδοξον μαρτυρίαν, ἐντὸς τοῦ συγχρόνου κόσμου, ὁ ὁποῖος δοκιμάζεται ἀπὸ τὴν ἄγνοια, τὴν πλάνην, τὰς αἰρέσεις, τὴν ἀπιστίαν, τὸν ὕλιστικὸν καὶ ἐγωϊστικὸν τρόπο ζωῆς.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συγκαίρουσα τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Πατρῶν κ. Νικόδημον διὰ τὸ ἀξιόλογον, θεοφιλὲς καὶ ἀποστολικὸν ἔργον αὐτοῦ, εὔχεται εἰς αὐτὸν ὑγείαν καὶ δύναμιν πολλὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὥστε νὰ συνεχίσῃ τοῦτο, ἐπὶ ἔτη μακρὰ, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν πιστῶν καὶ δόξαν τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας».

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 161. τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους

β) Ἡ προσφώνησις τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως Δυτικῆς Ἑλλάδος κ. Ἀσημάκη Καφετζῆ:

«Μὲ μεγάλη χαρὰ καὶ μὲ τὸν προσήκοντα σεβασμὸν μορσιὰ στὴ μεγαλωσύνη σου, δέχτηκα τὴν τιμητικὴν πρόσκληση τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Πατρῶν νὰ συμμετάσχω, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Πολιτείας, στὴ σημερινὴ αὐτὴ ἐκδήλωσις τοῦ γιορτασμοῦ τῶν πενήντα χρόνων τῆς Ἱερωσύνης σου καὶ νὰ ἀπευθύνω καὶ ἐγὼ ἓνα σύντομον χαιρετισμὸν.

Σεβασμιώτατε ἅγιε Πατρῶν,

Εὐτυχεῖτε σήμερα, τὸ σημαντικὸ αὐτὸ γεγονός τῆς συμπλήρωσις τῶν πενήντα χρόνων τῆς Ἱερατείας σας, νὰ σὰς βροῖσκει Ἀρχιερεὺ καὶ ἄξιο Ποιμενάρχῃ τῆς Μητροπόλεως τῶν Πατρῶν, τὴν ὁποία, μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὸ μαρτύριό σου, ἔχει καθαγιάσει ὁ Πολιοῦχος τῆς Πόλης μας Ἀπόστολος Ἅγιος Ἀνδρέας.

Ἡ μεγαλειότητά σας, ἡ προσωπικότητά σας, τὸ ἔργον σας, στὰ πενήντα αὐτὰ χρόνια, δὲν μποροῦν νὰ οικιαγραφηθοῦν μὲ τὰ ὀλίγα αὐτὰ λόγια.

Ἡ ζωὴ σας, τὸ χριστιανικὸ σας φρόνημα καὶ τὸ ποιμαντικὸ σας ἔργο, ἀπόλυτα ἐναρμονισμένο στὶς προτιμίες τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ποὺ περιέχονται στὸ δωδέκατο (ΙΒ') κεφάλαιον τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς σου, μὰς ἔχει κάνει ὄλους νὰ σὰς ἔχουμε εἰλικρινὰ ἀγαπήσει ἐκ βάθους καρδίας καὶ ἡ ἀποφινὴ παρουσία σας, στὴ σεμνὴ αὐτὴ ἐόρτια συγκέντρωσις, μὰς δίνει τιμὴ καὶ μὰς γεμίζει μὲ μεγάλη χαρὰ.

Ἡ ὥρα αὐτὴ εἶναι μιὰ ἐξαιρετικὴ ἐσκαιρία γιὰ ὄλους ἡμᾶς, τὰ πνευματικὰ σας παιδιά, νὰ σὰς τιμήσουμε «λόγῳ καὶ ἔργῳ» καὶ νὰ ἐκφράσουμε τὴν ἀγάπη μας, τὸν σεβασμὸν καὶ τὸν θαυμασμὸν μας πρὸς τὸ σεπτὸ πρόσωπό σας καὶ τὸ ἔργον σας, ποὺ ἀκούραστα ἐπιτελεῖτε, ὡς πατέρας καὶ ποιμενάρχῃς μας.

Τὸ ἔργον σας εἶναι πολὺπλευρο: διοικητικὸ, λειτουργικὸ - λατρευτικὸ, κηρυκτικὸ, συγγραφικὸ, ὑμολογικὸ, φιλανθρωπικὸ καὶ ἐθνικὸ γενικώτερα.

Βαθὺς μελετητὴς, γνώστης καὶ γνήσιος ἐκφραστὴς τῆς ἀλήθειας τοῦ Ἐυαγγελίου, δὲν διστάσατε καὶ δὲν διστάζετε ποτέ, νὰ τὴν συναρμολογήσετε μὲ τὶς μεγάλες τεχνολογικὰς ἐξελίξεις, τὰ κοινωνικὰ φαι-

Οἱ Σεβ. Μητροπολίται Κίτρους καὶ Κατερίνης κ. Ἀγαθόνικος καὶ Ἡλείας καὶ Ὁλένης κ. Γερμανός, μετ' ἄλλων κληρικών καὶ λαϊκῶν κατὰ τὴν ἐκδήλωσιν.

νόμεια καὶ δύσκολα προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας, χαράσσειας ἔτσι τὴν ὁδὸν τοῦ πεφωτισμένου, ὁδὸν ποῦ ἀδιάκοπα βαδίζετε, κάνοντας ἔργο τὴν ἀπολογητικὴν ῥῆσιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὴν δευτέρη (Β') πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή του: «τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πωροῦμαι»;

Σεβασμιώτατε,

μὲ ἀνάγλυψη σὺ σεβάσμιο μέτωπό σας τὴν σφραγίδα τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ψυχικοῦ κάλλους, ποῦ πλούσια «ἐδωρήσατο ὑμῖν» ὁ Πανάγαθος, μειλίχιος, καταδεκτικὸς, θαυματοχάσιος, πλήρης σοφίας καὶ πνεύματος, μὲ τὸ πλούσιο καὶ θαύραστο ἔργο σας, ἔχετε καταξιωθεῖ στὴ συνείδηση ὄλων μας καὶ ἔχετε ἀναδειχθεῖ σὲ ἀληθινὸ ἐκκλησιαστικὸ ἡγέτη, μὲ μιὰ πολυδιάστατη καὶ εὐρύτερη ἀκτινοβολία, ποῦ δικαιώνει περισσότερο τὴν ἀναφώνηση «Α Ξ Ι Ο Σ», σὲ ἐπιβεβαίωση τῆς ἔξωθεν καλῆς μαρτυρίας, γιὰ τὸ θεογυέστατο πρόσωπό σας.

Πενήντα ὀλόκληρα χρόνια στέκεστε, μὲ τὴν ἴδια

πάντα θαθεῖα συναίσθηση, μπρὸς τὸ θυσιαστήριο καὶ μεταδίετε «τὸν ἄριστον τῆς ζωῆς» στοὺς πιστοὺς, ποῦ μὲ δέος πλησιάζουν τὸ Ἅγιον Ποιῆριον.

Μισὸς αἰώνας σᾶς δένει στενὰ μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ ποιμνιό σας, στὴν ἄρση τοῦ στανροῦ τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδας, καὶ ἴσως μερικὲς φορὲς τοῦ δικοῦ σας πόνου γιὰ τὸ πλήρωμά σας.

Σεβασμιώτατε,

Μὲ τὴν εὐχὴ πρὸς τὸν Πατριδύναμο «μακροχρόνιον ποιῆσαι» ὑμᾶς, ἀσπαζόμενος τὴν δεξιὰ σας καὶ ζητώντας τὴν ἀρχιερατικὴν σας εὐλογία, παρακαλῶ νὰ μὲ κρίνετε μὲ ἐπιείκεια, γιὰτὶ σίγουρα καὶ τὰ ὀλίγα αὐτὰ ἐπαινετὰ λόγια ποῦ εἶπα, προσοχρῶνουν σὺ σεμνὸ καὶ ταπεινὸ περιεχόμενο τῆς ψυχῆς σας.

Καὶ μὲ τὴν εὐχὴ, καὶ πάλιν, ὅπως ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς σᾶς χαρίζει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Του «σωόν, ἔντιμον, ὑγιᾶ, μακροήμερεύοντα καὶ ὀρθομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας Του», σᾶς εὐχαριστῶν.

γ) Ἡ προσφώνησις τοῦ Νομάρ

χου Ἀχαΐας κ. Νικολάου Τάγαρη:

«Σεβασμιώτατε,

Συμπληρώνοντας 50 χρόνια λαμπρῆς καὶ καρποφόρας ἱερατείας σας, σὺν Νομάρχης Ἀχαΐας, αισθάνομαι βαθιὰ τὸ χρέος μου νὰ σᾶς ἐκφράσω τὰ προσωπικά μου συναισθήματα, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ νὰ σᾶς μεταφέρω ὅ,τι γιὰ σᾶς νιώθει καὶ αισθάνεται ὁ Ἀχαϊκὸς λαός.

Αὐτὴ τὴν ἐξαιρετικὴ γιὰ σᾶς στιγμή, ὁ δικός μου νοῦς πετᾷ σὲ μιὰ προγενέστερη ἐποχὴ, τότε πὸν ἀπὸ ἄλλη θέση, σὺν σύμβουλος τῆς ἴδιας Νομαρχίας, εἶχα τὴν εὐκαιρία, λόγῳ τῆς σιενῆς συνεργασίας πὸν εἶχα μαζί σας, σὲ διάφορους τομεῖς, νὰ γνωρίσω ἀπὸ κοντὰ τὴν ἐντονη καὶ δυναμικὴ προσωπικότητά σας καὶ νὰ παρακολουθήσω σπιθαμὴ πρὸς σπιθαμὴ τὸ θερησκευτικὸ καὶ κοινωνικὸ σας ἔργο. Δὲν σᾶς κρύβω τὸν θαυμασμό μου γιὰ τὸ ἔργο αὐτό, πὸν ὄντως σᾶς καταξίωσε σὺν ὑπεύθυνῳ ἱεράρχῃ καὶ σᾶς ἐπέδρασε σὲ τὸν ἄριστον τοῦ ἔργου καὶ τῆς Πολιτείας.

Ἦχεϊ σὶ' αὐτιά μου ἀκόμη, ἐκείνη ἡ ἐπιβλητικὴ καὶ μεστὴ ἀπὸ ὑψηλὰ καὶ ἀνθρώπινα μηνύματα φωνῆ σας, πὸν τόσο ἄγγιξε τὰ μύχια τῆς ψυχῆς τοῦ ἐκκλησιάσματός σας, πὸν σᾶς τιμοῦσε καὶ σᾶς τιμᾷ, ὅπως διαπιστώνω καὶ ἀπὸ τὴν σημερινή μου θέση.

Μ' αὐτὴ τὴν πολυσχιδὴ δράση σας, θὰ μείνετε στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας σὺν πρότυπο ἀξιοτάτου καὶ ἀνεγνωρισμένου ἱεράρχῃ καί, μὲ τὴν ἀκτινοβολία τῆς προσωπικότητάς σας, ὁ τηλαυγὴς φάρος γιὰ νὰ φωτίζει καὶ νὰ λαμπρύνει τὶς μεταγενέστερες γενιές, ἀναβιώνοντας ἔτσι τὶς ἀξίες, τὶς ὁποῖες ἐσεῖς διδάξατε καὶ μὲ τὶς ὁποῖες γαλουχήσατε τοὺς Ἀχαιοὺς.

Εὐχομαι ὁ Πανάγαθος Θεὸς νὰ μακρύνει τὸν βίον σας, χαρίζοντάς σας ὑγεία, γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου, πὸν μὲ ἰσὴ συνέπεια καὶ ὑπευθυνότητα ὑπηρετεῖσατε καὶ συνεχίζετε νὰ υπηρετεῖτε, μὲ τὴν ἴδια ἀξιοθαύμαστη θέρη καὶ ἀγωνιστικότητα.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῆς ἀγιοσύνης σας Δέσποτα.

δ) Ἡ προσφώνησις τοῦ Δημάρχου Πατρέων κ. Ἀνδρέου Καραβόλα:

«Σεβασμιώτατε,

Κατὰ τὴν σημερινὴ τιμητικὴ ἐκδήλωση γιὰ τὴν συμπλήρωση 50ετηρίδος ἱερατικῆς σας διακονίας στὴν Ἐκκλησία μας, ὑποβάλω τὰ βαθύτατα σέβη μου καὶ τὶς δλόθερμες εὐχές μου γιὰ μακροήμερευση καὶ περαιτέρω προσφορά σας στὴν Ἐκκλησία μας καὶ ἰδιαί-

τερα στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Πατρῶν, ὅπου ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστὸς σᾶς ἔταξε ποιμένα τῆς.

Μὲ αὐτὴν τὴν εὐκαιρία παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σημειώσω λίγες ἀπλὲς σκέψεις:

1) Τὸ ὅτι τιμᾷ ἡ Ἐκκλησία —ἐμεῖς ὅλοι— ἔνα κληρικὸ τῆς καὶ δὴ Ἐπίσκοπο, πὸν συμπλήρωσε μὲ σὺν αἰῶνα καρποφόρας διακονίας καὶ ποικίλης πρὸς αὐτὴν καὶ τὸ Ἔθνος μας προσφοράς εἶναι, νομίζω, «ἄξιον καὶ δίκαιον».

2) Τὸ ὅτι ἡ παρουσία σας καὶ ἡ προσφορά σας εἶναι ὅπως ὅποιοτε ἀναγνωρισμένη γενικότερα καὶ εἰδικότερα ἐδῶ στὴ Μητρόπολή σας. Ἰδιαίτερα ἡ ἀπόδοσή σας ὡς λειτουργοῦ καὶ ὁμιλητῆ εἶναι πράγματι ἀξιόλογη καὶ σημαντικὴ. Ὁμολογουμένως εἶναι ἀνώτερης ποιότητος, ἀντάξιας τοῦ Πατριακοῦ Λαοῦ, πὸν ἔχω τὴν τιμὴ νὰ ἐκπροσωπῶ.

3) Τὸ ὅτι συγκεντρώνετε χαρίσματα, πὸν πρέπει νὰ κοσμοῦν τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἡγέτες γιὰ νὰ μποροῦν νὰ φέρουν εἰς πέρας τὴν ὄντως δύσκολη ἀποστολή τους.

4) Τὸ ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας ὡς Θεανθρώπινος Ὄργανισμός πὸν εἶναι ὁ Χριστὸς «παρατείνόμενος εἰς τοὺς αἰῶνας» ἔχει ἰδιαίτερα σήμερα ἀνάγκη κληρικῶν ἀξιεμένων κύρους —τοῦ δικοῦ σας κύρους— γιὰ νὰ συνεχίζει τὴν ὑψηλὴ Τῆς ἀποστολὴ μέσα στὸν κόσμον.

Ἀποστολὴ ἀναγεννητικὴ καὶ μεταμορφωτικὴ γιὰ τὴ λύτρωση καὶ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

5) Τὸ ὅτι θεωροῦμε εὐχῆς ἔργο ὅτι προκαθήμενος τῆς Μητροπόλεως Πατρῶν εἶναι κληρικὸς μὲ αὐτὰ τὰ χαρίσματα καὶ αὐτὴν τὴν εὐρεία πνευματικὴ συγκρότηση, γι' αὐτὸ ἐκτιμοῦμε ὅτι αὐτὸ μπορεῖ ἀποφασιστικὰ νὰ συμβάλλει σὲ μιὰ στενωτέρη συνεργασία μὲ τὸν Δῆμο γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπιση κοινωνικῶν καὶ ἄλλων προβλημάτων πὸν ἡ συνεργασία καὶ ἡ κοινὴ προσπάθεια εἶναι ἀναγκαῖα.

Σεβασμιώτατε, ἐκ μέρους τοῦ Πατριακοῦ λαοῦ καὶ ἐμοῦ προσωπικῶς, σᾶς εὐχομαι ἔτη πολλὰ, καρποφόρα καὶ ἅγια γιὰ τὴ δόξα τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὸ καλὸ τοῦ Ἔθνους μας».

ε) Ἡ προσφώνησις τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Πατρῶν κ. Ἀλεξίου Λυκουργιώτη.

«Σεβασμιώτατε,

Θὰ ἤθελα καὶ ἐγὼ μὲ τὴ σειρά μου, ἐκπροσωπώντας τὸ Πανεπιστήμιο Πατρῶν —τὸ Ἀνώτατο Πνευματικὸ Ἰδρυμα τῆς Πόλεως τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα—

νά συμμετάσχω στήν ἀποφινὴ σεμνὴ τελετῇ. Τελετὴ πὸν γίνεται μὲ τὴν ἐδκαιρία τῆς ἔκδοσης τιμητικοῦ Τόμου γιὰ τὰ 50 χρόνια τῆς Ἱερατείας σας. Τὰ 50 χρόνια εἶναι πραγματικὰ σημαντικὸς σταθμὸς μιᾶς πνευματικῆς πορείας στήν ὑπηρεσία τοῦ Ἐὐαγγελίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, μιᾶς πορείας στήν ὑπηρεσία τοῦ κηρυγματικοῦ χριστιανικοῦ λόγου καὶ τῶν ἔργων χριστιανικῆς ἀγάπης.

Σεβασμιώτατε,

Θεωρῶντας ὅτι διερμηνεύω καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς Πανεπιστημιακῆς Κοινότητος, θὰ ἤθελα, μαζὶ μὲ τὰ εἰλικρινῆ μου συγχαρητήρια, νὰ ἐκφράσω καὶ τίς πιὸ θεομὲς εὐχές μου γιὰ μακροήμερον καὶ συνέχιση τῆς πολύτιμης πνευματικῆς συνεισφορᾶς σας στήν Ἐκκλησίαν.

στ) Ἡ προσφώνησις τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπαρχίας Κυκλαδικῶν Μελετών, καθ' ἡγήτοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Στεφάνου Ἡμέλλου:

«Ἄν χρειάζεται νὰ διαθέτῃ κανεὶς ἐξειδικευμένες γνώσεις περὶ τὴν Ἀριολογίαν, διὰ νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἀποτελεῖ περίπου κανόνα νὰ ἀναφέρεται ἐν ἀρχῇ τοῦ βίου ὁσίων ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν διακριθέντων ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ ὁ τόπος καταγωγῆς, ἔστω καὶ ἂν ὁ τόπος αὐτὸς δὲν συμπίπτει μὲ ἐκεῖνον τῆς δράσεώς των. Τοῦτο ἰσχύει κυρίως διὰ τὰ σχετικῶς νεώτερα κείμενα τῶν βίων, ὅπου γίνεται ἀναφορὰ καὶ εἰς τὸ χωρίον καταγωγῆς εἰδικώτερον.

Ἄν ἐξετάζω ἐδῶ, ἂν ἡ μνεία τοῦ τόπου καταγωγῆς ἀποτελεῖ ἀπλούστατον στοιχεῖον τῆς σκέψεως, ἂν δηλ. ἐντάσσεται σὺς λεγόμενες κατηγορίες τῆς Ἀριστοτελικῆς λογικῆς, ἂν εἶναι στοιχεῖον τυπικόν, ἂν γίνεται κατὰ μίμησιν τῶν παλαιότερων ἐγκωμίων ἢ τῶν βίων, πὸν καὶ αὐτοὶ ἀποτελοῦν οὐσιαστικῶς μορφήν ἐγκωμίου εἰς τὸ ἀναφερόμενον ἱερὸν πρόσωπον. Ἀρκοῦμαι εἰς τὴν ἀπλὴν διαπίστωσιν, ἢ ὅποια ὅμως μοῦ παρέχει τὸ ἐνδόξιμον νὰ ἀναφέρω, διὰ νὰ ἀκουσθῇ, ὅτι ὁ ἐγκωμιαζόμενος σήμερον σεπτὸς ἱεράρχης κατὰγειται ἀπὸ τὸ μικρὸν χωρίον Καλόξυλο τῆς Νάξου μὲ τὴν προσθήκην τῆς προσωπικῆς μου μαρτυρίας ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου αὐτοῦ εἶναι ἄνθρωποι εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι καὶ "εἰς τὰς ἀκολουθίας τῆς ἐκκλησίας συντρέχοντες". Προτιθεμένου τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ γονεῖς τοῦ Σεβασμιωτάτου ὑπῆρξαν θεοσεβεῖς καὶ φιλόθεοι καὶ μὲ ὅλα τὰ χριστιανικὰ ἤθη καὶ ἔργα κεκοσμημένοι, ἀντιλαμβάνεται εὐκόλως ποῖον ὑπῆρξε τὸ PRIMUM MOVENS διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνδρός, κα-

θὼς καὶ διὰ τὴν κλίσιν καὶ κλήσιν του πρὸς τὸν χριστιανικὸν βίον, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰ γράμματα, εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς νήσου καὶ ἐδρύτερον τοῦ πολυνήσου τῶν Κυκλάδων παρουσιάζουν ἀνέκαθεν ἰδιαιτέραν ἐπίδοσιν.

Εἶναι βέβαιον ὅτι διὰ νὰ ἀνέλθῃ κανεὶς εἰς τὰ ὑπάτα ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα καὶ νὰ ἀποδίδῃ τόσον πλοσίους καὶ ἀγλαοὺς πνευματικοὺς καρποὺς εἴτε διὰ τῆς διακονίας εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ Κυρίου εἴτε διὰ τοῦ κηρυγματικοῦ λόγου μὲ τὴν ἀναντικατάστατον προφορικὴν του ἔκφρασιν εἴτε διὰ τῆς γραφίδος, διὰ τῆς ὁποίας αἱ διδασκαλίαι καὶ αἱ ἰδέαι μεταδίδονται ἐδρύτερον καὶ σταθερώτερον, εἴτε δι' ὅλων ὁμοῦ πρέπει νὰ ἔχη καὶ τὴν σφραγίδα τῆς δωρεᾶς καὶ τοῦτο πράγματι ἰσχύει ἐν προκειμένῳ, χωρὶς ὅμως νὰ ἀναιρῇ καὶ τὸ πρῶτον.

Κατὰ ταῦτα ὁ Σεβασμιώτατος εἶναι ἐν πολλοῖς ἀνὴρ Νάξιος καὶ ἐδρύτερον Κυκλαδίτης καὶ δικαίως ἢ Ἐταιρεία Κυκλαδικῶν Μελετῶν, ἐπιστημονικὸν σωματεῖον δρῶν ἀπὸ ἱερακονταετίας καὶ πλέον ἐπιτυχῶς εἰς τὸν χῶρον τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἔταιρεία τὴν ὅποیان ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐκπροσωπῶ, ἐκτιμῶσα τὴν προσφορὰν του τὸν ἔχει ἀνακηρύξει τιμῆς ἕνεκα ἐπίτιμον ἐταῖρον τῆς.

Ἀλλὰ ὁ σκοπὸς τῆς παρουσίας μου ἐδῶ δὲν εἶναι βεβαίως νὰ παρουσιάσω καὶ ἀναλύσω τὸ πολυσχιδὲς ἔργον τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ διότι δὲν εἶμαι εἰδικὸς ἀλλὰ καὶ διότι τὸ ἔχουν ἄλλοι ἀρμοδιότεροι ἐμοῦ πράξει εἴτε μέσω τοῦ ὀγκώδους καὶ πολυμαρτύρου πράγματι τιμητικοῦ τόμου, ὁ ὁποῖος ἐπιδίδεται εἰς τὸν Σεβασμιώτατον σήμερον ἐπὶ τῇ ἐδκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ χρυσοῦ ἰωβηλαίου τῆς ἱερωσύνης του, δι' ὅσων γραπτῶς ἐξέθησαν εἴτε δι' ὅσων εἶπον καὶ θὰ εἶπον. Σκοπὸς τῆς παρουσίας μου ἐδῶ εἶναι νὰ μετάσχω εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτὴν ἐκδήλωσιν καὶ νὰ διαδηλώσω τὴν χαρὰν, τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τῶν μελῶν τῆς Ἐταιρείας διὰ τὴν προσγενομένην σήμερον ὑψίστην τιμὴν εἰς τὸν συμπολίτην μητροπολίτην, τὸν δικαίως θεωρούμενον ἱεραρχῶν ἀγλάισμα καὶ κλέος.

Εἰς τὸν σήμερον οὕτω τιμώμενον ἱερώτατον ἀρχιερέα εὐχομαι περαιτέρω ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἐταιρείας εὐροίαν βίου, διὰ νὰ δυνηθῇ ρωρνήμενος καὶ ἐνισχυόμενος πάντοτε ὑπὸ θείας δυνάμεως νὰ συνέχισῃ ἐπὶ μήμιστον εἰσέτι τὸ ἔργον του ὡς λειτουργὸς καὶ διάκονος τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ καὶ ὡς πνευματικὸς ἄνθρωπος καὶ λόγιος ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ ποιμνίου του τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῶν Πατρῶν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ἐδρύτερον κατὰ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

«Ἐν καινότητι ζωῆς».

Τὸ «ἀναστάσιμον Πάσχα» συντελεῖ εἰς τὴν ἀναρέωσιν τῆς ἐμπειρίας μας, ὅτι τὸ περὶ Ἀναστάσεως κήρυγμα διαποτίζει τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἥτις εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως. Αὕτη εἶναι ἡ μόνη πιστὴ θρησκεία καὶ κανονικὴ συνέχεια τῆς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων θεμελιωθείσης Ἐκκλησίας διὰ τοῦ περὶ Ἀναστάσεως ἀποστολικοῦ κηρύγματος, τὸ ὁποῖον ἐτόνιζεν: «Εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν» (Α' Κορ. ιε' 14).

Ὡς ἔγραφεν ὁ ἀείμνητος διαπρεπὴς Καθηγητὴς Παναγιώτης Μπρατιωτῆς, ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης θέσεως τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ θρησκευτικῇ συνειδήσει τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἦτο ἀφ' ἑνός, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἀπέβη οὕτως ἡ κατ' ἐξοχὴν θρησκεία τῆς χαρᾶς, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅτι λίαν ἐνωρὶς ἢ ἀνάμνησις τοῦ μεγίστου καὶ θεμελιώδους τούτου γεγονότος ἔλαβε κεντρικὴν θέσιν ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὴ ὄχι μόνον ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἐβδομαδιαίων ἑορτῶν. «Ὅπως ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἐγένετο ἀπαρχὴ τῆς ἀναστάσεως τῶν κεκοιμημένων καὶ ἀπαρχὴ τῆς «καινῆς κτίσεως» καὶ τῆς νέας ζωῆς, τῆς αἰωνίου ζωῆς, οὕτω καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ γεγονότος τούτου ἐγένετο ἡ ἀφειρηγία καὶ ἡ ἰερωτέρα καὶ λαμπροτέρα ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος ἀφ' ἑνός καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους ἀφ' ἑτέρου» (περ. «Ἐκκλησία», ἔτος 1953, σ. 129).

Ἄλλ' ἂν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως, εἶναι αὐτονόητον ὅτι κατ' ἐξοχὴν οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ δεόν νὰ περπατοῦν «ἐν καινότητι ζωῆς» (Ρωμ. σι' 4).

Ἐρωτήματα περὶ τῶν θρησκευτικῶν τηλεοπτικῶν προγραμμάτων.

Ἡ λαμπρὰ ἐφημερὶς «Ὁρθόδοξος Πορεία» (Ορ-

τὸς συγχρόνους μάλιστα καιροῦς, οἱ ὅποιοι μὲ ἐπιείκειαν θὰ ἠμποροῦσαν νὰ χαρακτηρισθοῦν ἀπλῶς ὡς χαλεποὶ καὶ δυσχειμεροῦ.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ Φ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Δ)ντῆς Ἀρσακείου Λυκείου Πατρῶν

thodox Way), ἥτις ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ δραστηριοτάτου Θεοφιλοστάτου Ἐπισκόπου Τορόντο (Καναδά) κ. Σωτηρίου, εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Φεβρουαρίου, ἀναφερομένη εἰς τὸ ἐλληνορθόδοξον πρόγραμμα τῆς τηλεοράσεως τοῦ Καναδά, ἔχει τὴν ἐξῆς χαρακτηριστικὴν ἀνακοίνωσιν: «Ἀδελφέ μου, ὅπουδήποτε κι ἂν κατοικεῖς σ' αὐτὴ τὴν μεγάλη χώρα τοῦ Καναδά, μὴ ξεχνᾶς νὰ ἀνοίγεις ἀπὸ τὴν 3 Μαρτίου καὶ κάθε Σάββατο γιὰ ὅλο τὸν χρόνον, τὴν Τηλεόραση (Vision), ἀπὸ τὴν 2.30 μέχρι τὴν 3 μ.μ., γιὰ νὰ ἀκούῃς τὴν γνήσια καὶ χρυσιάλλινη φωνὴ τῆς μάνας Ἐκκλησίας σου καὶ νὰ καταρτίζεσαι σὴν θεογνωσία ἀπὸ τὴν θεία Ἀποκάλυψη, ἀπὸ τὴν ἱστορία τῶν διωγμῶν καὶ τῶν Μαρτύρων καὶ ἀπὸ τὸ ἀξιολύμητο παράδειγμα τῶν Ἁγίων ὅλων τῶν ἐποχῶν, τοὺς ὁποίους ἐθανυμάσωσεν ἐδῶ σὴν γῆ ὁ Κύριος. Ὡστε νὰ νοιώσεις «τὴν καταγωγὴν καὶ τὸν προσορισμό» σου, γνωρίζοντας τὴν πίστη σου, τὴν λατρεία σου καὶ τὴν Ὁρθόδοξον ζωὴν, γιὰ νὰ γίνεις πιστὸς ἄχρι θανάτου καὶ ἄξιος νὰ λάβεις τὸν στέφανο τῆς ἀθάνατης ζωῆς».

Ἡ ἀνακοίνωσις αὕτη δημιουργεῖ δι' ἡμᾶς τὰ ἐξῆς ἐρωτήματα: Ἐὰν ὁ ἑτεροδόξος Καναδὸς εἶναι δυνατὸν νὰ προσβάλλῃ τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τῆς τηλεοράσεως, τί θὰ ἔπρεπε πολὺν περισσότερο νὰ πράττῃ πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν εἰς ἕκαστος τῶν ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἑλλάδι ὄλων καὶ περισσότερο πληθυσμένων τηλεοπτικῶν σταθμῶν; Καὶ αἱ γινόμεναι ὀλίγαι τηλεοπτικαὶ θρησκευτικαὶ ἐκπομπαὶ μήπως ἐξ ἐπόψεως περιοχόμενον θὰ ἔπρεπε νὰ γίνοντο πλέον ἐνδιαφέρονται, νὰ ἔχουν μεγαλύτεραν ποικιλίαν καὶ νὰ ἐπιστρατεύουν περισσότερο ἐπαίοντας;

Νέα εὐγλωττος διαμαρτυρία.

Εἰς τὸ πλῆθος τῶν φωνῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκούονται ἐσχάτως ἐναντίον τοῦ ἐν Ἀλβανίᾳ σιραγαλλισμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῶν Βορειοηπειρωτῶν, προσετέθη καὶ ἡ εὐγλωττος διαμαρτυρία 101 Καθηγητῶν πασῶν τῶν βαθμίδων τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου. Οἷτοι τονίζουν, ὅτι παρακολουθοῦν μὲ δόνη καὶ ἐκδηλῆ ἀνησυχία τὰ τραγικὰ γεγονότα, πὸν σύμφωνα μὲ ὅλες τὴς ἐνδείξεις συμβαίνουν σὲ βάρος τῶν Ἑλλήνων συμπατριωτῶν μας σὴν γειτονικὴν Ἀλβανίαν, σὴν μόνην εὐρωπαϊκὴν χώρα, σὴν ὁποία ἐξακόλουθεῖ νὰ ἰσχύῃ τὸ ἀπαράδεκτο

ἀπὸ κάθε ἄποψη καὶ λογικῆ καθυστάσεως τῆς ἀνελευθερίας καὶ τοῦ μὴ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων». Ἐν συνεχείᾳ «κάνουν ἔκκληση πρὸς κάθε κατεῦθυνση νὰ σταματήσῃ ἢ καταπάτησῃ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων στὴν Ἀλβανία, νὰ ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι οἱ Ἕλληνες συμπατριῶτές μας καὶ νὰ ξαναλειτουργήσουν ἐλεύθερα τὰ ἐλληνόφωνα σχολεῖα καὶ οἱ Χριστιανικὲς Ἐκκλησίαι τῶν 400 χιλιάδων συμπατριωτῶν μας».

Ἡ νέα αὕτη διαμαρτυρία δεκάδων Καθηγητῶν τοῦ Πολυτεχνείου διαφεύδει ἄλλην μίαν φορὰν Ἑλληνα πολιτικόν, ὁ ὁποῖος κατὰ τρόπον ἀπαράδεκτον ἰσχυρίσθη, διὲν ἐν Ἑλλάδι τὸ ζήτημα τῶν θρησκευτικῶν ἐλευθεριῶν προβάλλεται «κατὰ κόρον ἀπὸ θρησκευτικὸν καὶ ἀκροδεξιῶδες καὶ σκοταδιστικὸν κύκλον»!

Ἀξιολόγησις τῶν δραστηριοτήτων τοῦ ἱ. Κλήρου τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως.

Εἶναι λίαν εὐχάριστον, διὲν ἡ κατάρρευσις τοῦ Μαξισμού ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἑνώσει εἶναι φανερὰ καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, διὲν πολὺ γνωστὰ σοβιετικὰ περιοδικὰ προβάλλουν ποικιλοτρόπως τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου. Οὕτω λ.χ. τὸ εἰς 22 γλώσσας κυκλοφοροῦν καλλιτεχνικὸν περιοδικὸν «Σοβιετικὴ Ἑνωσις», ὅπερ ἐξεδόθη διὰ πρώτην φορὰν τὸ 1930 ὑπὸ τοῦ Μαξιμ Γκόρκι, ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ ἔτους 1989 προβάλλει διὰ θεομῶν λόγων τὴν Ἐκκλησίαν καὶ παρουσιάζει καταπληκτικὰ φωτογραφίας μεγάλων λατρευτικῶν συνάξεων, ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ἐκκλησιασματος εἶναι νέοι καὶ νεάνιδες.

Ἐπιπρὸς τῶν ἄλλων, παρατίθενται καὶ οἱ ἐξῆς λόγοι τοῦ Νικολάου Ρίζκοφ, Προέδρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως: «Ἐπιτιμᾶμε πολὺν τίς δραστηριότητες τοῦ κλήρου μας, πὸν βοηθοῦν στὴν ἴσῃ ἀναγκαία σήμερον σταθεροποίησι τῆς κοινωνίας μας, καλλιεργοῦν τὸν ἀμοιβαῖο σεβασμὸν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀναπτύσσουν τίς ἀνθρωπιστικὰς ἀξίες στὴν καθημερινή μας ζωὴ. Βλέπουμε καθαρὰ διὲν οἱ κληρικοί, ὅπως καὶ οἱ πιστοί, ὑποστηρίζουν τὴν οὐσιαστικὴν θελίωσι τῆς κοινωνίας μας, τὴν καλύτερη ποιότητα τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ».

Διαφεύδουν τὰς προφητείας.

Ἐν συνεχείᾳ σημειοῦμεν, διὲν τὸ προτελευταῖον τεῦχος (ἀρ. 2, ἔτος 1990) τοῦ ἐν Μόσχᾳ ἐκδιδομένου καὶ εἰς ἀγγλικὴν γλῶσσαν περιοδικοῦ «Ἡ σοβιετικὴ γυναῖκα» διέθεσεν τρεῖς ὁλοκλήρους σελίδας, διὰ

νὰ προβάλλῃ λεπτομερείας τῆς ὥραίας καὶ ἐκσυνηθισμένης ζωῆς τῆς πολυμελοῦς οἰκογενείας ἐνὸς ἱερέως, ὅστις ὑπηρετεῖ εἰς ἓν χωρίον τῆς περιοχῆς Kalinin, οὐχὶ μακρὰν τῆς Μόσχας. Ἐν τῷ σχετικῷ ἄρθρῳ ἐξάιρεται ὅλως ἰδιαίτερος διὲν ὁ παρουσιαζόμενος πατήρ Βόρις —πιτυχιῶχος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Μόσχας— ἦτο διακεκριμένος σύμβουλος - ψυχολόγος ἐν μεγάλῃ κλινικῇ τῆς Μόσχας. Παρὰ ταῦτα ἐγκατέλειπε τὴν ἐξησφαλισμένην κοσμικὴν σταδιοδρομίαν του καί, παρὰ τὰς ἀντιδράσεις τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ φιλικῶν του περιβάλλοντος, ἐγένετο σπουδαστὴς ἐκκλησιαστικοῦ σεμιναρίου καὶ ἐχειροτονήθη ἱερεὺς, διὰ νὰ συμπαρασταθῇ πνευματικῶς εἰς ὁμοίους ἀδελφούς του καὶ διὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ πρὸς νικηφόρον ἀντιμετώπισιν τῶν ποικίλων προβλημάτων των.

Τὸ αὐτὸ ἄρθρον περιγράφει ἐπίσης πῶς καὶ ἡ σύζυγός του Τατιάνα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον κατενόησε τὴν ἱερὰν κλήσιν τοῦ ἱερέως συζύγου της καὶ πῶς συμπαρίσταται εἰς τὸ ἔργον του. Αὕτη λέγει: «Κατανοοῦμεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον εἰς τὰς μεγαλύτερας καὶ μικροτέρας ὑποθέσεις. Πιστεῦω διὲν αὐτὸ εἶναι ὅ,τι ὀνειρεύεται κάθε γυναῖκα».

Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ περιγραφή τῆς ἐν παντὶ πνευματικῆς ἐπικοινωνίας των μετὰ τῶν τέκνων των, διὰ τὰ ὁποῖα τὸ ἄρθρον καταλήγει ὡς ἐξῆς: «Ἐν πρᾶγμα εἶναι θέβαιον — ταῦτα (τὰ τέκνα των) θὰ ἐνθυμοῦνται πάντοτε πόσον εὐτυχημένα ἦσαν εἰς τὸ παιρικόν τους στίτι, τὸ στίτι πὸν οἰκοδομήθηκε ἀπὸ τὴν Τατιάναν καὶ τὸν Βόριν».

Εἶναι περιττὸν νὰ προσθέσωμεν, διὲν τοιαῦται περιγραφαὶ ἐντὸς ἐπισημῶν καὶ καθιερωμένων σοβιετικῶν περιοδικῶν μεγάλης κυκλοφορίας οὐ μόνον καθιστοῦν συμπαθῆ εἰς τοὺς ἀναγνώστας των τὸν ἱερὸν κλήρον, ἀλλὰ καὶ διαφεύδουν τὰς περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Θεοσεείας προφητείας τοῦ Μάρξ ἢ τοῦ Λένιν καὶ ἀποκαλύπτουν τὴν χρεωκοπίαν τοῦ ἀθέου «ἱστορικοῦ καὶ διαλεκτικοῦ ἕλιμου».

Ἡ κατάρρευσις τοῦ κομμουνισμοῦ.

Μερικοὶ ἠγγείαι τῶν ἐν Ἑλλάδι κομμουνιστῶν προσπαθοῦν νὰ πείσουν τοὺς ὁπαδούς των, ἰσχυριζόμενοι διὲν δὲν κατέρρευσαν αἱ ἀρχαὶ τοῦ κομμουνισμοῦ, ἀλλὰ μερικαὶ ἐξ αὐτοῦ ἀποκλίσεις τῆς σταλινικῆς γραφειοκρατίας. Ἀλλ' ἐναντίον τοῦ στρονθοκαμηλισμοῦ τούτου ὁ κ. Γ. Τούντιας, μέλος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Γραφείου τῆς Ε.ΑΡ. διεκήρυξε μετὰ παρηγορίας τὰ ἐξῆς: «Αὐτὸ πὸν καταρρέει στὶς χῶρες αὐτὲς δὲν εἶναι μόνον ἡ γραφειοκρατία καὶ ὁ σταλινισμός. Καταρρέει ἓνα ὁλόκληρο σύστημα ἰδεῶν καὶ πρακτι-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

'Ιερά Μητρόπολις 'Αττικής

Τὸ Κληρικολαϊκὸν Συνέδριον τῆς 'Ι. Μητροπόλεως 'Αττικῆς, ποὺ συνεκλήθη ὑπὸ τὴν εὐλογία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου 'Αττικῆς κ. Δωροθέου εἰς τὸν 'Ιερὸν Ναὸν «Εὐαγγελισμὸς Θεοτόκου» Ν. 'Ερυθραίας τὴν Πέμπτην 22αν Φεβρουαρίου ἐ.ξ. μετὰ ἀπὸ διάλογον ἐπὶ τῆς ἐμπεριστατωμένης εἰσηγήσεως τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν κ. Κων. Σκουτέρη με θέμα «Τὸ 'Ορθόδοξον ἦθος», συνοψίζει διὰ τῶν κάτωθι γραμμῶν τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ 'Ορθοδόξου ἦθους καὶ καλεῖ πάντας τοὺς ὀρθοδόξους πιστοὺς διὰ τὴν βίωσιν καὶ ἔκφρασιν τοῦ αὐθεντικοῦ ὀρθοδόξου ἦθους.

1. Τὸ ὀρθόδοξον ἦθος ἔχει ἐκκλησιαστικὸν χαρακτῆρα. Δὲν εἶναι ἀνθρωποκεντρικὸς τρόπος ζωῆς, ποὺ ἀφήνει τὸν ἀνθρώπον δέσμιον τῶν ἀδυναμιῶν καὶ δοῦλον τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ εἶναι ἐκκλησιαστικὸς, Χριστοκεντρικὸς τρόπος ζωῆς, ποὺ μεταμορφώνει τοὺς ἀνθρώπους μετὰ τὴν «καλλίστην ἀλλοίωσιν» τῆς θείας Χάριτος εἰς χριστοειδῆ πρόσωπα, ὥστε νὰ θιώνουν καὶ ἐκφράζουν διὰ τῆς σταυρώσεως τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἀναστάσεως τοῦ καινοῦ ἀνθρώπου τῆς Χάριτος καὶ τῆς ἐν ἀγάπῃ Χριστοῦ κοινωνίας προσώπων τὸ μυστήριον τοῦ Σταυροῦ, τῆς 'Αναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς 'Αγιοτριαδικῆς κοινωνίας.

2. Τὸ 'Ορθόδοξον ἦθος πραγματώνεται μετὰ τὴν ἀπ' εὐθείας μυστηριακὴν, προσωπικὴν σύνδεσιν μας μετὰ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἀποκαλύπτεται ἀληθῶς στὴν 'Ορθόδοξον 'Εκκλησίαν καὶ βιώνεται καὶ ἐκφράζεται ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ὡς Χριστοζωὴ διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Μετανοίας καὶ 'Εξομολογήσεως, τῆς Εὐχαριστιακῆς Κοινωνίας καὶ τῆς ἀγάπης. Τὸ ὀρθόδοξον ἦθος εἶναι ἦθος Χριστοῦ.

3. Τὸ 'Ορθόδοξον ἦθος ἔχει ὁμολογιακὸν χαρακτῆρα. Εἶναι ὁμολογία Χριστοῦ μετὰ τὴν 'Ορθόδοξον πίστιν, τὸν ἅγιον βίον, τὰ ἔργα πίστεως. Ἡ ἀπόκλισις ἀπὸ τὴν 'Ορθοδοξίαν, ἡ νοθεία τῆς πίστεως, ἡ ἀμαρτωλότης καὶ ἀμετανοησία, ἡ ἔλλειψις τῶν ἔργων τῆς πίστεως συνιστοῦν νόθον ἦθος, ἦθος ἀντίχριστον.

'Αντίθετα τὸ 'Ορθόδοξον ἦθος εἶναι ὁμολογία τῆς ἀληθείας, μαρτυρία καὶ μαρτύριον διὰ Χριστόν.

4. Ὑπάρχει πάντοτε ὁ πειρασμὸς τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ 'Ορθοδόξου ἦθους καὶ τῆς ἀλλοτριώσεως τῆς 'Εκκλησιαστικῆς ζωῆς ἀπὸ τὸν Χριστόν μετὰ τὴν ἀποδοχὴν κοσμικῶν κριτηρίων, σχημάτων καὶ τρόπων ζωῆς. Δυστυχῶς μετὰ τὴν νοοτροπίαν συμβιβασμοῦ ὀρθοδόξου ἦθους καὶ κοσμικοῦ φρονήματος δὲν ἐκκλησιοποιεῖται οἱ κοσμικοὶ καὶ δὲν χριστοποιεῖται οἱ πιστοί, ἀλλὰ ἀντίθετα ἐκκοσμικεῖται ἡ 'Εκκλησία καὶ ἀλλοτριώνεται ἀπὸ τὸ ἦθος τοῦ Χριστοῦ.

5. Ἡ ζωσα 'Ορθόδοξος 'Εκκλησιαστικὴ παράδοσις εἶναι ὁ φορεὺς τοῦ γνησιοῦ ὀρθοδόξου ἦθους, διασφαλίζει τὴν γνησιότητα, διαχρονικότητα καὶ ταυτότητα τοῦ ὀρθοδόξου ἦθους, διατηρεῖ τὸ ὀρθόδοξον ἦθος ὅχι σὰν στεῖρα συντήρηση, ἀλλὰ σὰν ζωντανὴν πραγματικότητα.

Τὸ ὀρθόδοξον ἦθος διαρκῶς γεννᾶται καὶ ἀναγεννᾶται εἰς ἕκαστον πιστὸν διὰ τῆς κοινωνίας μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν Πνεύματι 'Αγίῳ σὺν «πᾶσι τοῖς ἁγίοις». 'Ο Χριστὸς εἶναι τὸ ἀρχέτυπον. Οἱ ἅγιοι, οἱ ὄσιοι, οἱ δίκαιοι, οἱ μάρτυρες εἶναι τὰ πρότυπα, οἱ ὁδηγοὶ τῆς ἀληθοῦς μιμήσεως τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς ἀσκήσεως, τοῦ ἀγῶνος, τῆς θυσίας. Τὸ ὀρθόδοξον ἦθος ἔχει ἀσκητικὸν χαρακτῆρα.

6. 'Αφοῦ τὸ ὀρθόδοξον ἦθος διαμορφώνεται μόνον στὴν ἐκκλησιαστικὴν προσωπικὴν ἐνότητα τῶν πιστῶν μετὰ Χριστοῦ καὶ μετ' ἀλλήλων, ἀπαιτεῖται ὑπέρθωσις τῆς ἀτομικῆς ἐγωκεντρικότητος, ἡ ὁποία διασπᾶ τὴν ἐνότητα τῆς 'Εκκλησίας σὲ ἄτομα αὐτοδικαιούμενα ἢ σὲ φατρίες ἀντιφρονούντων. Τὸ ὀρθόδοξον ἦθος καὶ ἡ σωτηρία δὲν εἶναι ἀτομικὴ ὑπόθεσις, ἀλλὰ ἐκκλησιαστικὴ ὑπόθεσις.

7. Καλούμεθα ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ νὰ μορφώσωμεν, βιώσωμεν καὶ ἐκφράσωμεν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα τὸ ὀρθόδοξον ἦθος με συνέπεια καὶ ἀγωνιστικότητα «μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» ('Εφ. 4,13).

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ δυνηθῆ ἡ 'Ορθοδοξία νὰ λάμψη ὡς φῶς μέγα καὶ νὰ παιδαγωγῆσῃ μετὰ τὸ αὐθεντικὸν ἦθος τοῦ Χριστοῦ τὸν σύγχρονον κόσμον,

κῶν, ἕνα συνολικὸ μοντέλο ὁργάνωσης τῆς κοινωνίας, τοῦ κράτους, τῆς οικονομίας, τοῦ πολιτισμοῦ. Καταρρέει ἡ ὑπόθεση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, καταρρέει ὁ μῦθος τῆς πρωτοπορίας τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων, καταρρέει ὁ κρατισμὸς καὶ ὁ συγκεντρωτισμὸς». Καὶ καταλήγει: «Τὰ συνιζήμια, ποὺ στοιβάζονται μέρα μετὰ τὴν μέρα, δὲν ἀποτελοῦν τὰ σοβαριόματα τῶν παραχαράξεων ἢ τὰ τοῦθλα τοῦ σιζιτισμοῦ. Εἶναι τὰ ὑλικά, μετὰ τὰ ὁποῖα οἰκοδομήθηκε

ὁ Μαρξισμὸς - Λενινισμὸς καὶ τὸ κομμουνιστικὸ κίνημα σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τοῦ αἰῶνα μας καὶ ποὺ ἀποδείχθησαν, ἐδῶ καὶ ἀρκετὰ χρόνια, τελείως ἀκατάλληλα γιὰ νὰ χτίσουν τὴν Εὐρώπην τῆς ἐλευθερίας, τῆς δημοκρατίας, τῆς ἀνάπτυξης».

Ὅσοι δὲν ἔχει ἀποτύχει μόνον ὁ κομμουνιστικὸς ἀθεϊσμός, ἀλλὰ καὶ καταδικάζονται πᾶσαι αἱ θεμελιώδεις ἀρχαί, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν πεμπτολογίαν τῆς οὐτοπίας τοῦ Μαρξισμοῦ - Λενινισμοῦ.

ὥστε νὰ εὔρη τὸ μέτρον τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρώπου, ποῦ ἀπώλεσε, δηλαδή τὸ «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν».

Διὰ τὸ Κληρικολαϊκὸν Συνέδριον

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ἀρχιμ. Ἐμμανουὴλ Καλύβας
Ἀρχιμ. Μάρκος Μανώλης
Ἐλευθ. Οἰκονομάκος, Μηχ(γ)ος - Ἡλεκ(γ)ος
Ἰωάννης Λεμπέσης, Θεολόγος

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Μὲ τὴν ἔναρξιν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἡ ἱεραποστολικὴ δραστηριότης τῆς Ἱ. Μητροπόλεως διὰ τῶν κατὰ Κυριακὴν Ἑσπερινῶν ὁμιλιῶν ποῦ τελοῦνται ἐκάστην Κυριακὴν ἑσπέρας εἰς τὴν Αἴθουσαν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, μετετέθη εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Πόλεως Αἰγίου διὰ τῆς τελέσεως τῶν Κατανυκτικῶν Ἑσπερινῶν. Τὴν 25ην Φεβρουαρίου ἐτελέσθη ὁ πρῶτος Κατανυκτικὸς Ἑσπερινὸς εἰς τὸν Ἑνοριακὸν Ἱερὸν Ναὸν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Αἰγίου, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου μας κ. Ἀμβροσίου, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον εἰς τὸν κατάμεστον ἀπὸ Ἐκκλησίασμα Ἱ. Ναόν, ὁ προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου μας, Πανσο. Ἀρχιμ. π. Εὐσέβιος Πιστολῆς, Ἱεροκήρυξ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας, μὲ θέμα: «Ἡ συγγνώμη στὴ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν».

—Ὁ ἔγκριτος συμπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος Ἀρθανίτης προσέφερεν δωρεὰν πρὸς ἐμπλουτισμὸν τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως 378 σῶματα βιβλίων ποικίλου περιεχομένου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας κ. Ἀμβρόσιος δι' ἐπιστολῆς του ἠὲ χαρίστησε τὸν δωρητὴν διὰ τὸ ἀμέριστον ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ποικιλοτρόπως ἐκδηλουμένην ἀγάπην του πρὸς τὸ ἐπιτελούμενον ἔργον τῆς Τοπικῆς μας Ἐκκλησίας.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Τὴν Παρασκευὴ 23 Φεβρουαρίου ἔγινε ἡ πρώτη Ἀγρυπνία στὸ Ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τοῦ Χριστιανικοῦ Κέντρου Νεότητος τῆς Μητροπόλεως. Ἡ Ἀγρυπνία ὅπως εἶναι γνωστὸ γίνεται ὑπὲρ διαφωτίσεως καὶ προόδου τῆς μαθητιώσης νεολαίας, τὴν τελευταία Κυριακὴ ἐκάστου μηνός.

—Συνεχίζονται ἐξάλλου οἱ ἑβδομαδιαίαις Θ. Λειτουργίαι στὸν Ἱ. Ναὸ Τριῶν Ἱεραρχῶν τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Μυτιλήνης, κάθε Πέμπτη, ποῦ κασιέρωσε ἡ Ἱερά Μητρόπολις ὑπὲρ τῶν μαθητῶν. Σ' αὐτὴν ἐκκλησιάζονται τὰ Πρότυπα Σχολεῖα καθὼς καὶ ἄρκετοι πιστοί.

—Οἱ Ἀδελφοὶ Τακτικοῦ δώρισαν στὴν Ἐκκλησία Εἰσοδίων Θεοτόκου Θεομῆς μίαν ἔγχρωμην τηλεόραση ἀξίας 200.000 δρχ. περίπου γιὰ νὰ χρησιμοποιηθῆ εἰς τὸ πνευματικὸ ἔργο τῆς Ἑνορίας.

—Τὴν Πέμπτη 15 Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε ἡ τρίτη μηνιαία Ἀνοικτὴ Ἱερατικὴ Σύναξις στὴν Ἀ-

γίασο. Τὸ πρῶτ' ἔγινε Ἀρχιερατικὴ Θ. Λειτουργία μὲ τὴ συμμετοχὴ πολλῶν Ἱερέων. Στὴ συνέχεια ἐνώπιον ὄλου τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Μητροπόλεως καὶ τῶν κατοίκων τῆς Ἀγιάσου ἀναπτύχθηκε τὸ θέμα τῆς Συνάξεως ἀπὸ τὸν Θεολόγο Καθηγητὴ καὶ Ἱεροκήρυκα κ. Γεώργιο Σωτηρίου «Κακοδοξίες Προτεσταντῶν» τὸ ὁποῖο παραστατικότητά ἀνέπτυξε. Στὸ τέλος ἀκολούθησε συζήτηση, στὴν ὁποία πῆραν μέρος Κληρικοί καὶ Λαϊκοί.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς καὶ

Ἱερά Ἐπισκοπὴ Βοστώνης

Τὴν Κυριακὴν 29ην Ἰανουαρίου 1990 ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ «Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου» (HELLENIC COLLEGE) καὶ τῆς Ἑλληνορθόδοξου Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (HOLY CROSS GREEK ORTHODOX SCHOOL OF THEOLOGY) (BROOKLINE - Βοστώνη), ἀμέσως μετὰ τὸν μέγαν Ἑσπερινὸν τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ὑπὸ τῆς Σχολῆς ταύτης ἀνακηρύξεως εἰς Ἐπίτιμον Διδάκτορά της τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Διευθυντοῦ τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία» κ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου. Κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην ἐγένοντο προσφωνήσεις ὑπὸ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Βοστώνης κ. Μεθοδίου, Προέδρου τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Κολλεγίου, ὑπὸ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Ν. Ἱερσῆς κ. Σίλα καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐντιμοτάτου Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Βασιλείου Παπαϊωάννου. Τὴν ζωὴν καὶ δρᾶσιν, ὡς καὶ τὸ συγγραφικὸν ἔργον τοῦ τιμωμένου παρουσίασεν ὁ Κοσμήτωρ τῆς Σχολῆς αἰδεσιμολογιώτατος πατήρ Ἀλκιβιάδης Καλύβας. Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοφ. Προέδρου ἐπίδοσιν εἰς τὸν τιμωμένον Καθηγητὴν τοῦ σχετικοῦ διπλώματος καὶ μετὰ τὴν ἐπίθεσιν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ τοῦ εἰδικοῦ ἐξ ὀρισμένων χρωμάτων καλύμματος, ὅπερ ἐπιτίθεται εἰς τὴν τήβεννον τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν, ὁ κ. Εὐαγγέλος Θεοδώρου ἀνέπτυξε τὸ διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων ἐπιλεγέν θέμα: «Τὸ Ἑλληνορθόδοξον Ἰδεῶδες τῆς Παιδείας». Ἐπηκολούθησε δεξίωσις εἰς τὸ «Μαλιώτειον Πολιτιστικὸν Κέντρον» καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐν τῷ Ἐπισκοπέῳ τῆς Ἱ. Ἐπισκοπῆς Βοστώνης Δεῖπνον πρὸς τιμὴν τοῦ Καθηγητοῦ κ. Εὐαγγέλου Θεοδώρου καὶ τῆς συζύγου του, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν ὁ Γεν. Πρόξενος ἐν Βοστώνη κ. Βασ. Παπαϊωάννου, ὁ Πρόξενος κ. Πασᾶς μετὰ τῆς συζύγου του, οἱ Καθηγηταὶ τοῦ Κολλεγίου καὶ τῆς Σχολῆς, πολλοὶ σπουδασταὶ καὶ δεκάδες διακεκριμένων προσκεκλημένων. Κατὰ τὸ Δεῖπνον προσεφώνησαν τὸν καθηγ. κ. Εὐαγγ. Θεοδώρου ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Βοστώνης κ. Μεθόδιος καὶ οἱ Κοσμήτορες τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς πατέρες Ἀλκιβιάδης Καλύβας καὶ Ἐμμανουὴλ Κλάφης. Ὁ τιμηθεὶς Καθηγητὴς ἀπηύθυνεν εἰς τὸ τέλος θερμὰς εὐχαριστίας.

Τὰς προηγουμένας ἡμέρας ὁ κ. Εὐαγγ. Θεοδώρου,

ἐκτός τοῦ πανηγυρικοῦ, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησε τὴν 28ην Ἰανουαρίου 1990 ἐν τῷ «Μαλιωτιῶν Πολιτιστικῷ Κέντρῳ» κατὰ τὸν ἑορτασμόν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, ὅστις ὀργανώθη ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Ἐκπαιδευτικῶν Νέας Ἀγγλίας, ἀφ' ἑνὸς ὠμίλησε περὶ τῆς θέσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἐν τῷ Θεομητορικῷ Σεμιναρίῳ σπουδαστῶν, ὅπερ ἔχει ὀργανωθῆ ὑπὸ τοῦ καθηγ. κ. Γεωργίου Μπεμπῆ, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἔκαμε διάλεξιν πρὸς δεκάδας σπουδαστῶν τάξεως τοῦ πατρὸς Ἑμμανουὴλ Κλάψη ἐπὶ τοῦ θέματος «Τὰ ὅρια τῆς γνώσεως» (THE LIMITS OF THE KNOWLEDGE).

Τὴν μεσημβρίαν τῆς 30ῆς Ἰανουαρίου ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ κ. καὶ τῆς κ. Εὐάγγ. Θεοδώρου ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ (Ν. Ἰόρκη). Παρεκάθησαν ὁ ἐν Ν. Ἰόρκη Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀσημακόπουλος μετὰ τῆς συζύγου του καὶ ἔτεροι διακεκριμένοι προσκεκλημένοι. Ἀντηλλάγησαν προσφωνήσεις μεταξὺ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰακώβου καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Εὐάγγ. Θεοδώρου. Τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ κ. Θεοδώρου ἔκαμε διάλεξιν ἐν τῷ Ἑλληνορθοδόξῳ Πολιτιστικῷ Κέντρῳ τῆς περιοχῆς ASTORIA (Ν. Ἰόρκης) ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Ν. Ἰερσῆς κ. Σίλα, ὅστις καὶ παρουσίασε τὸν ὀμιλητὴν, τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Μελόης κ. Φιλοθέου, τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Τρωάδος κ. Ἀλεξίου, τοῦ Γεν. Προξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Ν. Ἰόρκη καὶ τῆς κυρίας Ἀσημακοπούλου καὶ ἄλλων διακεκριμένων προσκελημένων καὶ πλήθους Ἑλλήνων.

Ὁ κ. Εὐάγγ. Θεοδώρου ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν τὴν μὲν Κυριακὴν 29ην Ἰανουαρίου 1990 ἐν τῷ Ἱ. Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς Βοστώνης, ἐνθα ἱερούργησεν ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος κ. Μεθόδιος, τὴν δὲ Κυριακὴν 4ην Φεβρουαρίου 1990 ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Μεταμορφώσεως (CORONA Ν. Ἰόρκης), ἐνθα ὑπηρετεῖ ὡς ἱερεὺς ὁ πατήρ Βασίλειος Καψάλης.

Ἱερά Μητρόπολις Γαλλίας

Περίπου 1.200 ἄτομα ἔλαβαν μέρος ἀπὸ τὸ Παρίσι καὶ τὰ προάστια του στὸν ἱερό ναὸ τοῦ Ἁγίου Εὐσταθίου, γιὰ νὰ προσευχηθοῦν ἀπὸ κοινού, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑβδομάδος τῆς Προσευχῆς γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν. Ὁ καρδινάλιος καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Παρισίων κ. Ἰωάννης - Μαρί Λυσιζέ, ὁ Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἱερεμίας, ὁ ἐκκλησιαστικὸς Ἐπιθεωρητὴς κ. Μᾶρκος Σαμπρό, ὁ Πάστορας κ. Ριγκουλῶ καὶ ὁ Αἰδεσιμολογιώτατος κ. Μαρτίνος Ντραπέ ἔλαβαν μέρος στὴν ὡς ἄνω ἐκδήλωση.

—Μὲ ἰδιαίτερη μεγαλοπρέπεια γιορτάσθηκε κι ἐφέτος στὸ Παρίσι ἡ ἀπὸ δεκαετιῶν καθιερωμένη ἐορτὴ τοῦ Μητροπολίτου πρ. Γαλλίας κ. Μελετίου, διατελέσαντος πρώτου Μητροπολίτου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως. Τῆς θείας λειτουργίας προέστη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἱερεμίας καὶ συμμετέσχον ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πρωτοπρ. π. Παναγιώτης Σιμιγιᾶτος, ὁ ἱερός κλῆρος τῶν Παρισίων καὶ

πλήθος λαοῦ. Παρέστησαν οἱ διπλωματικές, προξενικές καὶ στρατιωτικές Ἀρχές τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου. Μετὰ τὸ πέρας τῆς θ. λειτουργίας εἰς τοὺς χώρους τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐδόθη ὑπὸ τῶν Κυριῶν τοῦ Καθεδρικοῦ δεξίωση πρὸς τιμὴν τοῦ ἑορτάζοντος Μητροπολίτου.

—Ἰδιαίτερα γιορτάσθηκε κι ἐφέτος στὸ Παρίσι ἡ ἐορτὴ τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους. Τὴν παραμονὴ ἐτελέσθη ἀγρυπνία στὸν Καθεδρικὸ ἱερό ναὸ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου Παρισίων τῆς ὁποίας προέστη ὁ Πρωτοπρ. π. Ἰωάννης Διώτης, ἐφημέριος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν. Καλλίφωνος χορὸς ἔψαλε μὲ κατάνυξη τοὺς ἱερούς ὕμνους ἐνῶ συμμετέσχεν ὁλος ὁ ἱερός κλῆρος τῆς Μητροπόλεως.

—Μὲ ἰδιαίτερη λαμπρότητα γιορτάσθηκε στὸ Παρίσι ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Ἱερεμίου τελέσθηκε πανορθόδοξος θ. λειτουργία παρουσίᾳ τῶν διπλωματικῶν μας Ἀρχῶν καὶ μεγάλου πλήθους πιστῶν. Συμμετείχαν ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Παλμύρας κ. Γαβριὴλ καὶ ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἀδριανός. Τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Γεώργιον, ἀντιπροσώπευσεν ὁ πανοσιολ. Ἀρχιμανδρὴτης κ. Παῦλος Ἄντερσον. Μετὰ τὸ πέρας τῆς θ. λειτουργίας ὠμίλησεν ἐμπνευσμένος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ἱερεμίας.

—Τὸ Σάββατο 24.2.90 εἰς τὸ Ἐκπαιδευτικὸ Ἰδρυμα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γαλλίας τοῦ Σατεναί - Μαλαμπρὺ πραγματοποιήθηκε σύναξις ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Ἱερεμίου, μὲ θέμα συζητήσεως τὴν ἀναδιοργάνωση τῆς Νεολαίας ὑπὸ πὴν σκέπη τῆς Ἐκκλησίας. Πῆραν μέρος ἐκτός τοῦ Μητροπολίτου, ὁ Πρωτοσύγκελλος π. Παναγιώτης Σιμιγιᾶτος, οἱ κληρικοὶ τῆς Μητροπόλεως πού ὑπηρετοῦν στὴν περιοχὴ Παρισίων καὶ Περιχώρων, ὡς καὶ λαϊκὰ στελέχη τὰ ὁποῖα πλαισιώνουν τὸ ἔργον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως σχετικὰ μὲ τὴν Νεολαία.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Ὁ Σεβ. ἀρχιεπίσκοπος SMOLEN κ. Κύριλλος, ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἐδήλωσεν τὰ ἀκόλουθα: «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας εἶναι ἐτοιμὴ νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τῆς ἀναγνώρισεως τῆς Ρ)Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀνατολικοῦ τύπου εἰς τὴν Οὐκρανίαν. Οἱ Ρ)Καθολικοὶ τῆς Οὐκρανίας εἶναι γνωστοὶ ὡς «οὐνίται», «κοινωνοὶ» μετὰ τοῦ Πάπα Ρώμης, μολονότι τελοῦν τὴν Λειτουργίαν ὡς οἱ Ὁρθόδοξοι. Οἱ «οὐνίται» πάντοτε ἀπετέλουν λίθον προσκόμματος δι' ὅλους τοὺς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ὅμως, ἐὰν ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση καταστῇ δημοκρατικὸν ἐλεύθερον κράτος, ὅλαι αἱ θρησκείαι καὶ αἰρέσεις ἀποκτοῦν δικαίωμα ὑπάρξεως φυσικὰ καὶ οἱ Οὐνίται».

Ὁ Σεβ. ἀρχιεπίσκοπος κ. Κύριλλος ἐπισημαίνει τὸ γεγονός, ὅτι πᾶσαι αἱ χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωση ζοῦν εἰς «καθεστῶς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας» καὶ διὰ τοῦτο εἶναι σημαντικὸν ἕαν τὴν

στιγμὴν ταύτην τῆς φιλελευθεροποιήσεως τοῦ σοβιετικοῦ καθεστώτος οἱ χριστιανοὶ ἀκολουθήσουν τὴν ὁδὸν τῆς ἀδελφικῆς συνεργασίας ἢ τὴν ὁδὸν τῶν ἀλληλοσυγκρούσεων.

Ὁ Ρώσος ἐπίσκοπος ἐπεσήμανε τὸν μέγαν κίνδυνον τῆς διαφωνίας εἰς τὴν δυτικὴν Οὐκρανίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὠρισμένοι ὁμάδες Οὐνιτῶν κατέλαβον ναοὺς ὀρθοδόξων πιστῶν. Γνωρίζομεν πῶς κατέληξεν ἡ ἄδοξος «οὐνία» εἰς τὴν BREST τὸ ἔτος 1596. Ἡ «ἔνωσις» αὕτη μετὰ τοῦ πάπα τῆς Ρώμης καθιερώθη διὰ τῆς εὐνάμεως τῆς κρατικῆς ἐξουσίας τοῦ τότε Βασιλείου τῆς Πολωνίας... Ὁπωσδήποτε τοῦτο δὲν εἶναι ὁ τρόπος καὶ ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθοῦς ἐνότητος μεταξὺ τῶν χριστιανῶν. Ἀντιβέτως ἡ «Οὐνία» ἀποτελεῖ κίνδυνον διὰ τοὺς χριστιανοὺς καὶ ἀφορμὴν διὰ νέας διαιρέσεις.

Ὁ Σεβ. ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὸ τέλος λέγει, ὅτι ὁ ἴδιος προσωπικῶς εἶναι πεπεισμένος διὰ τὸ δίκαιον κάθε ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ προσεύχεται κατὰ τὸν τρόπον του, ἐνῶ οἱ νόμοι τοῦ κράτους πρέπει νὰ ἐγγυῶνται αὐτὸ τὸ δίκαιωμα τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως. Καὶ καταλήγει: «Μολονότι ἐγὼ ποτὲ δὲν δύναμαι θεολογικῶς νὰ ἀναγνωρίσω τὴν Οὐνίαν, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τοὺς Ρ)Καθολικοὺς ἀνατολικοῦ τύπου εἰς τὴν Οὐκρανίαν, ἢ δυνατότητος νὰ προσεύχωνται κατὰ τὴν παράδοσιν των».

—Ἡ τηλεόρασις τῆς Σιθέριας ἤρχισεν προσφάτως τὴν μετάδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου λειτουργίας. Εἰς τὴν πάλιν NOVOSIBIRSK κατόπιν διακοπῆς διὰ μερικὰς δεκαετίας ἐπανήρχισεν ἡ λειτουργία τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς. Μία ἡμέρις τῆς Μόσχας ἐδημοσίευσεν τὴν πληροφορίαν ὅτι ἦνοιξαν μίαν ἀνδρῶν ἱερὰν μονὴν καὶ μίαν γυναικείαν. Εἰς τὴν πόλιν HАBАRОVSK τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς ὁ στρατὸς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὰ ἄλλοτε ἀνήκοντα εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν κτίρια, τὰ ὁποῖα ἐπὶ σειρὰν δεκαετιῶν ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς στρατόπεδον. Μία ἄλλη ἱερὰ μονὴ ἦνοιξεν εἰς τὸ VLADIVOSTOK.

—Ἡ ἀνανέωσις τῆς ζωῆς εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας συνεχίζεται μὲ ταχὺν ρυθμὸν. Καθημερινῶς ἐπιστρέφονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἱεροὶ ναοί, μοναὶ καὶ ἄλλα οἰκοδομήματα. Ἐκπληξιν προκαλεῖ τὸ γεγονός τῆς κυκλοφορίας δύο ἑκατομμυρίων ἀντιτύπων τῆς Ἁγίας Γραφῆς κατὰ τὸ ἔτος 1988, ἐνῶ κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα 1917 - 1988 εἶχον τυπωθῆ μόνον 350.000 ἀντιτύπων. Ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας εἶναι πανταχοῦ ἐντονωτάτη. Δὲν ἀποτελεῖ πλέον σπανιώτατον φαινόμενον ἢ παρουσιάσις καὶ ἀνάλυσις διαφόρων θεμάτων εἰς τὴν τηλεόρασιν ὑπὸ ἐπισκόπων ἢ ἱερέων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Διὰ πρώτην φοράν μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν κομμουνιστικοῦ καθεστώτος εἰς τὴν χώραν ἡ Τηλεόρασις τοῦ Βελιγραδίου μετέδωκεν ἀπ' εὐθείας ἐφέτος κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων ὀλόκληρον τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν ἀπὸ τοῦ Καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Βελιγραδίου, τὴν ὁποίαν ἀναμετέδωσαν καὶ οἱ τοπικοὶ σταθμοὶ τῶν περισσοτέ-

ρων ἄλλων Δημοκρατιῶν τῆς Γιουγκοσλαβίας. Κατὰ τὴν Λειτουργίαν ἀνεγνώσθη, μεταδοθὲν καὶ τοῦτο ἐπὶ λέξει, καὶ τὸ σχετικὸν Μήνυμα ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Νέου Ἔτους τοῦ ἀσθενούντος Πατριάρχου Γερμανοῦ καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἱεραρχίας πρὸς «τὸν Κλήρον, τὸν Μοναχισμὸν καὶ πρὸς πάντα τὰ τέκνα τῆς Ἁγίας Σερβικῆς Ἐκκλησίας», εἰς τὸ ὁποῖον τονίζονται μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1990 ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ λαὸς μας ἑορτάζουν τὴν 300ετηρίδα τῆς «Μεγάλης μεταναστεύσεως τῶν Σέρβων», ἡ ὁποία ἐγένετο τὸ 1690 ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σέρβου Πατριάρχου Ἀρσενίου Γ' Τσαρνόγιεβιτς. (Σημ.: Ὅτε ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν Τούρκων ἐγκατέλειψαν τὸ Ἰππέκιον καὶ ἐγκατεστάθησαν βορειῶς τῶν ποταμῶν Σάβου καὶ Δουνάβεως μὲ ἐκκλησιαστικὸν Κέντρον τὸ Καρλαβίκιον, φθάσαντες μέχρι τῆς Βουδαπέστης). Ὁ χρονογράφος σημειοῖ ὅτι τοῦτο ἐγένετο εἰς «φοβεροὺς καὶ τραγικοὺς καιροὺς». Ἐν τούτοις, οὐχὶ μόνον ἡ μεγάλη αὕτη μετοικεσία ὑπῆρξεν ἡ πολυπληθεστέρα καὶ ἡ πλέον μοιραία εἰς τὴν ἱστορίαν μας, ἀλλὰ συνέβη εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς ἱστορίας τῶν μεταναστεύσεών μας, αἱ ὁποῖαι ἤρχισαν μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς μάχης, ἐπὶ τοῦ Νέστου τὸ 1371. Καὶ αἱ μετοικεσίαι μας ἐσυνεχίσθησαν μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ τρέχον ἔτος ἡ Ὁρθόδοξος Σερβικὴ Ἐκκλησία οὐχὶ μόνον ἑορτάζει τὴν ἀνάμνησιν τῆς μεγάλης μεταναστεύσεως τοῦ 1690, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν μεταναστεύσεών μας μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας.

»Τὰ αἴτια τῶν μεταναστεύσεών μας διὰ τῶν αἰῶνων ὑπῆρξαν σχεδὸν τὰ αὐτὰ. Συνέβησαν ὑπὸ τὴν πίεσιν ἐχθρικών ἐπιδρομῶν κατὰ τοῦ λαοῦ μας, κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πατρίδος μας. Οἱ ἐχθροὶ μας εἴτε ἤρχοντο ἐξ Ἀνατολῶν εἴτε ἐκ τῆς Δύσεως κατὰ τῆς χώρας μας, εἴτε καὶ ἂν διέφερον ἐθνικῶς, θρησκευτικῶς καὶ πολιτιστικῶς, δὲν διέφερον ὡς πρὸς τοὺς σκοποὺς των, καὶ πολὺ ὀλίγον καὶ κατὰ τὰς μεθόδους. Ὅλοι ἤρχοντο μετὰ τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ νὰ καθυποτάξουν καὶ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν μας, νὰ καταστρέψουν τὴν Ἐκκλησίαν μας, νὰ ἐξαφανίσουν τὰ πνευματικὰ μας κέντρα καὶ νὰ κατακλύσουν τὰ ἱερὰ καὶ ὄσια μας. Ὅλοι ἤρχοντο μετὰ τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ νὰ ἐξισλαμίσουν, νὰ ἐκλατινίσουν καὶ ἐξουιντίσουν, νὰ καταστρέψουν καὶ νὰ ἐξαφανίσουν τὴν ταυτότητα τοῦ ἐθνικοῦ μας εἶναι.

»...Οἱ ἄνθρωποι ἔφευγον σχεδὸν γυμνοί. Ὁ χρονογράφος σημειοῖ ὅτι κατὰ τὴν μεγάλην μετανάστευσιν μετέφερον μόνον ὀλίγα ἐκκλησιαστικὰ καὶ πολιτιστικὰ πολύτιμα κειμήλια καὶ τὸ ἱερόν λείψανον τοῦ Ἁγίου Λαζάρου ἐκ τῆς Μονῆς τῆς Ραθανίτσης. Ἐφερον μαζί των τὸν πνευματικὸν πολιτισμὸν των καὶ τὴν Ἠθικὴν, τὰς παρακαταθήκας τοῦ Ἁγίου Σάββα καὶ τῶν προγόνων των - ἁγίων μαρτύρων καὶ ἡγεμόνων. Ἐγκαθιστάμενοι εἰς τὰς νέας ἐστίαις των καὶ εἰς τὰς νέας χώρας διαρκῶς ἤντλουν τὰς πνευματικὰς των δυνάμεις ἐκ τῆς ρίζης τοῦ ἐθνικοῦ των κορμοῦ καὶ τῆς παλαιᾶς πατρίδος των. Διαρκῶς μέχρι τῆς σήμερον διετήρουν ἰσχυρὸν δεσμὸν μετὰ τῆς Μητρὸς

Ἐκκλησίας. Ἐκ τοῦ πλουσίου θησαυροφυλακίου της ἤντλουν συνεχῶς τοὺς χυμούς τῆς ζωῆς...

» Ἐορτάζοντες σήμερον τὰ Χριστούγεννα καὶ ἀρχίζοντες τὸν ἑορτασμόν τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἀπ' αἰῶνος μεταναστεύσεών μας, ἡ κοινὴ μας στοργικὴ μήτηρ Ὁρθόδοξος Σερβικὴ Ἐκκλησία ἀπευθύνει πρὸς ὄλους τοὺς ἀποδήμους καὶ πρὸς ὄλους τοὺς ἐπὶ τῶν παλαιῶν ἐστίων ζῶντας τὸ αὐτὸ σημαντικὸν μήνυμα: "Μὴ ξεχνάτε τίνος εἰσθε".

Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι ὁλόκληρον τὸ ὡς ἄνω μήνυμα τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἱεραρχίας ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Νέου ἔτους ἐδημοσίευσε μετὰ σχετικῶν φωτογραφιῶν ἐκ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἑορτῆς καὶ ἡ μεγαλύτερας κυκλοφορίας πολιτικὴ ἐφημερὶς τοῦ Βελιγραδίου «Πολίτικα», καθὼς καὶ ὠρισμένα ἑβδομαδιαῖα περιοδικὰ τονίζοντες ὅτι χιλιάδες πιστῶν κατέκλυσαν τοὺς ναοὺς καὶ παρηκολούθησαν τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν τῶν Χριστουγέννων εἰς τὸ Βελιγράδιον καὶ τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Δημοκρατίας τῆς Σερβίας, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἄλλας Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας ὅπου ζοῦν Σέρβοι.

— Ὡσαύτως διὰ πρώτην φοράν μετὰ τὸ τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου παρεχωρήθη ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων πολιτικῶν ἀρχῶν τοῦ Βελιγραδίου εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Βελιγραδίου ἡ ἐκ 4.000 θέσεων μεγαλύτερα καὶ πολυτελεστέρα αἴθουσα τοῦ Βελιγραδίου, ἡ γνωστὴ ὡς «SAVA CENTAR», διὰ τὸν ἑορτασμόν τοῦ Πάτρωτος τῆς Σχολῆς καὶ προστάτου τῶν Γραμμάτων Ἁγίου Σάββα, τὴν 27ην Ἰανουαρίου τρέχοντος ἔτους μὲ συμμετοχὴν Ἀκαδημαϊκῶν, Καθηγητῶν Πανεπιστημίου, ἀνωτάτων κρατικῶν λειτουργῶν, πρέσβων ὠρισμένων κρατῶν, εἰς κατάμεστον τὴν αἴθουσαν, μὲ κύριον ὁμιλητὴν τὸν Ἀκαδημαϊκὸν Ντέγιαν Μεντάκοβιτς, Γενικὸν Γραμματέα τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βελιγραδίου, καὶ μὲ πλουσιώτατον καλλιτεχνικὸν πρόγραμμα μὲ συμμετοχὴν πολλῶν γνωστῶν

καλλιτεχνῶν καὶ ἠθοποιῶν καὶ 5 τῶν γνωστοτέρων χορωδιῶν τοῦ Βελιγραδίου, αἱ ὁποῖα ἐξετέλεσαν ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους Ρώσων καὶ Σέρβων συνθετῶν.

Τὴν ὅλην τελετὴν τοῦ ἑορτασμοῦ μετέδωσεν ἡ Τηλεόρασις τοῦ Βελιγραδίου, ὃ δὲ ἡμερήσιος καὶ περιοδικὸς Τύπος καὶ τὰ ἄλλα μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως ἀφιέρωσαν πολλὰς σελίδας μετὰ πολλῶν σχετικῶν φωτογραφιῶν εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς τελετῆς τονίζοντες χαρακτηριστικῶς ὅτι «οὐδέποτε μέχρι τώρα μετὰ τὸν πόλεμον τὸ Βελιγράδιον ἐώρτασε τὴν 27ην Ἰανουαρίου, τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Σάββα, μὲ συμμετοχὴν δεκάδων χιλιάδων πιστῶν εἰς ὄλους τοὺς ναοὺς».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Μάξιμος εἶχε συνάντησιν μετὰ τοῦ Προέδρου τῆς χώρας κ. Ρ. MLADENOV. Ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης κ. Μάξιμος ἐζήτησε τὴν καθιέρωσιν τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα ὡς ἡμερῶν ἀργίας. Συνεζητήθησαν καὶ ἄλλα θέματα, περὶ τῶν ὁποίων δὲν ἔγινεν ἀνακοινώσεις, καὶ ἡ πολιτεία ὑπεσχέθη τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀφοῦ ληφθῶν ὑπ' ὄψιν οἱ ὑπάρχοντες νόμοι. Ὁ Μακαριώτατος πατριάρχης κ. Μάξιμος προηγουμένως συνεχάρη τὸν κ. MLADENOV διὰ τὴν ἐκλογὴν του ὡς Προέδρου τῆς χώρας ἐνῶ ὁ Πρόεδρος κ. MLADENOV ἔστειλε τὰς εὐχὰς του διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων «εἰς ὄλους τοὺς πολίτας τῆς Βουλγαρίας, τοὺς χριστιανοὺς, τὸν κλῆρον καὶ τὸν Πατριάρχην». Οἱ πρῶην πρόεδροι τῆς Βουλγαρίας DIMITROV καὶ ZIVKOV οὐδέποτε προέβησαν εἰς τοιαύτην ἐνέργειαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

τοῦ ψυχαφειλεστάτου καὶ θαυμαστοῦ θιβλίου ὀνομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

μὲ στόχασες πνευματικῆς καὶ κατάνυξιν εἰς κάθε κεφάλαιον

Ἡ «Μίμησις» αὕτη τοῦ Χριστοῦ διαφέρει θεατικῶς ἀπὸ ὅλες τῆς μέχρι τώρα μεταφράσεις εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Εἶναι ἡ πληρεστέρα, ἀπὸ ὀρθοδόξου ἐπόψεως.

Ἀνατύπωσις καλαίσθητος κατὰ τὸ πρωτότυπον ἐκδόσεως Ἑνετίας, ἔτους 1770. Μὲ ἔγκρισιν καὶ εὐλογίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας.

Σελίδες 532, ἐξώφυλλον εἰς τετραχρωμίαν, δρχ. 800 (πλέον ταχυδρομικά).

Κεντρικὴ διάθεσις: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασίου 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Ἐπισκόπου
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Α. ΨΑΡΙΑΝΟΥ
Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης

Ἡ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

(Πενηνταδύο ὁμιλίες γιὰ τὴ θεῖα Λειτουργία.
"Ὅχι μόνο γιὰ τὸ λαὸ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἱερεῖς)."

Ἐκδόση Ἀποστολικῆς Διακονίας, σελίδες ιθ' + 438, δρχ. 650.

Βιβλιοπωλεῖο Δραγατσάνιου 2 — Πλατεία Κλαυθμῶνος.

Γράψατε: Ἰασίου 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλέφ. 722.8008.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

GEORGE LEMOPOULOS (ED.), YOUR WILL BE DONE - ORTHODOXY IN MISSION, KATERINI / GENEVA, TERTIOS / WCC, 1989, 267 P.

Σε συνεργασία με τις Ἐκδόσεις «ΤΕΡΤΙΟΣ» (Κατερίνη), ἡ Ἐπιτροπή «Ἰεραποστολή καὶ Εὐαγγελισμός» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν κυκλοφόρησε πρόσφατα στήν ἀγγλική καλαίσθητο τόμο με τίτλο: «Γεννήτω τὸ θέλημά σου — Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδοξίας». Ἡ ἐπιμέλεια τοῦ τόμου αὐτοῦ ὀφείλεται στὸν θεολόγο κ. Γεώργιο Λαυμόπουλο, ἀπὸ τὰ στελέχη τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριαρχείου, πού ἐκτελεῖ σήμερα χρέη Γραμματέως ὀρθοδόξων μελετῶν καὶ σχέσεων στήν προαιρετικὴ Ἐπιτροπή τοῦ ΠΣΕ.

Πρόκειται στήν οὐσία γιὰ τὰ κείμενα τοῦ Συνεδρίου Ἰεραποστολῆς καὶ Εὐαγγελισμοῦ, πού συνηλθε τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1988 στήν Νεάπολη Θεσσαλονίκης καὶ σὸ ὁποῖο ἔλαβαν μέρος ἐκπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἡ παρουσίαση ἐνός συλλογικοῦ ἔργου εἶναι συνήθως δύσκολη, ἔστω καὶ ἂν ὄλες οἱ μελέτες καὶ παρουσιάσεις πού περιέχει στρέφονται γύρω ἀπὸ τὸ ἴδιο ἀντικείμενο: τὴν μαρτυρία καὶ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μέσα στὸν σύγχρονο κόσμο. Θὰ μπορούσε, ἐν τούτοις, νὰ λεχθεῖ, ὅτι τὸ μήνυμα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ εἶναι διπλό. Πρῶτον, ὅπως σημειώνει στὸν πρόλογο ὁ Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης Ἀναστάσιος, νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ ἐκκλησιολογικὰ ἀδικαιολόγητη καὶ ἀπαράδεκτη πώλωση μεταξύ ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς Ἰεραποστολῆς (σελ. 2). Δεύτερον, ὅπως ὑπογραμμίζει στήν εἰσαγωγή ὁ κ. Λαυμόπουλος, νὰ δώσει σήμερα ἡ Ὁρθοδοξία ἰδιαίτερη σημασία καὶ προσοχή στήν ἀπεγνωσμένη πολλῶν φορῶν κλήση πού ὁ ἴδιος ὁ κόσμος ἀπευθύνει σ' αὐτήν, ἐπαναλαμβάνοντας τὰ λόγια τοῦ Μακεδόνα δεσμοφύλακα: «Βοήθησον ἡμῖν» (σελ. 16).

Μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους μελετῶν σημειώνουμε α) τὴν ἱστορικὴ καὶ θεολογικὴ μελέτη τοῦ Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου με τίτλο «Ὁρθόδοξη Ἰεραποστολή — Παρελθόν, παρὸν μέλλον» (σ. 63-92), πού δίνει μία ἀνάγλυφη καὶ τεκμηριωμένη εἰκόνα τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς ὀρθοδόξου Ἰεραποστολῆς στήν ἱστορία καὶ σήμερα, ἀλλὰ καὶ διαγράφει προοπτικὲς γιὰ τὸ μέλλον, β) τὴν διωματικὴ θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε παρουσίαση τοῦ Ἐπισκόπου Ζίτης Στεφάνου πάνω σὸ θέμα «Ἡ Μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας μέσα στὸν Δεύτερο Κόσμος», πού περιγράφει τοὺς ἀγῶνες, τὶς ἀγωνίες, ἀλλὰ καὶ τὰ πολύτιμα ἀποτελέσματα τῆς Ὁρθοδόξου

μαρτυρίας μέσα στὶς σύγχρονες σοσιαλιστικὲς κοινωνίες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, γ) τὴν παρουσίαση τοῦ Καθηγ. Ὀλιβιέ Κλεμιάν με τίτλο «Ἡ Μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας μέσα σὲ μία ἐκκοσμιευμένη κοινωνία» (σ. 117-135), πού προσπαθεῖ νὰ ἐμβαθύνει στὸν ἰδιάζοντα ρόλο τῆς Ὁρθοδοξίας σήμερα στήν Δυτικὴ Εὐρώπη, καὶ δ) τὴν συνοπτικὴ θεολογικὴ πραγματεία τοῦ Πρεσβυτέρου Ἐμμανουὴλ Κλάφη με θέμα «Ἡ Θεία Εὐχαριστία — Ἰεραποστολικὸ γεγονός μέσα στὸν πάσχοντα κόσμος» (σ. 161-171).

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν καὶ οἱ σύντομες εἰσηγήσεις πάνω σὲ διάφορες ὀψεις τοῦ γενικωτέρου θέματος τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας σήμερα, ὅπως π.χ. ἡ συμβολὴ τῆς νεολαίας στήν ἀποστολή αὐτή (σ. 175-180, 181-183, 185-192), ἡ συμβολὴ τῶν γυναικῶν (σ. 193-199, 201-204) καὶ ὁ ρόλος τῆς ἐνορίας (σ. 221-228), ἢ οἱ συγκεκριμένους Ἰεραποστολικὲς προσπάθειες σήμερα στήν Κορέα (σ. 205-209), στήν Ἀλάσκα (σ. 217-219) καὶ ἄλλαχού.

Ὅσον ἀφορᾷ σὸ τελικὸ κείμενο τοῦ συνεδρίου (σ. 43-60), διακρίνει κανεὶς ὅτι προσπαθεῖ νὰ ἐντοπίσει τὴν κατ' ἐξοχὴν ἰδιότητα τῆς Ὁρθοδόξου μαρτυρίας μέσα στὸν σύγχρονο κόσμο, νὰ χαράξει γραμμὲς κοινῆς ἀντιμετωπίσεως ζωτικῶν προσβλημάτων καὶ τέλος, νὰ δώσει με προσοχή καὶ λεπτότητα στὶς μὴ-ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες - μέλη τοῦ ΠΣΕ ὀρισμένα βασικὰ μηνύματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἰεραποστολῆς.

Ἐκφράζονται θερμὰ ἀδελφικὰ συγχαρητήρια στὸν υπεύθυνο τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, λαμβανομένου μάλιστα ὑπ' ὄψη, ὅτι δὲν περιορίστηκε στήν ἀξιοποίηση τοῦ ὑπάρχοντος ὕλικου στὰ ἀγγλικά, ἀλλὰ φρόντισε νὰ μεταφράσει τὶς ἐργασίες αὐτῆς στήν ἐλληνικὴ, οὕτως ὥστε νὰ δημοσιευθοῦν καὶ στήν γλῶσσα μας ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως.

Διάκονος ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Δ. ΔΑΝΙΗΛΙΔΗΣ

Υπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου

Ἁγιορειτικὲς Διηγήσεις τοῦ Γέροντος Ἰωακείμ, ὑπὸ Μωυσέως Μοναχοῦ, Ἁγιορείτου. Ἐκδ. «Τὸ ἅγιον Ὄρος», Θεσσαλονίκη 1989, σελ. 200.

Ὁ προικισμένος καὶ με λογοτεχνικὸ τάλαντο ἁγιορείτης Μοναχὸς π. Μωυσῆς ἔχει γιὰ «ἐργόχειρό» του τὴ συγγραφὴ. Καί, παρὰ τὴν εὐθραυστην ὑγεία του, ἔχει γράψει καὶ συνεχίζει νὰ γράφει βιβλία, μελετή-

ματα, ἄρθρα, ποιήματα, κριτικές, πού ἐκδίδονται κ' ἐπανεκδίδονται, ὠφελώντας πνευματικά καὶ ἀναπαύοντας πολλοὺς χριστιανούς φιλομόναχους. Εἶμαι βέβαιος, πῶς καὶ τὸ νέο βιβλίο του «*Ἀ γ ι ο ρ ε ί τ ι κ ε ς δ ι η γ ῆ σ ε ι ς*» θὰ ὠφελήσει πολλοὺς ἀναγνώστες του. Ὁ π. Μωυσῆς συμπληρώνει ἐδῶ τὰ ὅσα παλαιότερα εἶχε δημοσιεύσει στοὺς δύο τόμους τοῦ «Γεροντικοῦ τοῦ ἁγ. Ὁρους» ὁ π. Ἀγδρέας, ἀπὸ ἀκούσματα, διδαχές, ἀφηγήσεις τοῦ ἀειμνήστου Γέροντος Ἰωακείμ, πού ἀναπαύτηκε, πλήρης ἡμερῶν, ἐν Κυρίῳ, τὸ ἔτος 1988. Μέσα στίς σελίδες αὐτοῦ τοῦ ἰδιότυπου «Γεροντικοῦ», πού μᾶς προσφέρει ὁ π. Μωυσῆς, «ὄλος ὁ περασμένος καὶ ὁ παρῶν ἀγιορειτικὸς αἰώνας σκιαγραφεῖται ἄριστα μὲ τις ἀδρές πινελιές ὠραίων μορφῶν, πού γνώρισε ἢ ἄκουσε ὁ ἀκούραστος καὶ τεράστιος μνήμης γέρον Ἰωακείμ, ὁ ὁποῖος τις διηγεῖτο στοὺς ὑποτακτικούς του καὶ τοὺς ἐπισκέπτες του» (σελ. 10). Ἄς προστεθεῖ, ἀκόμη, πῶς, καὶ ὁ π. Μωυσῆς καὶ οἱ ἀναγνώστες τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, ὀφείλουμε πολλὰ καὶ στὸν γέροντα Θεόδωρο, «τὸν ἀπλοῦν», πού ἦταν ὑποτακτικὸς τοῦ Γέροντος Ἰωακείμ ἐπὶ σαράντα χρόνια καὶ μᾶς διέσωσε πλήθος ἀπὸ διδαχές, ἀποφθέγματα καὶ ἀφηγήματα ψυχωφελῆ τοῦ μακαριστοῦ Γέροντός του, τὰ ὁποῖα «μερεμεύεισε» κάπως, πρόσθεσε καὶ μερικὰ κάποιων ἄλλων γερόντων καὶ μᾶς τὰ προσφέρει ὡς πάντερον ἁγιορειτικὴ ἀνθοδέσμη.

Ἀπὸ τὴν πολύτιμη αὐτὴ ἀνθοδέσμη, πού δυσκολεύεται κανεὶς νὰ διαλέξει κάτι χωρὶς ν' ἀδικήσει τ' ἄλλα, ἀνθολογῶ πρὸς χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἐκκλησίας» ἐκεῖνο πού ἀναφέρεται στὸν π. Θεοφύλακτο τὸν Ρουμάνο (σ. 138 - 139): «Πολλὲς φορές ἔφευγε τὸ πρωτὶ ἀπὸ τὸ καλύδι του καὶ πήγαινε μέσα σὲ σπηλιές γιὰ ἐντονώτερη προσευχή. Σὲ μιὰ σπηλιά τοῦ Ἄθωνα, ἔλεγε, εἶχαν κρύψει οἱ εἰδωλολάτρες τὸ ἀγαλμα πού εἶχαν στὴν κορυφὴ τοῦ Ἄθωνα, πού εἶχε στὸ κεφάλι του ἓνα διαμάντι, τὸ ὁποῖο χρησίμευε ὡς φάρος, καθὼς χτυποῦσε τὸ φῶς τῆς σελήνης τὴ νύχτα. Μιὰ φορὰ ἦταν μόνος ὁ Γέροντας στὴν καλύδη καὶ δὲν πῆγε στὴς σπηλιές. Ἐκεῖ πού προσευχόταν, τοῦ παρουσιάστηκε ἄγγελος Κυρίου καὶ συνομιλοῦσε μαζί του. Ἐγὼς ὑποτακτικὸς του, πού ἐπέστρεψε στὴν καλύδη ἀπὸ ἐργασία κι ἄκουσε τὴ συζήτηση, ἐντυπωσιάστηκε, πῶς δὲν πῆγε στὴς σπηλιές καὶ μὲ ποιὸν συνομιλεῖ. Ἡ πόρτα ἦταν μισάνοιχτη, μπῆκε μέσα καὶ λέγει: «Ἐδῶ εἶσαι, Γέροντα;» Ἀμείψως ἔφυγε ὁ ἄγγελος. Ὁ Γέροντας τὸν ἐπέπληξε, πού μπῆκε μέσα δίχως νὰ χτυπήσει τὴν πόρτα: «Καλύτερα νὰ μὴν ἐρχόσουν, παιδί μου...» τοῦ εἶπε. — Ἄλλοτε βρῆκε στὴ θύρα του ἓνα πληγωμένο ζαρκάδι στὸ πόδι τοῦ τὸ ἔδεσε καὶ σὰ νὰ

μιλοῦσε σὲ ἄνθρωπο, τοῦ εἶπε νὰ ἔλθει σὲ σαράντα μέρες νὰ τοῦ ξεδέσει. Ἐκεῖνο ὑπάκουσε κ' ἔγινε καλά. — Τὰ τέλη τῆς ἁγιασμένης αὐτῆς μορφῆς ἦταν δασικά. Λίγο πρὶν ἀναπαυθεῖ, τὸ πρόσωπό του ἔλαμψε ὡς ἀγγέλου. Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Χρ. Θ. Κρικῶνη, Ἄν. Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Κληρικοὶ Νομιάρτυρες - Ἐθνομάρτυρες, Θεσσαλονίκη 1988, σελ. 240 - 310 (ἀνάτ. ἀπὸ τὸν τόμο τοῦ Θεολογικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῶν Νεομαρτύρων, Θεσσαλονίκη 1988).

Μὲ τοὺς «Ἐθνομάρτυρες» ὁ κ. Κρικῶνης εἶχε ἀσχοληθεῖ καὶ παλαιότερα (βλ. τὴ μελέτη του «Ἡ συμβολὴ τοῦ Κλήρου τῆς Ἐκκλησίας εἰς τοὺς κατὰ τῶν Τούρκων ἀπελευθερωτικὸς ἀγῶνας τοῦ ἐλληνικοῦ Ἔθνους», Θεσσαλονίκη 1971). Σήμερα ξαναπιάνει τὸ τόσο ἐνδιαφέρον αὐτὸ θέμα, μελετώντας το ἀπὸ μιὰ εὐρύτερη ἐπιστημονικὴ - ἱστορικὴ πλευρὰ: στὴ συνάρτησή του δηλ. μὲ τὸ γενικώτερο θέμα τῶν Νεομαρτύρων. Τὸ κείμενο, τὸ ὁποῖο σχολιάζουμε σὲ τοῦτο τὸ σημείωμα, ἦταν ἀπὸ τις βασικὲς εἰσηγήσεις στὸ Συνέδριο γιὰ τοὺς Νεομαρτυρες, πού ὀργάνωσε ἡ Ἱ. Μ. Θεσσαλονίκης πρὶν τρία χρόνια στὴ Θεσσαλονίκη. Τώρα, ὅμως τὸ ἔχουμε μπροστά μας ἐπηξηγημένο καὶ πλουτισμένο μὲ τις σημειώσεις καὶ τὴν ἀπαραίτητη βιβλιογραφία καὶ ξαναγραμμμένο σὲ πολλὰ σημεία.

Ὁ σ. ἐξετάζει σὲ ἐγγέα παραγράφους - κεφάλαια τοὺς Κληρικούς (μοναχοὺς, διακόνους, ἱερεῖς, ἐπισκόπους, πατριάρχας), πού ἀξιώθηκαν τὸν τίτλο τοῦ Νεομάρτυρος ἢ τοῦ Ἐθνομάρτυρος, θυσιάζοντας τὸν ἑαυτό τους γιὰ τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ ἢ (καὶ) τὴν ἐλληνικὴ πατριδα στὰ δίσεκτα χρόνια τῆς δουλείας τοῦ Ἐθνους μας στὸν τουρκικὸ ζυγὸ. Καὶ δὲν σταματᾷ στὰ θεωρητικά, ὅπως πολλοί, μὰ παίρνει καὶ παραδείγματα, πού μᾶς τὰ δίνει ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἡ ἐθνικὴ Ἱστορία μας καὶ τὰ παρουσιάζει, γιὰ νὰ στηρίξει ὅσα μᾶς λέει προηγουμένως. Ὅπου κρίνει, ὅτι χρειάζεται νὰ ἐπιμείνει περισσότερο, ἐπεκτείνει τὴν ἔρευνα καὶ μακρύνει τὸ λόγο. Ὅπου δὲν τὸ θεωρεῖ ἀπαραίτητο, σεβόμενος καὶ τὴ χρονικὴ κλεψύδρα τῶν Συνεδρίων, προσπερνᾷ μὲ συντομία. Κυρίως ἀναφέρεται στίς ἀκόλουθες ἐνότητες: 1) Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ ὑπόδουλον Γένος, 2) Κοινότης σκοπῶν Ἐκκλησίας καὶ Ἐθνους, 3) Κατάστασις τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων Χριστιανῶν, 4) Νεομαρτυρες - Ἐθνομάρτυρες, 5) Αἴτια καὶ ἀφορμαὶ τῶν μαρτυρίων τῶν Νεομαρτύρων, 6) Νικηδῆμος ὁ Ἀγιορείτης περὶ τῶν Νεομαρτύρων, 7) Χαρακτήρ τῶν μαρτυρίων τῶν Νεομαρτύρων, 8) Μαρτυρικὸς θάνατος

τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' καὶ 9) Μαρτυρικός θάνατος ἄλλων κληρικών.

Ἀπὸ τὸ τόσο ἐνδιαφέρον αὐτὸ βιβλίο τοῦ κ. Κρικώ- νη, ποῦ εἶναι γραμμένο μὲ γνώση ἀλλὰ καὶ πόνο γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν Πατρίδα, παραθέτουμ' ἐδῶ, πρὸς χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἐκκλησίας», ἕνα μικρὸ ἀπόσπασμα, ἀπὸ τὴν παράγραφο «Ἐθνομάρτυρες - Νεομάρτυρες» (βλ. σελ. 255): «Ἀμφοτέρων (δηλ. Ἐθνομαρτύρων καὶ Νεομαρτύρων) ἡ ἐπιδειχθεῖσα ἀκλό- νητος πίστις καὶ ἡ ἀποφασιστικότης των ν' ἀγωνισθῶν καὶ νὰ θυσιάσθωσιν χάριν τῶν ἀνωτέρω ἰδανικῶν, προ- καλοῦν θαυτάτην ἐντύπωσιν. Ὁ ἀγὼν των οὗτος εἶ- χεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ἀναφανῆ πλῆθος Νεομαρτύρων, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, οἱ ὅποιοι, διὰ τῆς αὐτοθυσίας των χάριν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως των (τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος), ἀνεδείχθησαν καὶ ἀληθεῖς Ἐθνομάρτυρες, διὰ δὲ τοῦ παραδείγματός των μοναδικοὶ ἐμψυχῶται τῶν τρομοκρατούμενων ὑποδού- λων Ἑλλήνων χριστιανῶν... Διὰ τῆς καθολικότητος ταύτης τοῦ φαινομένου τῆς αὐτοθυσίας τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν χάριν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος ἀποδεικνύεται ἡ ἐνιαία καὶ ἀδιάσπαστος ἑλληνικὴ ψυχικὴ ἐνότης. Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς, ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶχον διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐν κοινὸν στόμα, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξήρχετο ἡ κραυγὴ: «οἱ Ἕλληνες ἐγεννήθησαν χριστιανοί, καὶ ὡς Ἕλληνες χριστιανοὶ θέλουσιν νὰ ἀποθάνωσιν!» Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Ε. Ν. Μόσχου, Θέματα καὶ Μορφές (ἀνιχνεύσεις Ἱστορίας, Λογοτεχνίας καὶ Κριτι- κῆς), «Οἱ Ἐκδόσεις τῶν Φίλων», Ἀθήνα 1989, σ. 235.

Πρὶν λίγο καιρὸ εἶχαμε ἀσχοληθεῖ, ἀπὸ αὐτὲς τὶς στῆλες, μ' ἐν' ἄλλο βιβλίο τοῦ σοβαροῦ κριτικοῦ καὶ πιστοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου κ. Ε. Ν. Μόσχου (Μύρος καὶ δάκρυ, Ἀθήνα 1988). Ὁ ἀκάματος στοχα- στῆς καὶ προικισμένος κριτικός κ. Μόσχος μᾶς δίνει ἐφέτος ἕναν καινούργιο τόμο, στὴ λαμπρὴ σειρά τῶν «Ἐκδόσεων τῶν Φίλων», μὲ δοκίμια καὶ μελετήματα πάνω σὲ Θέματα καὶ Μορφές τῆς νεο- ελληνικῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ Λογοτεχνίας. Τὸ Α' μέρος περιλαμβάνει τὰ Θέματα (σελ. 13 - 119) καὶ τὸ Β' τὶς Μορφές (σελ. 123 - 213). Σ' Ἐπίμετρο δημο- σιεύεται (σελ. 216 - 223) μιὰ συνέντευξη τοῦ κ. Μό- σχου, σχετικὰ μὲ τὴν πνευματικὴ πορεία καὶ τὴ συγ- γραφικὴ δράση του. Ὁ καιρὸς αὐτὸς τόμος κλείνει μ' ἕνα βιβλιογραφικὸ σημεῖωμα (σελ. 224 - 226) καὶ μ' ἕναν ὄντως χρησιμώτατο Πίνακα Ὀνομα- τῶν - Εὐρετήριον (σελ. 227 - 233).

Ὁ κ. Μόσχος εἶναι, ἄς τὸ ποῦμε, πρῶτα ὁ πνευμα-

τικός ἀνθρώπος, ὁ πιστὸς ὀρθόδοξος χριστιανός, καὶ ὕστερα ὁ δοκιμογράφος καὶ ὁ κριτικὸς τῆς λογοτεχνίας μας. Αὐτὸ σημαίνει πῶς ἡ ἀγρυπνὴ πνευματικὴ του συνείδηση δὲν παραδίδεται στὶς εὐκόλες μὸδες καὶ τοὺς τρέχοντες συρμούς, ἀλλὰ σκάθει τὸ χῶρο τῆς ἱστορίας καὶ τῆς λογοτεχνίας μας μὲ μιὰ στέρεη παιδεία, μιὰ πνευματικὴ καθαρότητα καὶ μὲ μιὰ γνώση ποῦ τὴ θερ- μαίνει ἡ πίστη του, σὲ ὅλα του τὰ κείμενα φαίνεται τοῦτο. Κ' ἔχει ἰδιαίτερη σημασία καὶ σπουδαιότητα, ποῦ, αὐτὸς ὁ σεμνὸς κριτικὸς καὶ ὁ χριστιανὸς συγγρα- φέας, ἀνέλαβε πρόσφατα τὴ διεύθυνση τοῦ ἀρχαιότε- ρου καὶ σοβαρώτερου νεοελληνικοῦ λογοτεχνικοῦ περιο- δικοῦ, δηλ. τῆς «Νέας Ἑστίας», ὅπου συνεργαζόταν ἐπὶ χρόνια ὡς ἐπίσημος κριτικὸς τῆς λογοτεχνίας μας. Πρὸς χάριν τῶν ἀναγνωστῶν, δίνομ' ἐδῶ ἕνα μικρὸ ἀπόσπασμα κειμένου του, ὅπου μιλάει γιὰ τὶς θρησκευ- τικὲς ἀναζητήσεις τοῦ λαοῦ μας καὶ τῶν ποιητῶν μας (μετὰ τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον), ποῦ «ὄχι μονάχα δὲν ὑποχωροῦν, ὄχι μονάχα δὲν ἀπονοῦν, ἀλλ' ἀπεναν- τίως φουντώνουν κ' ἐπιβάλλονται ἀποφασιστικά, μέσα σ' ἕνα κλίμα ἐπιστροφῆς στὶς ρίζες μας, ἀνεύρεσης τῆς χαμένης ἢ καλύτερα τῆς παραχαραγμένης ἀπὸ τὴν Ἐθνεγερεία κ' ἐδῶθε πνευματικῆς μας ταυτότητας, ἐπι- στροφῆς ἀκόμη στὴν πίστη τῶν Πατέρων μας, στὶς πνευματικὲς ἀξίες, καὶ ἰδιαίτερα στὶς ἀξίες τοῦ Χρι- στιανισμοῦ, τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ὅλης θρησκευτι- κῆς μας παράδοσης. Μιὰ πλειάδα νέων ποιητῶν φανε- ρώνεται τότε, μέσα στὰ σαράντα μεταπολεμικὰ χρόνια, γιὰ νὰ ἐκφράσει, μαζί μὲ μερικὸς ποιητὲς τῆς προη- γούμενης γενιᾶς, ποῦ συνέλιζαν κι αὐτοὶ τὴ δημιουργία τους, τοῦτες τὶς τάσεις, μιὰ πλειάδα ποιητῶν ποῦ παράπλευρα μὲ τοὺς παλαιότερους ἀναγεῶνει τὸ λυρι- κὸ μας λόγον, μέσα σ' ἕνα κλίμα χριστιανικῆς πίστεως καὶ ταπεινώσεως καὶ ἐξυμνητικοῦ, λατρευτικοῦ τόνου, ἀπέναντι στὸν Κύριο καὶ τὴν Παναγία, τὴ «Μητέρα Θεοῦ», μὲ παικίλους ἀναβαθμῶν θρησκευτικῆς μεταρ- σίωσης, μεταφυσικῆς ἀγωνίας ἢ προβληματισμοῦ καὶ ἀναζήτησης, ἢ ἀκόμη θερμῆς προσευχῆς καὶ ἰκεσίας, ἀνάλογα μὲ τὴν πίστη ἢ καὶ τὴν ὀλιγοπιστία, ἀνάλογα μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασία καὶ τὴν ψυχικὴ μεταρσίωση καὶ δόνηση τοῦ κάθε ποιητῆ» (σελ. 58). Εὐχαριστίες καὶ συγχαρητήρια στὸν κ. Μόσχο καὶ γιὰ τὸ νέο βιβλίο του «Θέματα καὶ Μορφές».

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Καλύδα, Ἐμμανουήλ, Ἀρχιμανδρίτου, Τὸ χάρμα τοῦ Ἀντιχριστοῦ κατὰ τὴν Γραφήν καὶ τοῦς Πα- τέρας, Ἀθήνα 1989, σελ. 295.

Κατὰ τὴν τελευταίαν 3) εἰδίαν, πολὺς λόγος ἐγέ-

νετο παρ' ἡμῶν περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τοῦ συμβόλου αὐτοῦ, ἀριθ. 666, τὸ ὁποῖον δίδεται εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως (13,18. Πρβλ. 15,2). Ἀφορμὴν εἰς τὰς σχετικὰς συζητήσεις καὶ τὰ ἐντευθεν προκύψαντα δημοσιεύματα, ἔδωκεν ἡ ἀπόπειρα τῆς προηγουμένης Κυβερνήσεως, ὅπως καθιερώσῃ νομοθετικῶς νέον, ἠλεκτρονικὸν τύπον δελτίου ταυτότητος τῶν Ἑλλήνων, φέροντος τὸν ἀριθμὸν 666 καὶ ἀναγράφοντος δι' ἠλεκτρονικῶν συμβόλων πάσας τὰς περὶ τοῦ φέροντος τοῦτο προσώπου πληροφορίας. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου καὶ τῆς προκληθείσης ἀναταραχῆς ἀφορμώμενος καὶ ὁ γνωστὸς ἱεροκλήρυξ τῆς ἱεραῆς Μητροπόλεως Ἀττικῆς, Ἀρχιεπίσκοπος Ἐπιμανουὴλ Καλύδας, προσέθετο εἰς τὴν σύναξιν εἰδικῆς μελέτης ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω τίτλον, κυκλοφορηθείσης πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἐν Ἀθήναις.

Ἡ παρούσα μελέτη σύγκειται ἐκ 295 σελίδων εἰς τὰς ὁποίας ἐνσωματοῦνται κατὰ διαστήματα καὶ 15 εἰκόνας σχετικαὶ πρὸς τὸ θέμα. Αὕτη διαιρεῖται εἰς τρία (3) Μέρη, τῶν ὁποίων προηγουμένως Πίναξ Περιεχομένων καὶ «Προλεγόμενα», ἔπονται δὲ «Ἐπιλεγόμενα», Βιβλιογραφία καὶ Πίναξ εἰκόνων. Ὡς πρὸς τὰ πρῶτα, παρατηρητέον, ὅτι τὰ «Προλεγόμενα» θὰ ἔπρεπε νὰ προηγουμένως τοῦ πίνακος περιεχομένων. Ὡς πρὸς τὰ δεύτερα, παρατηρητέον ὅτι ὁ βιβλιογραφικὸς πίναξ τυγχάνει λίαν ἐλλιπὴς καθὼς δὲν παρατίθενται ἅπαντα τὰ χρησιμοποιηθέντα βιβλία ἢ μελέται, ἀπουσιάζουν δὲ παντελῶς τὰ χρησιμοποιηθέντα ἔργα τῶν πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων. Τὰ «Ἐπιλεγόμενα», ἐξ ἄλλου, δὲν ἔχουν τὴν μορφήν συμπερασματικῶν ἢ συνοψίσεως τῆς προηγηθείσης ἀναπτύξεως τοῦ θέματος, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν μορφήν νοουθεσιῶν κηρυγματικῆς ὕψης. Αἱ παραπομπαὶ τῶν χρησιμοποιουμένων ἔργων, εἰς τὸ τέλος ἐκάστης σελίδος, δὲν εἶναι ὁμοιόμορφοι οὔτε ἀκολουθοῦν τὸν καθιερωμένον τύπον, ἐνῶ δυσκολίας δημιουργεῖ ἡ παραπομπὴ τῶν ἀγιογραφικῶν χωρίων εἰς τὸ τέλος ἐκάστης σελίδος. Ἀλλ' αἱ τεχνικῆς φύσεως ἀτέλειαι αὐταὶ δεικνύουν, ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐνδιεφέρθη τόσο διὰ τὴν ἐμφάνισιν, ὅσον διὰ τὸ περιεχόμενον τῆς μελέτης.

Ἐκ τῶν τριῶν Μερῶν τῆς μελέτης, τὸ Α', ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ χάραγμα τοῦ Ἀντιχρίστου», διαιρεῖται εἰς τρία τμήματα. Ἐκ τούτων, τὸ α' τμήμα ὑπὸ τὴν ἐνότητα «τὸ ἐσωτερικὸν - ἠθικὸν ἀντίχριστον χάραγμα», περιλαμβάνει δύο κεφάλαια, τὸ β' τμήμα, ὑπὸ τὴν ἐνότητα «τὸ ἐξωτερικὸν ὁρατὸν, ἀντίχριστον χάραγμα», περιλαμβάνει πέντε Κεφάλαια, καὶ τὸ γ' τμήμα, ὑπὸ τὴν ἐνότητα «τὸ χῆστ' (666)» ἐκφράζει τὴν σατανικὴν ἐναντίωσιν τοῦ Ἀντιχρίστου στὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ καὶ

στὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ», περιλαμβάνει τρία Κεφάλαια. Τὸ Β' μέρος, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐνέργεια καὶ συνέπειαι τοῦ χαράγματος τοῦ Ἀντιχρίστου χῆστ' (666)», διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ α', ὑπὸ τὴν ἐνότητα «Ἡ ἐνέργεια τοῦ χαράγματος χῆστ' (666)», περιλαμβάνει δύο Κεφάλαια καὶ τὸ β' τμήμα, ὑπὸ τὴν ἐνότητα «Συνέπειαι τῆς ἀποδοχῆς τοῦ χαράγματος τοῦ Ἀντιχρίστου χῆστ' (666)», περιλαμβάνει τέσσαρα Κεφάλαια. Τέλος, τὸ Γ' μέρος, ὑπὸ τὸν τίτλον «Σχέσις ἐξωτερικοῦ, ὁρατοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ ἠθικοῦ χαράγματος τοῦ Ἀντιχρίστου», δὲν διαιρεῖται εἰς μέρη καὶ περιλαμβάνει τέσσαρα Κεφάλαια. Ὡς ἔχει, τὸ μέρος τοῦτο, ἐμφανίζεται ὡς σύνθεσις τῶν δύο πρώτων τμημάτων τοῦ Α' Μέρους. Πάντως, θὰ ἦδύνατο νὰ ληφθῇ μέρημα διὰ τὴν ἰσομερῆ κατὰ τὰς ἐνότητες ὕλη τοῦ ὅλου καὶ τὴν ἀρτιωτέραν ἐμφάνισιν τῆς μελέτης.

Ἀνεξαρτήτως τῶν ὡς ἄνω ἀτελειῶν, γεγονὸς εἶναι ὅτι ὁ συγγραφεὺς κατέβαλε πολὺν κόπον διὰ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ ὕλικου καὶ τὴν ἐν γένει διαπραγματεύσιν τοῦ θέματος. Ἐδραζόμενος ἐπὶ τῶν σχετικῶν μαρτυριῶν καὶ ἄλλων συναφῶν χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, οὗτος ἀνατρέχει εἰς τὰς ἐπ' αὐτῶν ἐρμηνείας τῶν πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, μὲ ἀξίεπαινον ἐπιμέλειαν. Ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ συγγραφέως εἶναι ἢ ἐπὶ τοῦ θέματος παράθεσις τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἢ ἐκ ταύτης ψυχικὴ ὠφέλεια τῶν πιστῶν. Εἶναι γεγονὸς ὅτι ἡ ταυτότης τοῦ Ἀντιχρίστου, συνεπεία τῆς συγκαλύψεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως, καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἐπροβληματίσθησαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν Ἐκκλησίαν, καίτοι ἐλάχιστα περὶ τούτων συστηματικῶς μελέται ἐγράφησαν κατὰ τὴν μακροχρόνιον πορείαν τῆς. Ὡς ἐκ τούτου, πολλὰ θραχέα σχόλια διετυπώθησαν ἐν προκειμένῳ ὑπὸ πολλῶν πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων εἰς διάφορα ἔργα των, ἐξ ἀφορμῆς παραπλησίων σκέψεων. Διὰ τοῦτο, ἡ ἀνίχνευσις, μελέτη καὶ παρουσιάσις αὐτῶν ἐνταῦθα, πρὸς πληρετέραν, κατὰ τὸ δυνατόν, διαφώτισιν τοῦ θέματος, ἐγγράφεται εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ π. Ἐπιμανουὴλ Καλύδα. Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι εἰς ἕκαστον Κεφάλαιον καὶ εἰς ἐκάστην ἐπὶ μέρους παράγραφον, εἰς τὴν περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τῶν διαφορῶν πτυχῶν τοῦ ἔργου του, ὁ συγγραφεὺς ἀντιπαρθέτως τὴν κατ' αὐτὸν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας ὡς λόγον οἰκοδομῆς τῶν πιστῶν. Ἰπὸ τὸ πρῶτον τοῦτο, τὸ παρὸν βιβλίον ἀποβαίνει πολὺτιμον, ἢ δὲ προσφορά τοῦ π. Καλύδα ἀξιόλογος.

Χ. Σ. ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Θ Ε Ν

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον, συνελθὼν εἰς Συνεδρίαν τὴν 7ην Φεβρουαρίου 1990, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ α) τὸν Ἱεροδιάκονον Νεκτάριον Τ ζ ἄ ν ο ν, κατὰ κόσμον Γεώργιον τοῦ Στυλιανοῦ, Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς καὶ Μοναχὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγάθωνος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, κατηγορούμενον ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι καὶ β) τὴν ἔφεσιν τοῦ Πρεσβ. Σπυρίδωνος Κ α π α ν δ ρ ῖ τ ο υ τοῦ Διονυσίου, Κληρικοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κατὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 90)1988 ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας δι' ἧς, ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, ἐπεβλήθη αὐτῷ ἡ ποινὴ τῆς ἐτήσιου ἀργίας ἀπὸ πάσης Ἱεροπραξίας, ἐξ ἧς οἱ πέντε μῆνες μετὰ στερήσεως τῶν ἀποδοχῶν αὐτοῦ, ἐπέβαλεν τῷ μὲν πρώτῳ τὴν ποινὴν τῆς Καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὕψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος, μετ' ἀφαίρεσεως τοῦ Μοναχικοῦ αὐτοῦ Σχήματος, διαγραφῆς ἐκ τοῦ Μοναχολογίου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγάθωνος, τῆς Ἱ. Μ. Φθιώτιδος καὶ ἐπαναφορᾶς του εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν, ἐκδὼν τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1)7.2.1990 ἀπόφασιν Αὐτοῦ, τὴν δὲ ἔφεσιν τοῦ δευτέρου ἐδέχθη ἐν μέρει, τροποποίησαν τὴν διὰ τῆς ἐφεισθληθείσης ἀποφάσεως ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ ποινὴν τῆς ἐτήσιου ἀργίας ἀπὸ πάσης Ἱεροπραξίας, ἐξ ἧς οἱ πέντε μῆνες μετὰ στερήσεως τῶν ἀποδοχῶν του, εἰς ποινὴν ὀκταμήνου ἀργίας ἀπὸ πάσης Ἱεροπραξίας, ἐξ ἧς οἱ τρεῖς μῆνες μετὰ στερήσεως τῶν ἀποδοχῶν αὐτοῦ, ἐκδὼν τὴν ὑπ' ἀριθμ. 3)7.2.1990 ἀπόφασιν Αὐτοῦ.

Αἱ ἀνωτέρω ἀποφάσεις, συνωδὰ τοῖς ἄρθροις 133, 134 καὶ 151 τοῦ Ν. 5383)1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας», ὡς ταῦτα ἰσχύουν κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἄρθρου 44 τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», εἰσὶν τελεσίδικοι, ὀριστικά καὶ ἀμετάκλητοι.

Ὁ Πρόεδρος
τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΙΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ

Πρὸς
Τὸν Πρωτοπρεσβύτερον Γεώργιον Κατινᾶν
τοῦ Πολυχρόνη, Συνταξιούχον Κληρικὸν
τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
(καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Διὰ τοῦ παρόντος κοινοποιούμεν σοι κατωτέρω τὴν ἐρήμην σου ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἀριθμ. 5/6-3-1990 ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνωδὰ τῷ ἄρθρῳ 122 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 5383)1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», ὡς τοῦτο τίθεται καὶ ἰσχύει συμπληρωθὲν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν.Δ. 1714)1942 καὶ κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἄρθρου 44 τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἵνα οὕτω λάβῃς γνῶσιν αὐτῆς καὶ ἀσκήσῃς κατ' αὐτῆς τὰ κατ' ἄρθρον 126 καὶ 133 τοῦ προειρημένου περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων Νόμου, ἔνδικα μέσα τῆς ἀνακοπῆς ἐρημοδικίας καὶ τῆς ἐφέσεως.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει παρελεύσεως ἀπράκτου τῆς ὑπὸ τοῦ Ν. 5383)1932 καθοριζομένης προθεσμίας, θέλει ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη ἀπόφασιν καταστήσῃ συνωδὰ τῷ ἄρθρῳ 151 Αὐτοῦ, τελεσίδικος, ὀριστικὴ καὶ ἀμετάκλητος.

Ὁ Γραμματεὺς
τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΑΠΟΦΑΣΙΣ 5η/1990

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον, συγκείμενον ἐκ τοῦ Προέδρου Αὐτοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας κ.κ. Τιμοθέου καὶ ἐκ τῶν Μελῶν Αὐτοῦ Σεβ. Μητροπολιτῶν α) Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀντωνίου, β) Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Δαμασκηνοῦ, γ) Φωκίδος κ. Ἀθηναγόρου, ἀναπληροῦντος τὸν ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν κωλυόμενον ὅπως παραστῆ Σεβ. Μητροπολίτην Κορίνθου κ. Παντελεήμονα, καὶ δ) Ἄρτης κ. Ἰγνατίου. Συνελθὼν εἰς Συνεδρίαν τῆ 6ῃ Μαρτίου 1990, ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος Τρίτη καὶ ὥρα 5ῃ ἀπογευματινῇ, ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ καὶ τῇ συνήθει τῶν Συνεδριῶν Αἰθουσῇ ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ Γραμματέως Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελοπούλου, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Κατινᾶ τοῦ Πολυχρόνη, Συνταξιούχου Κληρικοῦ τῆς Ἱερᾶς Ἀρ-

χιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, κατηγορουμένου ἐπί' α)
 β) γ) δ) ε) στ)
 ζ) καὶ η) ἀντικανονικοῖς παραπτώμα-
 σι καὶ συγκεκριμένως ὅτι

Δικάζον ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου, νομίμως κληθέν-
 τος δις διὰ τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τῆς 15ης-12-
 1989 καὶ 15ης-1-1990, ὡς καὶ τῆς ἡμερησίας Ἐφημε-
 ρίδος τῶν Ἀθηνῶν «ΕΣΤΙΑ» τῆς 8-1-1990 καὶ 9-1-1990,
 καὶ μὴ προσελθόντος καὶ παρασάντος κατὰ τὴν ση-
 μερινὴν δικάσιμον.

Διεξελθὼν καὶ ἐπισταμένως μελετήσαν ἅπαντα τὰ
 ἐν τῷ φακέλλῳ τῆς δικογραφίας ἔγγραφα καὶ στοι-
 χεῖα.

Λαθὼν ὑπ' ὄψιν τὴν εἰσήγησιν τοῦ Συνέδρου Μέ-
 λους Αὐτοῦ, Σεβ. Μητροπολίτου Ἀρτης κ. Ἰγνατίου.
 Σκεφθὼν κατὰ τοὺς θεῖους καὶ Ἱεροὺς Κανόνας
 καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐμβριθοῦς μελέτης τοῦ ὄλου φα-
 κέλλου τῆς δικογραφίας ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ὑπὸ κρίσιν
 ὑπόθεσις εἰσάγεται πρὸς ἐκδίκασιν ἐνώπιον Αὐτοῦ, τη-
 ρηθεισῶν τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου 5383)1932 «Περὶ Ἐκ-
 κλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδι-
 κασίας», προβλεπομένων καὶ καθοριζομένων διαδικα-
 σιῶν.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἀξιολο-
 γήσεως τοῦ συνόλου τῶν στοιχείων τῆς δικογραφίας,
 τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων, προσηκόντως ἐν τῷ συνό-
 λῳ τῶν ἐκτιμωμένων, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς ἐν γένει
 περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας, περιλαμβανοῦσης καὶ
 τὰ στοιχεῖα τῆς προδικασίας, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀναγνω-
 σθέντων ἐγγράφων, κατ' ἐλευθέραν ἐκτίμησιν, δυνάμει
 τοῦ ἀρθροῦ 57 Ν. 5383)1932 ἀπεδείχθησαν τὰ κάτωθι
 πραγματικὰ περιστατικὰ ὅτι ὁ κατηγορούμενος Πρω-
 τοπρεσβ. Γεώργιος Κατινᾶς τοῦ Πολυχρόνη, Συντα-
 ξιοῦχος Κληρικὸς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν,

Ἐπειδὴ τὰ ἀδικήματα συνι-
 στοῦν ἄμεσον προσβολὴν κατὰ τῆς κανονικῆς τῆς Ἐκ-
 κλησίας τάξεως, θεωροῦνται ὡς ἄμεσος ἐπίθεσις κατὰ
 τοῦ κύρους τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τοῦ Δικαίου τῆς
 Ἐκκλησίας, ἀποτελοῦν διαγωγὴν «χείρονα» καὶ ὡς
 ἐκ τούτου τυγχάνουν καταπολεμητέα, συνιστοῦν ἐκ-
 δηλώσεις ἐγκληματικῆς βουλήσεως καὶ ἐκθέτουν εἰς
 κίνδυνον τὴν παρεμβολὴν τῶν Πιστῶν ἐκ τῆς
 εἰς δὲ τὴν θεῖαν Γραφὴν τιμωροῦνται διὰ
 τῆς αἰωνίου κολάσεως, ὡς θανάσιμοι ἁμαρτία

Ἐπειδὴ, τὰ ἀποδειχθέντα παραπτώματα τοῦ κα-
 τηγορητηρίου, σαφῶς προβλέπονται καὶ ρητῶς τιμω-
 ροῦνται ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων, ὡς καὶ
 ὑπὸ τῶν Γραφικῶν Λογίων διὰ τῆς ποινῆς τῆς Καθαί-
 ρεσεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερῶς Ἱερῶς Ὑπουργήμα-
 τος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν
 καὶ δὴ ὑπὸ τῶν

Διὰ ταῦτα

κηρύσσει ὁμοφώνως τὸν κατηγορούμενον Πρωτοπρε-
 σβύτερον Γεώργιον Κατινᾶν τοῦ Πολυχρόνη, Συντα-
 ξιοῦχον Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν,

ἐνοχον ἐπί' α) β) γ) δ)
 ε) στ) ζ) καὶ η) ἀντι-
 κανονικοῖς παραπτώμασι καὶ συγκεκριμένως ὅτι ...

καὶ παμψηφεί ἐπιβάλλει αὐτῷ τὴν ποινὴν τῆς Καθαί-
 ρεσεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερῶς Ὑπουργήμα-
 τος, ἀπογυμνοῦν αὐτὸν τέλεον παντὸς Ἱερατικοῦ θα-
 θμοῦ καὶ τίτλου, κατάγον αὐτὸν καὶ ἐπαναφέρον εἰς τὴν
 τῶν Λαϊκῶν τάξιν, καταδικάζον ἅμα εἰς θάρος αὐτοῦ
 καὶ ὑπὲρ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. τὴν ἐκ 30.000 δρχ. (τριάνκοντα
 χιλιάδων δραχμῶν), δικαστικὴν δαπάνην. Διατάσσει
 δὲ τὴν δημοσίευσιν τῆς παρούσης, συνωδᾶ τοῖς ἀρθροῖς
 55 καὶ 122 παραγρ. 2 τοῦ Ν. 5383)1932 καὶ 372 Κ.Π.
 Δ., δις εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ δις εἰς τὴν
 ἡμερησίαν Ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «ΕΣΤΙΑ», δίχα
 τῆς ἀναλυτικῆς ἀναφορᾶς τοῦ κατηγορητηρίου καὶ
 τοῦ αἰτιολογικοῦ αὐτῆς μέρους.

Ἐκρίθη, Ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη αὐθημερόν.

Ὁ Πρόεδρος

τοῦ Πρωτοθαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
 † Ὁ Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Τὰ Μέλη

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ
 † Ὁ Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
 † Ὁ Φωκίδος ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ
 † Ὁ Ἀρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΠΡΩΤΟΘΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ
 ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
 ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΙΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ

Πρὸς

Τὸν Ἀρχιμανδρίτην Ἐφραίμ Τσακιράκη,
 κατὰ κόσμον Νικόλαον τοῦ Παύλου,
 Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου
 (καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Διὰ τοῦ παρόντος κοινοποιοῦμέν σοι κατωτέρω τὴν
 ἐρήμην σου ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἀριθμ. 6/6-3-1990, ἀ-
 πόφασιν τοῦ Πρωτοθαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυ-
 τέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Ἐκκλησιαστικοῦ Δι-
 καστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνωδᾶ τῷ
 ἀρθρῷ 122 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 5383)1932 «Περὶ Ἐκ-
 κλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν δια-
 δικασίας», ὡς τοῦτο τίθεται καὶ ἰσχύει συμπληρωθὲν
 ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 6 τοῦ Ν.Δ. 1714)1942 καὶ κατὰ τὰ
 σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἀρθρ. 44
 τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκ-
 κλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἵνα οὕτω λάθῃς γνῶσιν αὐ-
 τῆς καὶ ἀσκήσης κατ' αὐτῆς τὰ κατ' ἀρθρον 126 καὶ
 133 τοῦ προειρημένου περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικα-
 στηρίων Νόμου, ἐνδίκῃ μέσῃ τῆς ἀνακοπῆς ἐρημοδι-
 κίας καὶ τῆς ἐφέσεως.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει παρελεύ-
 σεως ἀπράκτου τῆς ὑπὸ τοῦ Ν. 5383)1932 καθοριζο-

μένης προθεσμίας, θέλει ἢ κατωτέρω δημοσιευμένη ἀπόφασις καταστή συνωδὰ τῷ ἄρθρῳ 151 Αὐτοῦ, τελεσίδικος, ὀριστική καὶ ἀμετάκλητος.

Ὁ Γραμματεὺς
τοῦ Πρωτοθαβμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΡΩΤΟΘΑΒΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΑΠΟΦΑΣΙΣ 6η/1990

Τὸ Πρωτοθάβμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον, συγκείμενον ἐκ τοῦ Προέδρου Αὐτοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας κ.κ. Τιμοθέου καὶ ἐκ τῶν Μελῶν Αὐτοῦ Σεβ. Μητροπολιτῶν α) Σισσανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀντωνίου, β) Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Δαμασκηνοῦ, γ) Φωκίδος κ. Ἀθηναγόρου, ἀναπληροῦντος τὸν ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν κωλυόμενον ὅπως παραστῆ Σεβ. Μητροπολίτην Κορίνθου κ. Παντελεήμονα, καὶ δ) Ἄρτης κ. Ἰγνατίου. Συνελθὼν εἰς Συνεδρίαν τῆ 6ῃ Μαρτίου 1990, ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος Τρίτη καὶ ὥρᾳ 5ῃ ἀπογευματινῇ, ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ καὶ τῇ συνήθει τῶν Συνεδριῶν Αἰθούσῃ ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ Γραμματέως Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελοπούλου, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἀρχιμ. Ἐφραίμ Τσακίρακη, κατὰ κόσμον Νικολάου τοῦ Παύλου, Κληρικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, κατηγορουμένου ἐπὶ α) καὶ β) ἀντικανονικοῖς παρὰπτώμασι καὶ συγκεκριμένως ὅτι

Δικάζον ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου, νομίμως κληθέντος δις διὰ τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τῆς 15ης-12-1989 καὶ 15ης-1-1990, ὡς καὶ τῆς ἡμερησίας Ἐφημερίδος τῶν Ἀθηνῶν «ΕΣΤΙΑΣ» τῆς 8-1-1990 καὶ 9-1-1990, καὶ μὴ προσελθόντος καὶ παρασάντος κατὰ τὴν σημερινὴν δικάσιμον.

Διεξεληθὼν καὶ ἐπισταμένως μελετήσαν ἅπαντα τὰ ἐν τῷ φακέλλῳ τῆς δικογραφίας ἔγγραφα καὶ στοιχεῖα.

Λαθὼν ὑπ' ὄψιν τὴν εἰσήγησιν τοῦ Συνέδρου Μέλους Αὐτοῦ, Σεβ. Μητροπολίτου Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Δαμασκηνοῦ.

Σκεφθὲν κατὰ τοὺς θεῖους καὶ Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐμβριθοῦς μελέτης τοῦ ὅλου φακέλλου τῆς δικογραφίας ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ὑπὸ κρίσιν ὑπόθεσις εἰσάγεται πρὸς ἐκδίκασιν ἐνώπιον Αὐτοῦ, τηρηθεισῶν τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου 5383)1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», προβλεπομένων καὶ καθοριζομένων διαδικασιῶν.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἀξιολογήσεως τοῦ συνόλου τῶν στοιχείων τῆς δικογραφίας, τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων, προσηκόντως ἐν τῷ συνό-

λῳ τῶν ἐκτιμωμένων, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς ἐν γένει περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας, περιλαμβανοῦσης καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς προδικασίας, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων ἐγγράφων, κατ' ἐλευθέρην ἐκτίμησιν, δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 57 Ν. 5383)1932 ἀπεδείχθησαν τὰ κάτωθι πραγματικὰ περιστατικὰ ὅτι ὁ κατηγορούμενος Ἀρχιμ. Ἐφραίμ Τσακίρακης Κληρικός τῆς Ἱ. Μ. Χίου καὶ ἐν ἀποσπάσει τελῶν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητροπολιν Βελγίου Ἐξαρχίαν Κάτω Χωρῶν καὶ Λουξεμβούργου, ὡς Ἐφημέριος Οὐτρέχτης Ὀλλανδίας ἀπὸ τῆς

Ἐπειδὴ τὰ ἀδικήματα συνιστοῦν ἄμεσον προσβολὴν κατὰ τῆς κανονικῆς τῆς Ἐκκλησίας τάξεως, θεωροῦνται ὡς ἄμεσος ἐπίθεσις κατὰ τοῦ κύρους τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τοῦ Δικαίου τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελοῦν διαγωγὴν «χείρονα» καὶ ὡς ἐκ τούτου τυγχάνουν καταπολεμητέα, συνιστοῦν ἐκδηλώσεις ἐγκληματικῆς βουλήσεως καὶ ἐκθέτουν εἰς κίνδυνον τὴν παρεμβολὴν τῶν Πιστῶν ἐκ τῆς εἰς δὲ τὴν θεῖαν Γραφὴν τιμωροῦνται διὰ τῆς αἰωνίου κολάσεως, ὡς θανάσιμοι ἁμαρτίαι

Ἐπειδὴ, τὰ ἀποδειχθέντα παραπτώματα τοῦ κατηγορητηρίου, σαφῶς προβλέπονται καὶ ρητῶς τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν Γραφικῶν Λογίων διὰ τῆς ποινῆς τῆς Καθαιρέσεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν καὶ δὴ ὑπὸ τῶν

Διὰ ταῦτα

κηρύσσει ὁμοφώνως τὸν κατηγορούμενον Ἀρχιμ. Ἐφραίμ Τσακίρακην, κατὰ κόσμον Νικόλαον τοῦ Παύλου, Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, ἔνοχον ἐπὶ α) καὶ β) ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι καὶ συγκεκριμένως ὅτι καὶ παμψηφεί ἐπιβάλλει αὐτῷ τὴν ποινὴν τῆς Καθαιρέσεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος, μετ' ἀφαιρέσεως τοῦ Μοναχικοῦ αὐτοῦ Σχήματος, ἀπογυμνοῦν αὐτὸν τέλεον παντὸς Ἱερατικοῦ βαθμοῦ καὶ τίτλου, ὡς καὶ τοῦ Μοναχικοῦ αὐτοῦ Σχήματος, κατάγον αὐτὸν καὶ ἐπαναφέρων εἰς τὴν τῶν λαϊκῶν τάξιν καλουμένου τοῦ λοιποῦ διὰ τοῦ λαϊκοῦ αὐτοῦ ὀνόματος Νικόλαον Παύλου Τσακίρακην, καταδικάζων ἅμα εἰς θάρος αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. τὴν ἐκ 30.000 δρχ. (τριᾶκοντα χιλιάδων δραχμῶν), δικαστικὴν δαπάνην. Διατάσσει δὲ τὴν δημοσίευσιν τῆς παρούσης, συνωδὰ τοῖς ἀρθροῖς 55 καὶ 122 παραγρ. 2 τοῦ Ν. 5383)1932 καὶ 372 Κ.Π.Δ., δις εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ δις εἰς τὴν ἡμερησίαν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «ΕΣΤΙΑ», δίχα τῆς ἀναλυτικῆς ἀναφορᾶς τοῦ κατηγορητηρίου καὶ τοῦ αἰτιολογικοῦ αὐτῆς μέρους.

Ἐκρίθη, Ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη αὐθήμερον.

Ὁ Πρόεδρος
τοῦ Πρωτοθαβμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Τὰ Μέλη
† Ὁ Σισσανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

† Ὁ Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ὁ Φωκίδος ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

† Ὁ Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΙΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ

Πρὸς

Τὸν Πρεσβύτερον Βασίλειον Νικολακόπουλον
τοῦ Γεωργίου,

Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας
(καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Διὰ τοῦ παρόντος κοινοποιοῦμέν σοι κατωτέρω τὴν
κατ' ἀντιμωλίαν σου ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἀρ. 7/6-3-1990 ἀ-
πόφασιν τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυ-
τέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Ἐκκλησιαστικοῦ Δι-
καστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνωδᾶ τῶ
ἄρθρῳ 122 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 5383)1932 «Περὶ Ἐκ-
κλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν δια-
δικασίας», ὡς τοῦτο τίθεται καὶ ἰσχύει συμπληρωθὲν
ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν.Δ. 1714)1942 καὶ κατὰ τὰ
σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἄρθρ. 44
τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκ-
κλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει παρελεύ-
σεως ἀπράκτου τῆς ὑπὸ τοῦ Ν. 5383)1932 καθοριζο-
μένης προθεσμίας ἐφέσεως, θέλει ἡ κατωτέρω δημο-
σιευομένη ἀπόφασις καταστῆ συνωδᾶ τῶ ἄρθρῳ 151
Αὐτοῦ, τελεσίδικος, ὀριστικὴ καὶ ἀμετάκλητος.

Ὁ Γραμματεὺς

τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΑΠΟΦΑΣΙΣ 7η/1990

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους,
Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστή-
ριον, συγκείμενον ἐκ τοῦ Προέδρου Αὐτοῦ Σεβ. Μη-
τροπολίτου Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας κ.κ. Τιμοθέου
καὶ ἐκ τῶν Μελῶν Αὐτοῦ Σεβ. Μητροπολιτῶν α) Σι-
σανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀντωνίου, β) Μαρωνείας καὶ
Κομοτηνῆς κ. Δαμασκηνοῦ, γ) Φωκίδος κ. Ἀθηναγό-
ρου, ἀναπληροῦντος τὸν ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν κω-
λυόμενον ὅπως παραστῆ Σεβ. Μητροπολίτην Κορίνθου
κ. Παντελεήμονα, καὶ δ) Ἄρτης κ. Ἰγνατίου. Συνελ-
θὼν εἰς Συνεδρίαν τῇ 6ῃ Μαρτίου 1990, ἡμέρα τῆς ἐ-
βδομάδος Τρίτη καὶ ὥρα 5ῃ ἀπογευματινῇ, ἐν τῶ

Συνοδικῶ Μεγάλῳ καὶ τῇ συνήθει τῶν Συνεδριῶν Αἰ-
θούσῃ ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ Γραμματέως Ἀρχιμ. Σε-
ραφεῖμ Μεντζελόπουλου, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ τὴν ὑπό-
θεσιν τοῦ Πρεσβυτέρου Βασιλείου Νικολακοπούλου
τοῦ Γεωργίου, Κληρικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσ-
σηνίας, κατηγορουμένου ἐπί α) β)
... .. γ) καὶ δ) ἀντικα-
νονικοῖς παραπτώμασι καὶ συγκεκριμένως ὅτι

Δικάζων ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου, νομίμως κληθέν-
τος δις διὰ τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τῆς 15ης-12-
1989 καὶ 15ης-1-1990, ὡς καὶ τῆς ἡμερησίας Ἐφημε-
ρίδος τῶν Ἀθηνῶν «ΕΣΤΙΑΣ» τῆς 8-1-1990 καὶ 9-1-
1990, καὶ προσελθόντος καὶ παρασταῆντος κατὰ τὴν
σημερινὴν δικάσιμον, δίχα συνηγόρου.

Διεξελθὼν καὶ ἐπισταμένως μελετήσαν ἅπαντα τὰ
ἐν τῶ φακέλλῳ τῆς δικογραφίας ἔγγραφα καὶ στοι-
χεῖα.

Λαθὼν ὑπ' ὄψιν τὴν εἰσήγησιν τοῦ Συνέδρου Μέ-
λους Αὐτοῦ, Σεβ. Μητροπολίτου Φωκίδος κ. Ἀθηνα-
γόρου.

Ἀκοῦσαν τοῦ κατηγορουμένου καὶ προφορικῶς
ἐνώπιον Αὐτοῦ, ἀπολογησαμένου κατὰ τὴν σημερινὴν
δικάσιμον.

Σκεφθὲν κατὰ τοὺς θεῖους καὶ Ἱεροὺς Κανόνας
καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐμβριθοῦς μελέτης τοῦ ὄλου φα-
κέλλου τῆς δικογραφίας ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ὑπὸ κρίσιν
ὑπόθεσις εἰσάγεται πρὸς ἐκδίκασιν ἐνώπιον Αὐτοῦ, τη-
ρηθεισῶν τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου 5383)1932 «Περὶ Ἐκ-
κλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδι-
κασίας», προβλεπομένων καὶ καθοριζομένων διαδικα-
σιῶν.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἀξιολο-
γήσεως τοῦ συνόλου τῶν στοιχείων τῆς δικογραφίας,
τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων, προσηκόντως ἐν τῶ συνῶ-
λῳ τῶν ἐκτιμωμένων, ἐν συνδυασμῶ μετὰ τῆς ἐν γένει
περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας, περιλαμβανούσης καὶ
τὰ στοιχεῖα τῆς προδικασίας, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀναγνω-
σθέντων ἐγγράφων, κατ' ἐλευθέραν ἐκτίμησιν, δυνάμει
τοῦ ἄρθρου 57 Ν. 5383)1932 ἀπεδείχθησαν τὰ κάτωθι
πραγματικὰ περιστατικὰ ὅτι ὁ κατηγορούμενος Πρεσβ.
Βασίλειος Νικολακόπουλος τοῦ Γεωργίου, κληρικός
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας καὶ Ἐφημέριος
Βασιλιτσίου, ἀπὸ τῆς

Ἐπειδὴ τὰ ἀδικήματα συνι-
στοῦν ἄμεσον προσβολὴν κατὰ τῆς κανονικῆς τῆς Ἐκ-
κλησίας τάξεως, θεωροῦνται ὡς ἄμεσος ἐπίθεσις κατὰ
τοῦ κύρους τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τοῦ Δικαίου τῆς
Ἐκκλησίας, ἀποτελοῦν διαγωγὴν «χειρόνα» καὶ ὡς
ἐκ τούτου τυγχάνουν καταπολεμητέα, συνιστοῦν ἐκ-
δηλώσεις ἐγκληματικῆς βουλήσεως καὶ ἐκθέτουν εἰς
κίνδυνον τὴν παρεμβολὴν τῶν Πιστῶν ἐκ τῆς
... .. εἰς δὲ τὴν θεῖαν Γραφὴν τιμωροῦνται διὰ
τῆς αἰωνίου κολάσεως, ὡς θανάσιμοι ἁμαρτίαι

Ἐπειδὴ, τὰ ἀποδειχθέντα παραπτώματα τοῦ κα-

τηγορητηρίου, σαφῶς προβλέπονται καὶ ρητῶς τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν Γραφικῶν Λογιῶν διὰ τῆς ποινῆς τῆς Καθαι-
τος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν
ρέσεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήμα-
καὶ δὴ ὑπὸ τῶν

Διὰ ταῦτα

κηρύσσει ὁμοφώνως τὸν κατηγορούμενον Πρεσβύτε-
ρον Βασίλειον Νικολακόπουλον τοῦ Γεωργίου Κληρικὸν
τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μεσσηνίας, ἐνοχὸν ἐπὶ α)
β) γ) καὶ δ) ἀντικανονικοῖς
παραπτώμασι καὶ συγκεκριμένως ὅτι
κηρύσσει ὡσαύτως αὐτὸν ἄθῳ του ἐπὶ
σκέλους τῆς α) κατ' αὐτοῦ κατηγορίας καὶ παμψηφεί
ἐπιβάλλει αὐτῷ τὴν ποινὴν τῆς Καθαιρέσεως ἐκ τοῦ
Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος ἀπογυμνοῦν
αὐτὸν τέλεον παντὸς Ἱερατικοῦ βαθμοῦ καὶ τίτλου,
κατάγον αὐτὸν καὶ ἐπαναφέρον εἰς τὴν τῶν λαϊκῶν
τάξιν, καταδικάζον ἅμα εἰς θάρος αὐτοῦ καὶ ὑπέρ
τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. τὴν ἐκ 30.000 δρχ. (τριάκοντα χιλιάδων
δραχμῶν), δικαστικὴν δαπάνην. Διατάσσει δὲ τὴν δη-
μοσίευσιν τῆς παρούσης, συνωδὰ τοῖς ἄρθροις 55 καὶ
122 παραγρ. 2 τοῦ Ν. 5383)1932 καὶ 372 Κ.Π.Δ., δις
εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ δις εἰς τὴν ἡμε-
ρησίαν Ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «ΕΣΤΙΑ», δίχα τῆς
ἀναλυτικῆς ἀναφορᾶς τοῦ κατηγορητηρίου καὶ τοῦ
αἰτιολογικοῦ αὐτῆς μέρους.

Ἐκρίθη, Ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη αὐθημερόν.

Ὁ Πρόεδρος

τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Τὰ Μέλη

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

† Ὁ Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ὁ Φωκίδος ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

† Ὁ Ἀρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

Ἱερὰ Μητρόπολις Φθιώτιδος

Π ρ ὀ ς

τὸν Πανοσ. Ἀρχιμ. Θεόκλητον Γιαννακόπουλον
Κληρικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως
ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς καθ' ἡ-
μᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, συμφώνως πρὸς τὰς δια-
τάξεις τοῦ Ν. 5383)1932 «περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δι-
καστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας» ἐν τῷ Μη-
τροπολιτικῷ ἡμῶν Μεγάρῳ, ὁδὸς Σκληθωνιάτου ἀρ. 5,
τὴν 27ην Ἀπριλίου 1990, ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ ὥ-
ραν 11ην π.μ. ἵνα δικασθῆς κατηγορούμενος ἐπὶ ἀν-

τικανονικοῖς παραπτώμασι διὰ τὰ ὁποῖα ἀπελογήθης
εἰς τὸν αἰδεσιμώτατον ἀνακριτὴν.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὡς
ἄνω ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου 13/70 «περὶ Ἱεροκηρύκων τῆς
Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (ΦΕΚ Α' 242), τὸ Ν. 817/
1978 παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 25 (ΦΕΚ 170/τ. Α/5.10.78)
«περὶ μετατροπῆς θέσεων Διακόνων εἰς τοιαύτας Ἱε-
ροκηρύκων» καὶ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 582/2.7.80 Π.Δ. «περὶ
κατανομῆς θέσεων Ἱεροκηρύκων εἰς Ἱ. Μητροπόλεις
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», προκειμένου νὰ προ-
θῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν κενῆς θέσεως Ἱεροκήρυκος
τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς ἐνδια-
φερομένους ὅπως υποβάλλουν ἡμῖν ἐντὸς 20 ἡμερῶν
ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, αἴτησιν μετὰ
τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπομένων δικαιολογητικῶν.
Μυτιλήνη, 29 Ἰανουαρίου 1990

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Λαγκαδᾶ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις α) τῶν ἄρθρων
38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ.
1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα
προθῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν
τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῶ
Ἁγίου Γεωργίου - Σοχοῦ,

καλοῦμεν τοὺς θουλομένους ἵνα καταλάβῳσιν τὴν Δια-
κονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου
34/β' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱε-
ρῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα
κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ
τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ
Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενο-
μισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Λαγκαδᾶ τῇ 4ῃ Μαρτίου 1990

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Προκειμένου νὰ προθῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν Α',
Β', Γ' κενῶν θέσεων Ἱεροκηρύκων τῆς καθ' ἡμᾶς
Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους νὰ
υποβάλλουν τὰς αἰτήσεις καὶ τὰ δικαιολογητικὰ των
ἐντὸς μηνὸς.

Ἐν Αἰγίῳ τῇ 21ῃ Μαρτίου 1990

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Νέας Σμύρνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς α) Ἀγίου Ἀλεξάνδρου Παλαιοῦ Φαλήρου καὶ β) Κοιμήσεως Θεοτόκου (Παναγίτσα) Παλαιοῦ Φαλήρου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34/ιβ' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ν. Σμύρνη τῆ 26ῃ Μαρτίου 1990

† Ὁ Ν. Σμύρνης ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 3)1990 Πράξεως ἡμῶν προκηρυσσομεν τὴν Ἐφημεριακὴν θέσιν «Γενέσιον τῆς Θεοτόκου» Γαβαλοχωρίου Ἀποκορώνου καὶ προσκαλοῦμε τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβωσιν αὐτὴν ὅπως ἐνεργήσουσιν κατὰ Νόμον διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά, 20 Μαρτίου 1990

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικῶν Διακόνων ἐν τῷ ἱ. ναῷ Ἀγίου Ἀνδρέου Πρωτοκλήτου Πατρῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34/ιβ' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Πάτραις τῆ 28ῃ Μαρτίου 1990

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»**ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ**ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ομότ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πασχάλιος ποιμαντορικὴ ἐγκύκλιος.

Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου, Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις ἐπὶ τῷ Πάσχα.

Ἐόρτια Γράμματα.

Ἐδαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὀδοιορικὸν σὲ ἑλληνορθόδοξα Κέντρα τῆς Βοστώνης καὶ τῆς Νέας Ὑόρκης.

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Ὁσίου Νικάνορος καὶ τὸ κειμηλιοφυλάκιον αὐτῆς.

Μητροπ. Φωκίδος Ἀθηναγόρα, Ὁ ρόλος τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Ἐνωμένη Εὐρώπη καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Μάρκου Α. Σιώτη, Παράγοντες καθιερώσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν ἱερῶν Εἰκόνων.

Νικ. Π. Μπρατσιώτη, Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι καὶ τὸ νόημα τῆς ἐορτῆς των διὰ τὸ Ἔθνος.

Ἀρχιμ. Ἀλεξίου Βρωῶνη, «Τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν ἠνέωνται...».

Ἰω. Φ. Ἀθανασοπούλου, Ἐπίδοσις τιμητικοῦ Τόμου εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Πατρῶν κ. Νικόδημον, διὰ τὸ χρυσοῦν Ἰωβηλαῖον τῆς Ἱερατείας του.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.